

עיונים
בספר "שער היחוד והאמונה"

קונטרס ה'
"התלבשות האותיות בברואים" היא "כעין"
התלבשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים

תשורה
משמחת הנישואין של
החתן התמים הרב שמואל שי'
והכלה מרת בריינא שתחי'
קארף
א' אדר ראשון ה'תשפ"ב

עיונים

בספר "שער היחוד והאמונה"

קונטרס ה'

"התלבשות האותיות בברואים" היא "כעין"
התלבשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים

מאת הרב יצחק מאיר שי' גורארי'

נערך ע"י הרב צבי הירש שי' גורארי'

פתח דבר

הנה זה כמה שנים שאנו עוסקים ביחד בלימוד הספר "שער היחוד והאמונה",

בעיקר, מנסים אנו לדלות ממ"ש בשיחות ק', הערות ואג"ק של כ"ק אדמו"ר מה"מ, כולל ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים" – איך הרבי לומד הפשט בתניא. בכוכ מקומות מצאנו שלפי ביאוריו של הרבי יוצא פירוש חדש בתניא ושונה מפירושים המקובלים.

לאחרונה אנו עוסקים הרבה בביאור פי' הבעש"ט שהובא בפ"א דשער היחודה"א שהדבר הוי' מהווה תמיד את הנברא מאין ליש באופן שהוא מתלבש בתוך הנברא. ובלקו"ש חכ"ה וחכ"ט כותב הרבי שזוהי נקודה עיקרית בחידוש הבעש"ט.

אלא שלא מבואר כ"כ מהו תוכן הענין ד"התלבשות" זו ומהו החידוש שבזה לגבי הענין ד"התלבשות" אור הממכ"ע בנבראים בכלל וכו'.

והנה, בסוף פ"ב דשער היחודה"א כותב אדה"ז בעצמו ש"התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם" היא "כעין" "בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]". דמזה מובן שע"י הבנת תוכן הענין ד"התלבשות" "הכ"ב אותיות עליונות" בנביאים אפשר להבין תוכן הענין ד"התלבשות האותיות בברואים".

ובכן, ע"י העיון בענין ד"נבואה" כפי שמתבאר בדא"ח עפ"י מ"ש בכתבי האריז"ל, מתברר, שתוכן הענין ד"התלבשות" "הכ"ב אותיות עליונות" בנביאים – עפ"י מ"ש בכתבי האריז"ל – הוא חידוש נפלא ועצום. ומזה באים להבין תוכן החידוש וההפלאה בהענין ד"התלבשות האותיות בברואים".

ובכל זה ניתוסף ביאור עפ"י ביאורי הרבי בנושאים אלו.

בקונטרס זה באה כל השקו"ט בענין זה.

בהשגח"פ זכינו בעזשהי"ת לשמחה במשפחתנו, שמחת החתונה של נכדי/בן אחותי החתן התמים הרב מ' שמואל שי' עם ב"ג הכלה המהוללה מ' בריינא תחי' קארף.

ובהמשך למה שעשינו בשמחות האחרונות במשפחה, שהו"ל כתשורה להשתתפים בשמחתנו מהענינים שעוסקים בהם בזמן ההוא, מו"ל קונטרס זה, קונטרס החמישי, כתשורה למשתתפים בשמחתנו זו. ויה"ר שזכות הפצת מעיינות תורת החסידות תמשיך תוס' ברכה להחתן והכלה וכל משפחתם בתוך כלל ישראל שי'.

והננו לברך את החתן והכלה שיחיו יחד עם כל המשפחה והמחותנים שי' בברכת מזל-טוב, והשי"ת יתן שהחו"כ יבנו ביחד בית נאמן בישראל, בנין עדי עד, בדור ישרים יבורך, וההורים וכל המשפחה שיחיו יזכו לרוות רוב נחת חסידי מהם, ומשמחה זו נבוא במהרה לשמחה הגדולה ש"ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה" בביאת משיח צדקנו.

ובעמדנו בתחילת הששים יום של חדשי אדר ש"בריא מזלי", ובתקופה שצריכים ברכה מיוחדת לבריאות הנכונה ואריכות ימים ושנים טובות - נסיים בברכת הרבי בשיחת ב' אדר ראשון ה'תשנ"ב, ובלשונו הק':

"דער חודש איז אַ חודש אדר וואָס "בריא מזלי" פון יעדער אידן און פון אלע אידן, און בפרט פון כללות פון אידן,

און במיוחד בנוגע צו דעם ענין שהזמן גרמא - די גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש...

...אז ס'זאָל זיין "בריא מזלי", ווי יעדער איד ווינטשט און אלע אידן ווינטשן, אז ס'זאָל זיין שטאַרק דער מזל פון יעדער אידן, עאכו"כ פון עשרה מישראל, עאכו"כ פון אַ ריבוי אידן - דאַרף זיין "בריא מזלי" בפשטות,

וואָס "בריא מזלי" בפשטות, אַז מ'פרעגט אפילו ביי אַ ניט-אידן, און מ'פאַרטייטשט אים די ווערטער און מ'פרעגט ביי אים: וואָס הייסט דאָס? ענטפערט ער גלייך, אַז דאָס הייסט, אַז דער מזל פון יעדער אידן דאַרף זיין געזונט און דאַרף זיין שטאַרק,

במילא איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז ער דאַרף זיין דוקא סמוך על שולחן אביו, במילא דאַרף זיין "בנערינו ובזקנינו ובבנינו ובכנותינו", ומתוך מזל טבא,

...און מ'גייט "בנערינו ובזקנינו ובבנינו ובכנותינו" לארצנו הקדושה, און דאַרטן - לירושלים עיר הקודש, און אין "מקדש אדני" כוננו ידן", אין בית המקדש השלישי והמשולש, ותיכף ומיד ממש".

יצחק מאיר גורארי
צבי הירש גורארי

מאָנטרעאַל, קוויבּעק
כ"ח שבט ה'תשפ"ב

תוכן הענינים

"התלבשות האותיות בברואים" היא "כעין" התלבשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים..... א

א. אדה"ז כותב בסוף פ"ב דשער היחודה"א שהענין ד"התלבשות האותיות בברואים" (שהוא נקודה עקרית בחידוש הבעש"ט וכו') היא כעין "בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]". ויש לבאר תחילה הענין והחידוש שבזה בנבואה, ומזה נבוא אי"ה לבאר איך "כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים". א...

ב. החידוש הכללי שבענין הנבואה הוא - התגלות אלקי בתוך גדרי נבוא בשר ודם, ובאופן שהוא נעשה דבוק ומאוחד בזה, וכמ"ש הרבי בלקו"ש מיוסד על מ"ש הרמב"ם "מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם". והשלימות שבזה גופא הוא במשה רבינו. ובהבא לקמן ית' בפרטיות יותר: (1) דרגת גילוי האלקי שנתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים ג-ט. (2) האופן שזה נתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים י-יא. (3) הענין שגילוי זה נתלבש בנביאים. כדלקמן סעיפים יג-טו. וככ"ז הי' חידוש בנבואת משה רבינו לגבי שאר הנביאים.....

ג. הבחי' באלקות שנתגלה לנביאים: בכלל - לכל הנביאים נתגלה מהות אור האלקי מעולם האצ"י בבחי' רא"י ממש, [ומצד זה גופא -] מבחי' נו"ה דאצ"י [ולא למעלה מזה]. ו.....

ד. אלא שבפרטיות יותר יש חילוק בזה בין נבואת מרע"ה לשאר הנביאים. כי אף ש"כל נבואה הוא מנו"ה דז"א דאצ"י דוקא", הנה נבואת משה: (1) שרשה מבחי' חכ"י, (2) ובאה (רק) ע"י מעבר המל'. (3) ובאה בכריאה בדרך מעבר. אבל נבואת שאר הנביאים: (1) (גם שרשה) היא מבחי' ז"א. (2) כשמתלבש במל'. (3) ובאה בכי"ע בדרך התלבשות גמור.....

ה. וזהו מה שמשרע"ה "נתנבא בזה" (אספקלריא המאירה), כי שרש נבואתו היא מחכ"י ז"א (שלא ע"י התלבשות במל'), בחי' "זה". אבל שאר הנביאים "נתנבאו בכה", "ביד הנביאים אדמה" (אספקלריא שאינה מאירה), כי נבואתם היא (לא מחכ"י אלא) מבחי' נו"ה דאצ"י כפי שמתלבשת במל' - בחי' "כה", ו"מראה דמות". כמ"ש באוה"ת.....

ו. בהמשך תער"ב ח"ב מפרט ומדגיש את הנקודה שגם מבחי' מל' דאצ"י עצמו לא נתגלה לשאר הנביאים אלא בחי' "דמות" ממנה בלבד - בחי' חיצוני' המל' כפי שמתלבשת בכי"ע. וגם זהו הביאור למה נתנבאו ב"כה". וגם זהו הביאור לזה "שלא ראו עצם הדבור העליון וכו'" (לא רק כי בא להם "כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ"א לפי מדרגתו", כבאוה"ת).....

ז. אבל, גם נבואת שאר הנביאים שבאה ע"י התלבשות בכי"ע, כי "בכדי שתבוא הנבואה בגילוי בהנביא שלמטה א"א להיות כ"א ע"י התלבשות בכי"ע" - "ראייתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצ"י". כי ההתלבשות היתה רק בבחי' אור הנשמה דבי"ע ו"הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו". כמבואר בארוכה בהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז.....

ח. [ויש לעיין בזה. שבד"ה ויהי בעצם היום הזה שכתו"א משמע 1) שנבואת שאר הנביאים באה בהתלבשות (לא רק באור (הנשמה) דבי"ע, שזהו מהות אלקות דאצ"י, אלא גם) בכלים דבי"ע. 2) ומה שגם הנבואה שיצא מפי נביאים אלו הי' בבחי' דבר ה' ממש - זהו כיון שנביאים אלו פעלו שגם הכלים דבי"ע יהיו מיוחדים ממש עם או"ס ב"ה כמו היחוד ד"איהו וגרמוהי חד" שבאצ"י.

ביאורים הערות ועיונים בספר "שער היחוד והאמונה" פרק ב'

ט. וי"ל בפשטות דבמאמר ד"ה ויהי בעצם היום הזה הנ"ל מדובר ע"ד נבואה לצורך מסירתו לבניי שבדורם, שנבואה זו אכן ה' צריך להתלבש גם בכלים דבי"ע כדי שזה יהי' בערכם וכו', שלצורך זה פעלו הנביאים יחדו ית' גם עם הכלים דבי"ע וכו'. אבל בהמשך זאת התורה תרמ"ז וכו"ב, שמפורש שם שגם הגילוי לנביאים שבא בהתלבשות בבי"ע ה' זה רק באור הנשמה דבי"ע, מדובר ע"ד הגילוי לנביאים עצמם, ש"ראיתם ה' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי" כי "לבוש" זה לא הסתיר להם וכו'.....]

י. גם באופן גילוי הנבואה יש הבדל בין משה רבינו לשאר הנביאים: דבשאר הנביאים זה נתגלה להם ע"י ולאחרי ש"נחקה במחשבתו ושכלו של הנביא". וענינו, כמו שמובן בשעה"ק להרח"ו מקור הדברים) – שהגילוי אלקי נחקק בציור דמיונו של הנביא וכו', ולפעמים נצטייר בא' מה' חושים הנפשיים או גם בה' חושים הגשמיים. ואע"פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה "חסרון" שלא ראו עצם ומהות הדבר. אבל הגילוי שנתגלה למשה "לא ה' ע"י שנחקק בהחושים כ"א שראה עצם ומהות הדבר כו", כמ"ש בהמשך תער"ב. כו'.....

יא. ובמק"א מבואר ענין זה באופן אחר (קצת), שבשאר הנביאים ה' הנביא מתעצם ומתאחד עם הנבואה (שלכן "אין שני נביאים מתנבאים כסגנון אחד"), כמו הגילוי שבביהמ"ק שהי' מתעצם ומתאחד עם מקום המקדש. ואע"פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה "חסרון" שהגילוי אינו "כמו שהוא" ממש. וזהו ש(גם) ענין זה לא ה' במשה רבינו, שלכן אצלו "היתה שכינה מדברת בעצמו מתוך גרונו" (שכללות ענין זה הוא ע"ד הענין ד"חקיקה בחושים" שיש בו מעלה אבל גם "חסרון", ולא ה' במשה רבינו, כנ"ל בסעיף שלפנ"ו). לב

יב. מצד חילוקים הנ"ל בין נבואת משה לשאר הנביאים – (1) בדרגת הגילוי: נבואת משה היתה מבחי' חכ' וז"א דאצי', ושאר הנביאים מבחי' מל' וחיצוני' המל' כפי שמתלבשת בבי"ע. (2) באופן הגילוי: שלמשה זה נתגלה "לא ה' ע"י שנחקק בהחושים" (והגילוי לא "נתעצם" עמו), ולשאר הנביאים זה נתגלה ע"י ולאחרי שנחקק בחושים שלהם (והגילוי "נתעצם" עמם) – בא החילוק ביניהם בענין "הפשטת הגשמיות" בעת הנבואה. שמה רבינו לא ה' צריך זה משא"כ שאר הנביאים.

יג. כל מ"ש בסעיפים ג-יא הוא בנוגע לבחי' הגילוי אלקי שנתגלה לנביאים והאופן שזה נתגלה להם. דהצד השווה ככל הנביאים הוא שנתגלה להם מהות האור מעולם האצי' בבחי' רא' ממש. אלא שבזה גופא – בדרגת הגילוי ובאופן הגילוי – יש מעלה בנבואת משה רבינו. וכאן בא עוד ענין נפלא בנבואה, ו"מיסודי הדת" לידע זאת, שגילוי אלקי זה מתלבש בשכלו ודעתו של הנביא שעי"ז מתאחד עם זה. וגם בענין זה היתה השלימות במשה רבינו.

יד. והנה כל מה שנת' לעיל הוא גם בנוגע לנבואה שנתגלה לנביא בשביל עצמו. ובכל זה ניתוסף חידוש נפלא בנוגע לעיקר ענין הנבואה – נבואה שנתגלה לנביא כדי למסור לאחרים – שדבר ה' שבאצי' מתלבש בדבור הגשמי של הנביא, עד שמה שיוצא מפיו הוא דבר ה' דאצי' ! דזהו מ"ש "רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני". וכמ"ש האריז"ל בשער היחודים [שער הנבואה] ושער רוח"ק. וגם בזה ה' מעלה במשה רבינו.

טו. ולשלימות הענין יש להביא כאן מה שמבואר בכתבי האריז"ל שם בסדר התלבשות הגילוי אלקי בקולו ודבורו של הנביא – שהגילוי דאצי' מתלבש בקול ודבור של הנביא ע"י "שלוחים", שהם "מלאכים" הנבראים לפנ"ז מעסק התורה והמצוות ותפילה של הנביא.

טז. סיכום כל הנ"ל. ונקודת הענין – בכללות ענין הנבואה יש חידוש הנפלא: הגילוי אלקי שנתגלה לנביאים בבחי' רא', "בחי' מהות ועצמות האור דאצי'" – נתלבש בשכלם ודעתם (שעי"ז נתאחדו עם זה), ועד גם בדבורם הגשמי – שמה שיצא מפיהם ה' דבר ה' דאצי' ! ובמשה רבינו ה' כל זה באופן נעלה יותר.

יז. ועפ"י כל הנ"ל יש לבאר מ"ש בשער היחוד"א בענין "וידבר ה' ויאמר ה'" לנביאים. דנקודת הענין היא – חידוש העצום והנפלא הנ"ל, שבחי' כ"ב אותיות העליונות דבאצי' –

תוכן הענינים

מתלבשות בשכלו ודעתו של הנביא שעי"ז מתאחד עם זה, והחידוש העיקרי בזה – שהדבור הגשמי שיוצא מפי הנביא הוא "כ"ב אותיות העליונות", דבר ה' שבאצ"י! וכיארור ב' הענינים ד"התלבשות" בנביאים שמזכיר כאן – "1...") ומתלבשות בשכלם והשגתם . . (2) וגם [מתלבשות] במחשבתם ודיבורם" – עפ"י מ"ש הרבי שמ"ש כאן הוא בכל הנביאים, אבל בעיקר אצל משה.

יח. ונוסף לב' ענינים הנ"ל ב"התלבשות" הגילוי אלקי בנביאים, מזכיר כאן אדה"ז גם את ענין ה"התלבשות" בנוגע לגילוי אלקי עצמו – "השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה". וכנ"ל סעיף ג שהגילוי מאצי' לכל נביאים בא בהתלבשות (לפחות) בבריאה. וגם בזה ה' מעלה במשה רבינו שזה גופא ה' "בדרך מעבר בלבד". נח

יט. ויש להוסיף עוד בזה, שהמעלה בחידוש הכללי שבענין הנבואה הנ"ל [התלבשות והתאחדות של מהות אלקות עם בשר ודם עד בדבור הגשמי שיוצא מפיו] במשה רבינו גופא –מודגש גם בזה שבמשה לא ה' צ"ל "הפשטת הגשמיות", וכנ"ל סעיף יב. ס

כ. ועפ"י כהנ"ל י"ל מ"ש אדה"ז ש"כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים וכו'", שגם הענין ד"התלבשות האותיות בברואים וכו'" הוא "התלבשות" פלאית כמו בנבואה: (1) שגם האותיות המתלבשות בברואים הגשמיים ע"י חילופים ותמורות וכו' הרי הן בעצם אותיות ד"עשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיות לעולם דאורייתא וקב"ה כולא חד". (2) שביטול הנבראים שמצד זה אינו באופן שאין להם מציאות כלל – אלא שיש אמיתיות למציאותם כ"זולת", ומציאותם גופא אינו אלא הדבר הו' המהווה אותם ומתלבש בהם. סב

כא. אבל רק "כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים וכו'", כי "היא ע"י השתלשלות רבות ועצמות עד שירודות לעשיה גופנית משא"כ השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה". וי"ל הביאור בזה: שהגילוי אלקי בנביאים, שבא בהם ע"י התלבשות ב"אור הנשמה" דבי"ע ש"אינו מסתיר", ה' נרגש בגלוי, משא"כ בחי' האותיות ד"עשרה מאמרות שבתורה" כפי שמתלבשת בברואים, שבא בהם ע"י בחי' חילופים ותמורות וכו' שמסתרת ע"ז, אינו נרגש בגלוי בנבראים. סו

“התלבשות האותיות בברואים” היא “כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

א. אדה"ז כותב בסוף פ"ב דשער היחודה"א שהענין ד"התלבשות האותיות בברואים" (שהוא נקודה עקרית בחידוש הבעש"ט וכו') היא כעין "בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביא" ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]. ויש לבאר תחילה הענין והחידוש שבזה בנבואה, וזוה נבוא אי"ה לבאר איך "כעין" זה היא התלבשות האותיות בברואים.

בהמשך למ"ש אדה"ז בפ"ב דשער היחודה"א "...אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו והן הן בחי' אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו וע"ז נאמר ואתה מחיה את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה דהיינו יש מאין ואתה הן בחי' האותיות מאל"ף ועד תי"ו והה"א היא ה' מוצאות הפה מקור האותיות" - ממשך:

"ואף שאין לו דמות הגוף הרי מקרא מלא דבר הכתוב וידבר ה' ויאמר ה' והיא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה] וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם רק שהיא ע"י השתלשלות רבות ועצמות עד שיוודות לעשיה גופנית משא"כ השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה".

ונקודת הענין בזה היא, שכדי להבין הענין ש"כח הפועל בנפעל . . . הן הן בחי' אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו וכו'", ועד כדי כך שהענין שהקב"ה "מחי' [תמיד] את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה דהיינו יש מאין" מונח בתיבת "ואתה", שקאי על "בחי' האותיות מאל"ף ועד תי"ו והה"א היא ה' מוצאות הפה מקור האותיות", דוקא -

והרי "ואף שאין לו דמות הגוף"?

וע"ז מבאר ש"מקרא מלא דבר הכתוב - וידבר ה' ויאמר ה'", ש"היא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' וכו'". דמכללות הענין "וידבר ה' ויאמר ה'" לנביאים, מובן שהמושג "דיבור" ו"אמירה" למעלה הוא לא רק ענין של

התגלות אלקית¹ אלא שיש למע' גם המושג של "אותיות" דוקא² שהם מתלבשים (בשכלם והשגתם של הנביאים ועד) במחשבתם ודבורם, שבחי' הכ"ב אותיות העליונות הן המתלבשות ומצטיירות באותיות הדבור שיצא מפי הנביא.

שענין זה גופא, שענין הנבואה הוא קול ודבור (מילים) שלמעלה היוצא בקולו של הנביא – הוא חידוש המבואר בקבלה דוקא, וכמו שמציין אדה"י "והיא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]. שהרי (לדוגמא) לפי מ"ש הרמב"ם במורה נבוכים הנה המושגים "אמירה" ו"דבור" שנאמר ביחס לה' כמו בבריאה או בנבואה – הם רק "כינוי לרצון ולחפץ או כינוי על הענין המובן מאת ה'" ו"לא שהוא יתעלה דבר באותיות וקול"³. וכלדקמן סעיף יד.

(1) וכמ"ש בח"א פכ"א: "והנה מדת הקב"ה שלא כמדת בשר ודם שהאדם כשמדבר דבור הרי הכל הדבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו שהן עשר בחי' הנפש עצמה אבל הקב"ה אין דבורו מובדל ממנו ית' ח"ו כי אין דבר חוץ ממנו ולית אתר פנוי מיני' ולכן אין דבורו ית' כדבורינו ח"ו [כמו שאין מחשבתו כמחשבתנו כדכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכתיב כן גבהו דרכי מדרכיכם וגו'] ולא נקרא דבורו ית' בשם דבור רק עד"מ כמו שדבור התחתון שבאדם הוא מגלה לשומעים מה שהיה צפון ונעלם במחשבתו כך למעלה בא"ס ב"ה יציאת האור והחיות ממנו ית' מההעלם אל הגילוי לברוא עולמות ולהחיותם נק' בשם דבור והן הן עשרה מאמרות שבהן נברא העולם וכן שאר כל התורה נביאים וכתובים שהשיגו הנביאים במראה נבואתם".

(2) כפי שיתבאר לקמן בשער היחוד"א פי"א כללות הענין דבחי' אותיות למעלה.

(3) וכמ"ש במו"נ ח"א פרק ס"ה (בתרגום קפאח):

"ומטרת פרק זה כי הדבור והאמירה לשון משותף, נאמר על הדבור בלשון כגון משה ידבר, ויאמר פרעה. ויאמר על הענין מצטייר בשכל בלי שידובר בו נאמר ואמרתני אני בלבי, ודברתי בלבי. . . ואלה רבים. ויאמר גם על הרצון, ויאמר להכות את דוד, כאלו אמר ורצה להרגו, כלומר זמם לו. הלהרגני אתה אומר. . . וגם אלה רבים.

והרי כל האמירה ודבור שנאמרו מיוחסים לה' הם משני הענינים האחרונים, כלומר שהם או כינוי לרצון ולחפץ, או כינוי על הענין המובן מאת ה', בין שנודע בקול נברא או שנודע בדרך מדרכי הנבואה אשר נבארם, לא שהוא יתעלה דבר באותיות וקול, ולא שהוא יתעלה בעל נפש שיחקקו הענינים בנפשו והיהו בעצמותו ענין נוסף על עצמותו, אלא הקשר אותם הענינים בו יחסם אליו כיחס כל הפעולות.

...והנה כל מה שנאמר במעשה בראשית ויאמר ויאמר ענינו רצה או חפץ, וכבר אמר את זאת זולתנו ונתפרסם מאד, וההוכחה לכך כלומר שהמאמרות הללו הם רצונות לא דיבורים, כי הדיבורים לא יהיו אלא למצוי שיקבל אותו הציווי, כך אמרו בדבר ה' שמים נעשו כמו וברוח פיו כל צבאם, כשם שפיו ורוח פיו השאלה כך דברו ומאמרו השאלה, והכוונה שהם נמצאו בחפצו ורצונו, וזה ממה שלא נעלם מאף אחד מחכמינו המפורסמים, ואיני צריך לבאר שהאמירה והדבור בלשון הבערי בענין אחד, כי היא שמעה את כל אמרי ה' אשר דבר". עכ"ל.

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

ועוד ועיקר, דמשמע מהמשך הענינים שעם הענין ”וידבר ה’ ויאמר ה’” כאן לא בא אדה”ז רק לבאר ולהוכיח שיש למע’ המושג של ”אותיות” בכלל, אלא בעיקר שסוג ה”דיבור” של ה’ ע”י הכ”ב אותיות בנוגע לבריאה, ”בדבר ה’ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם”, הוא כעין סוג הדיבור ד”וידבר ה’ ויאמר ה’” לנביאים

דכמו ”וידבר ה’ ויאמר ה’” לנביאים הוא שבחי ”הכ”ב אותיות עליונות” מתגלות לנביאי’ [באופן של] ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ”ש רוח ה’ דבר בי ומלתו על לשוני וכמ”ש האר”י ז”ל [בשער הנבואה], הנה ”וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה’ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו”.

היינו, שהענין ד”וידבר ה’ ויאמר ה’” שמתבאר כאן הוא לא (רק) שהאופן שבו מתגלה ממנו ית’ גילויים וכו’ ה”ז ע”י ”אותיות”⁴, אלא מדובר ע”ד ענין ה”דיבור” ו”אמירה” לנביאים דוקא, ש”היא בחי’ התגלות הכ”ב אותיות עליונות לנביא”⁵, שזהו באופן שהכ”ב אותיות עליונות ”מתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם”. וכעין ”דיבור” זה הוא ה”בדבר ה’ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם”, וכזה הוא גם אופן הדיבור של הכ”ב אותיות בנוגע לבריאה – ”וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה’ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם”.

וכמ”ש הרבי בלקו”ש חכ”ה וחכ”ט ונת’ לעיל בארוכה, שזה שההתהוות תמידית יש מאין הוא באופן שהדבר הוי’ מתלבש בתוך הנבראים – הוא נקודה עקרית בחידוש הבעש”ט. וע”ז מבאר אדה”ז כאן (גם) תוכן ענין זה לומדים מתוכן הענין ד”וידבר ה’ ויאמר ה’” לנביאים שזהו באופן דהתלבשות האותיות העליונות בנביאים, ”ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם”, ד”כעין זה הוא התלבשות האותיות בברואים”.

ולהעיר, שבמו”נ שם מבאר את הענין הנבואה באופן אחר, וגם ביאור הכתוב ”בדבר ה’ שמים נעשו וגו’” שאדה”ז מביא כאן, וע”ז מיוסד הביאור בנוגע להתלבשות האותיות בברואים וכו’, הבין הרמב”ם שם באופן אחר. ובפשוט נקודת החילוק בכ”ד תלוי’ בשקו”ט הידועה בדיעה שלו בענין התוארים וכו’, כמבואר בס’ דרך מצוותיך מצות האמנת אלקות פ”ג ואילך.

ולהעיר שהרמב”ן ע”פ יורה ה’ על ה”ס (שמות יט, כ) כבר מסביר ענין הדיבור מיוסד עפ”י דרך הקבלה, וכמבואר במפרשי הרמב”ן, ואכ”מ.
 (4) ואולי זה גם המבואר בח”א פכ”א שם.

דהנה הלשון שם הוא ”..והן הן עשרה מאורות שבהן נברא העולם וכן שאר כל התורה נביאים וכתובים שהשיגו הנביאים במראה נבואתם”. וכאן בשער היחודה”א אדה”ז גם מוסיף ”(והיא בחי’ התגלות הכ”ב אותיות עליונות לנביאי’ ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה) וגם במחשבתם ודיבורם”. ואולי כי שם עיקר ההדגשה בענין דבור הוא שזהו ענין התגלות ממנו ית’, ולא ענין (התגלות לנביאים באופן) של התלבשות בנביאים, שעיקר החידוש שבוה הוא ב”במחשבתם ודיבורם”, כדלקמן סעיף יד.

(אלא שאף שבנוגע לענין העקרי הנה "התלבשות האותיות בברואים" הוא כמו הענין ד"וידבר ה' ויאמר ה'" לנביאים, שזהו באופן דהתלבשות האותיות העליונות בהם - ומ"מ זה לא ממש אותו דבר אלא "וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים").

וכמו שית' לקמן.

והנה, מכיון שאדה"ז עצמו כותב שהבנת הענין דהתלבשות האותיות בברואים יובן מענין דהתלבשות בחי' האותיות העליונות בנביאים וכו' - הרי מובן שצריך להבין תחילה הענין והחידוש של נבואה - ענינו בכלל, וכן הפרטים שבזה המוזכרים כאן.

בהבא לקמן יובאו בעזהשי"ת תחילה כו"כ מראי מקומות עקריות בזה ממאמרי דא"ח ומכתבי האריז"ל (שעליהם מיוסדים הביאורים בדא"ח, כדלקמן).

ומכל זה - ובפרט עפ"י מה שהרבי כותב בפירוש בנדוד"ד - נבוא לבאר כוונת אדה"ז במ"ש כאן - חידוש הנפלא הכללי שבענין נבואה ש"בחי' . . הכ"ב אותיות עליונות" דאצ"י מתגלות לנביאי' [באופן של] ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם!

ואחר כך נבוא להבין בדרך אפשר עפ"י כ"ז הענין ד"התלבשות האותיות בברואים", והחידוש וההפלאה שבזה.

ב. החידוש הכללי שבענין הנבואה הוא - התגלות אלקי בתוך גדרי נבואה
בשר ודם, ובאופן שהוא נעשה דבוק ומאוחד בזה, וכמ"ש הרבי בלקו"ש מיוסד על מ"ש הרמב"ם "מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם".
והשלימות שבזה גופא הוא במשה רבינו. ובהבא לקמן ית' בפרטיות יותר: (1) דרגת גילוי האלקי שנתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים ג-ט. (2) האופן שזה נתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים י-יא. (3) הענין שגילוי זה נתלבש בנביאים. כדלקמן סעיפים יג-טו. ובכ"ז הי' חידוש בנבואת משה רבינו לגבי שאר הנביאים.

החידוש הכללי שבזה הוא - התגלות אלקי בתוך גדרי הנבואה, הנביא, ובאופן שהוא נעשה דבוק ומאוחד בזה.

וז"ל הרמב"ם בהל' יסוה"ת ריש פ"ז:

"מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו, ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד, והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד.

אדם שהוא ממולא בכל המדות האלו שלם בגופו כשיכנס לפרדס וימשך באותן הענינים הגדולים הרחוקים, ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג, והוא מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזרז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן

”התלכשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלכשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות, ומסתכל בחכמתו של הקב”ה כולה מצורה ראשונה עד טבור הארץ ויודע מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו.

ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים ויהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה, אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר.”

החידוש הכללי בענין נבואה, שזהו ענין עקרי באמונתנו, הוא – שהשכינה מתגלה לבני אדם (הנביאים) באופן שהם נעשים דבוקים ומאחדים עם הדבר ה’.

וכמ”ש בלקו”ש ח”כ שיחה ג’ לפ’ חיי-שרה סעיף ה’:

”...דער גילוי שכינה צו בני אדם (באופן של התאחדות) – איז דער ענין הנבואה, גלה סודו אל עבדיו הנביאים [עמוס ג, ז. וראה אגה”ק סי”ט], וואָס איז אויך אַן ענין עקרי באמונתנו, וכלשון הרמב”ם [הל’ יסודי התורה רפ”ז] ”מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם”, וואָס גילוי הנבואה איז באופן אַז דער נביא ווערט דבוק ומאוחד מיטן דבר ה’, ביז אַז דער דבר ה’ איז זיך ”מתלבש בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם” [”שער היחוד והאמונה ספ”ב בשם האריז”ל...”].

ובכל זה – יש מעלה בנבואת משה רבינו ע”ה. וכמ”ש בלקו”ש שם בהערה 37 כאן לאחרי סיום הציטוט משער היחוד”א ”מתלבש בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם”:

”אף שעיקר ענין זה הוא במשה (שמדריגת נבואתו היא למעלה מכל הנביאים) כברמב”ם שם ה”⁵ (ובפיה”מ שם היסוד הז’ ובמו”נ ח”ב סל”ה).”

וכן הוא בלקו”ש חכ”ג שיובא לקמן סעיף יא בשלימות:

(5) וז”ל שם:

”כל הדברים שאמרנו, הן דרך הנבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים חוץ ממה, רבנו ורבן של כל הנביאים. ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים:

שכל הנביאים, בחלום או במראה; ומשה רבנו הוא ער ועומד, שנאמר ”ובכוא משה אל אוהל מועד, לדבר איתו, וישמע את הקול”.

כל הנביאים, על ידי מלאך; לפיכך רואין מה שהן רואין במשל וחידה. ומשה רבנו, לא על ידי מלאך, שנאמר ”פה אל פה אדבר בו”, ונאמר ”ודיבר ה’ אל משה פנים אל פנים”, ונאמר ”ותמונת ה’, יביט”; כלומר שאין שם משל, אלא רואה הדבר על כוריו בלא חידה בלא משל; הוא שהתורה מעידה עליו, ”ומראה ולא בחידות”, שאינו מתנבא בחידה אלא במראה, שרואה הדבר על כוריו.

כל הנביאים, יראין ונבהלין ומתמוגגים. ומשה רבנו, אינו כן; הוא שהכתוב אומר ”כאשר ידבר איש אל רעהו”: כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חברו, כך היה כוח בדעתו של משה רבנו להבין דברי הנבואה; והוא עומד על עומדו שלם.

כל הנביאים, אין מתנבאים בכל עת שירצו. ומשה רבנו, אינו כן, אלא כל זמן שיחפוץ, רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו; ואינו צריך לכוון דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת. לפיכך מתנבא בכל עת, שנאמר ”עמדו ואשמעה, מה יצווה ה’ לכם”...”.

"...אז דער אויבערשטער ווערט נתגלה "גילה סודו" ער איז "מנבא את בני האדם" באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא, "מתלבשת בשכלם והשגתם כו" - ביז צו דער שלימות בזה - נבואת משה רבינו וואָס "מתנבא והוא ער ועומד . . כך הי' כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם"...".

ובהבא לקמן ית' בפרטיות יותר: (1) דרגת גילוי האלקי שנתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים ג-ט. (2) האופן שזה נתגלה לנביא, כדלקמן סעיפים י-יא. (3) הענין שגילוי זה נתלבש בנביאים, כדלקמן סעיפים יג-טו. ובכ"ז הי' חידוש בנבואת משה רבינו לגבי שאר הנביאים.

ג. הבחי' באלקות שנתגלה לנביאים: ככלל - לכל הנביאים נתגלה מהות אור האלקי מעולם האצ"י בבחי' רא"י ממש, [ומצד זה גופא -] מבחי' נו"ה דאצ"י [ולא למעלה מזה].

הבחי' באלקות שמתגלה לנביאים:

ככלל - לכל הנביאים נתגלה מהות אור האלקי מעולם האצ"י בבחי' רא"י ממש. [ומצד זה גופא -] מבחי' נו"ה דאצ"י [ולא למעלה מזה].

וז"ל בשער היחודים שער הנבואה (שאדה"ז מציין כאן) פרק א':

"והנה כל נבואת הנביאים אינם כי אם מנה"י דעיר, כי משם מאירים אל המלכות נו"ק דיליה, ומאותו הארה נמשכת אל הנביאים נבואתם, כי בזעיר עצמו במקום שאין שם בחי' נו"ק אי אפשר להשיג, וזה סוד "בזאת יבוא אהרן אל הקודש" שאין שום השגה לשום נביא וחווה אלא ע"י נוק' דז"א כנזכר בתיקון י"ח. ועיקר הנבואה הוא בנו"ה הנקרא שפתים, ועל שם זה נקראו הנביאים "נביאים" מלשון ניב שפתים".

...ונבאר ענין מדרגת הנבואה דע כי אותן ז' היכלין הנז' בבראשית ובג"כ בההוא זימנא מתפתחין ז' היכלין היכל קדמאה כו' אלו הן ז' היכלין דנוקב' דאצילות [דנוק' דז"א אשר בעולם האצילות] אשר משם הנבואה כנ"ל, אלא שמתלבשין אותן הז' היכלין בז' היכלות דנוקב' דזעיר שבכריאה הנזכר בפ' פקודי . . ומשם מתנבאים הנביאים אחרי המשך נבואתם בהיכלי בריאה . . ואעפ"י שאמרו בתיקונים . . כי נבואת יחזקאל ביצירה, פירוש כי נמשכת הנבואה מהיכלי אצילות אל היכלי בריאה, ומשם אל היצירה, ומשם נתגלית ליחזקאל קודם התלבשות בעשיה, ששם מדור הקליפות, אמנם מאצילות נמשך...".

וז"ל באגרת הקדש סי' יט:

"...אך הענין הוא פשוט ומובן לכל שיש הפרש גדול בין השגת חכמי האמת כרשב"י והאריז"ל שהיא השגת חכמה ודעת ובין השגת מרע"ה ושאר הנביאים בנבואה המכונה בכתוב בשם ראייה ממש וראית את אחורי ואראה את ה' וירא אליו ה' ואף שזהו דרך משל ואינה ראית עין בשר גשמי ממש. מ"מ הנמשל צ"ל דומה למשל וכתרגום וירא אליו ה' ואתגליא ליה וכו' שהוא בחי' התגלות שנגלה אליו

“התלכשות האותיות בברואים”
היא “כעין” התלכשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

הנעלם ב”ה בבחי’ התגלות משא”כ בהשגת חכמי האמת שלא נגלה אליהם הוי’ הנעלם ב”ה בבחי’ התגלות רק שהם משיגים תעלומות חכמה הנעלם [נ”א בנעלם] ומופלא מהם ולכן אמרו חכם עדיף מנביא שיכול להשיג בחכמתו למעלה מעלה ממדרגות שיוכלו לירד למטה בבחי’ התגלות לנביאים במראה נבואתם כי לא יוכלו לירד ולהתגלות אליהם רק מדרגות התחתונות שהן נהי”מ שהן הן היורדות תמיד ומתגלות מהמשפיע להמקבל בבחי’ מוחין וחיות כידוע ליי”ח שהנהי”מ של העליון מתלבשים בתחתון להחיותו שהן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון בכל העולמות והמדרגות ולכן ג”כ הן הן המתגלות לנביאים בבחי’ התגלות ממש ובתוכן מלוכש אור הבינה שהיא בחי’ הבנת הא-להות מאור [נ”א ואור] א”ס ב”ה ובתוכה מלוכשים אחוריים דחכמה שהיא מדרגה שלמעלה מהשכל וההבנה בא-להות ב”ה . . . וכן בכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב”ה לנביאים הכתובים בתנ”ך הן דברי תוכחה והן סיפורי מעשיות מלוכש בתוכם בחינת חכמת א-להות שלמעלה מהשכל וההבנה...”.

וכמבואר בדרך מצוותיך מצות חמץ ומצה ס”ב, וז”ל:

“...אך הענין הוא דהפרש בין ידיעת החכמים כמו רשב”י או האריז”ל, ובין השגת הנביאים הוא ההפרש בין ידיעת מציאות להשגת המהות, שהנביאים מה שהשיגו השיגו המהות ממש וכמו שאנו רואים במקרא שהשגת הנבואה היא נקראת ראייה ממש וראית את אחורי ואראה את ה’ וירא אליו ה’ ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין גשמי ממש מ”מ הנמשל צ”ל דומה למשל וכדתרגום וירא אליו ה’ ואתגליא לי’ כו’ בבחי’ התגלות שנגלה אליו הנעלם ב”ה, להיות משיג המהות ממש של בחי’ המדה והמדרגה הנגלה אליו וכמו הראייה שהיא ראיית המהות, משא”כ השגת החכמים היא אינה גילוי והשגת המהות ממש רק ידיעת המציאות לבד ולא השגת המהות, ולכן הנביאים לא השיגו רק בבחי’ נהי”מ כי לא יוכלו לירד ולהתגלות אליהם בהשגת המהות רק מדרגות התחתונות שהן נהי”מ שהן הן היורדות תמיד ומתגלות מהמשפיע למקבל בבחי’ מוחין וחיות כידוע שהן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון בכל העולמות והמדרגות ולכן ג”כ הן הן המתגלות לנביאים בגילוי והשגת המהות ממש ובתוכן מלוכש אור הבינה שהיא בחי’ הבנת הא-להות מאור א”ס ב”ה ובתוכה מלוכש אחוריים דחכמה שהיא מדרגה שלמעלה מהשכל וההבנה כו’, אבל פנימי החכמה א”א לירד ולהתגלות לנביאים וכש”כ מה שלמעלה מהחכמה שא”א לירד ולהתגלות להיות מושג המהות, משא”כ החכמים השיגו אפילו בא”ק לפי שהוא רק ענין ידיעת המציאות לבד ועדיין המהות נעלם ומופלא מהם ולכן ידיעה זו השיגו במדרגות עליונות שלמעלה מעלה מהמדרגות שיוכלו להתגלות בנבואה בהשגת המהות וז”ש רז”ל חכם עדיף מנביא לפי שיוכל לידע בחכמתו למעלה מעלה ממדרגות שיוכלו לירד למטה בבחי’ התגלות לנביאים במראה נבואתם, ואף שהוא רק ידיעת המציאות מ”מ ידיעה היא עכ”פ ומ”מ גם הנביאים היו חכמים, והשיגו ג”כ בחכמ’ ידיעת המציאות למעלה ממה שיוכל להיות מושג בנבואה רק שנבואתם לא הי’ רק עד נהי”מ (וא”כ פ”י חכם עדיף מנביא היינו מעלת החכמה על הנבואה).” עכ”ל.

הרי שגילוי הנבואה לכל הנביאים הוא – מהות אור האלקי דעולם האצי' בבחי' רא'י ממש.

וראה גם לקמן סעיף ז.

ד. אלא שבפרטיות יותר יש חילוק בזה בין נבואת מרע"ה לשאר הנביאים. כי אף ש"כל נבואה הוא מנו"ה דז"א דאצי' דוקא", הנה נבואת משה: (1) שרשה מבחי' חכ', (2) ובאה (רק) ע"י מעבר המל'. (3) ובאה בכריאה בדרך מעבר. אבל נבואת שאר הנביאים: (1) (גם שרשה) היא מבחי' ז"א. (2) כשמתלבש במל'. (3) ובאה בבחי' בדרך התלבשות גמור.

אלא שבפרטיות יותר יש חילוק במדרגת הגילוי בין מה שנתגלה למשה רבינו ע"ה ושאר הנביאים.⁶

כי אף ש"כל נבואה הוא מנו"ה דז"א דאצי' דוקא", הנה:

(1) שרש נבואת משה מחכ' דאצי' ושרש נבואת שאר הנביאים מבחי' נה"י דאצי'. וכמ"ש באוה"ת מטות ע' א'שיז, וז"ל:

"...אבל בדרך פרט יש הפרש בין משה לכל הנביאים גם בשרש ומקור נבואתם אך שהוא בבחי' האצי', דהנה שרש נביעת אור ושפע הנבואה לכל הנביאים באה מבחי' נו"ה דז"א שהן כלי ההשפעה בלבד ובחי' המוחי' דז"א כבר נעלם בהם בב' בחי' העלמות א' בחג"ת והב' חג"ת בנו"ה כו' (ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני כו') אבל נבואת משה נמשכה מבחי' שרש המוחין דז"א והוא מבחי' יסוד אבא ולכך כתיב במשה ותרא אותו כי טוב הוא והיינו בחי' רא'י דחכ' כמארז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד כו' לפי שלא מסתיר לפניו כלל כל בחי' התלבשות והשתל' מעילה לעילה להיותו מקור הראשון ע"כ רואה הוא את הנולד יש מאין למטה כמו למעלה ממש בלתי חילוק מדריגות כלל משא"כ בבחי' המוחי' שבאים בהתלבשות במדות דאצי' . . ומשם ירד ונתלבש עוד כו' שם יש חילוק מדריגות, וכל שהורד האור יותר למטה בהתלבשות יותר הוא מסתיר ומפריד כו' ולכך כל נביא לפום שעו"ד במס"נ והפשטת הגשמיות כך ראה והשיג והיינו כמו יחזקאל ביצירה וישעי' בכריאה וכולם רק בבחי' נו"ה אלא דיחזקאל בנו"ה דיצירה וישעי' בנו"ה דכריאה לפי ששרש כולם רק מבחי' נו"ה דז"א דאצי' אבל במשה כתיב לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו כו' פי' בבחי' התגלות עצמות אור החכמה שבה שורה אא"ס בלתי התלבשות בדמות ומראה כו' והיינו בבחי' יסוד אבא שנק' זה הדבר".⁷

(6) בלקו"ש ח"ו בהוספות ע' 244 ואילך נדפס "מכתב מכ"ק אדמו"ר שליט"א שבו מבואר בארוכה "מדרי' משה", כולל גם "נבואת משה" (ע' 251 ואילך). בהבא לקמן נכללו כמה ענינים המבוארים שם. וראה שם כמה פרטים שלא נכללו בהבא לקמן.

(7) ומשמך: "ולזה הטעם לא הי' משה צריך להפשטת הגשמיות בשעה שנתנבא כמ"ש בזוהר ע"פ ושב אל המחנה שמיד שנתנבא שב אל המחנה לדבר צרכי צבור בלתי שינוי נראה כלל כו' . . לפי

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

(2) נבואת שאר הנביאים היא מבחי’ ז”א כשמתלבש במל’, ונבואת משה היא מבחי’ ז”א ע”י מעבר המל’. המשך זאת התורה אדם תרמ”ז סכ”ב:

”והענין הוא דהנה ידוע דכל נבואה הוא מנו”ה דז”א דאצי’ דוקא, וכמ”ש בכהאריז”ל בשער היחודי’ [נעתק לעיל] דנבואה בדכורא ורוה”ק בנוק’, אך נביאים אחרונים הי’ נבואתם מבחי’ נוק’ והיינו ג”כ בבחי’ המל’ כשמתחברת בז”א כו’, וכמ”ש בשער היחודים שם שיונקים מבחי’ הדבור שלהם הראשון או מבחי’ קול של אחרים⁸, ונת”ל שם דקול הוא בחי’ הת”ת עצמו ודבור הוא בחי’ המל’ בהצטרף עם הת”ת (משא”כ בחי’ הבל הוא בחי’ מל’ לבד וזהו בחי’ רוה”ק כו’) (וי”ל דזהו דמשה נבואתו מבחי’ ז”א ע”י מעבר המל’ ולכן נק’ נבואתו בחי’ שמשא בת”ז תיקון י”א דכ”ח ע”א, ושאר הנביאים מקבלים מיני’, היינו מבחי’ ז”א כשמתלבש במל’, ויונקים מבחי’ מל’ שנק’ אסשא”מ, מפני שבחי’ ז”א הוא בבחי’ התלבשות בה ועמ”ש הרמ”ז זח”ב פ’ וארא דכ”ג ע”ב, וי”ל דא”ז סותר למ”ש כאן יעו”ש).

וראה המשך המשך תער”ב פ’ שמח, וז”ל:

”וכמ”ש בזח”ב דכ”ג ע”ב ובמק”מ שם דשאר הנביאים לא ראו רק בחי’ המל’ והיינו בחי’ נו”ה כמו שמתעצם בבחי’ המל’ כו””.

וז”ל במקדש מלך שם: „.ולפ”ג מדרגות יש, שאר נביאים לא היו רואים אלא המ’ לבדה, והאבות היו רואים של זעיר מתוך המ’, ומרע”ה היתה נבואתו מזעיר, והנה יקשה שהרי כתב הרב בספר ק”י (?) בדרוש הנבואה שמשה נבואתו מהפנים דפרקין עילאין דנ”ה דזעיר ומוכרח שתעבור הנבואה ע”י המ’, ולכך הזעיר נק’ אספקלריא דנהרא כי שם אספקלריא היא המ’, וכן כל הנביאים כולם מנ”ה אלא שיש בהם בחי’ שונות כמ”ש הרב שם, וא”כ היכי קאמר הכא שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא נהרא ואבהן הוו חמאן וכו’, וי”ל שלעולם הנבואה היא מנ”ה דזעיר כמ”ש הרב, אלא שאר נביאים היה אור הנ”ה מתעצם במ’ ולא היו רואים אלא המ’ לבדה אעפ”י שבודאי אור הנ”ה הוא בתוכה מ”מ הם עצמם לא היו רואים אלא אור המלכות, והאבות היו רואים גם אור נ”ה מתוך המ’ אבל היה מתעצם בתוכה, ולמרע”ה היה עובר אור הנ”ה מעבר בעלמא בתוך המ’ ואינו מתעצם בתוכה, ולכך אמר הזהיר שנבואת מרע”ה היא מזעיר כיון שאינו מתעצם בתוכה.” עכ”ל.

(3) כל נבואה באה בהתלבשות בבריאה, אבל בזה גופא: נבואת משרע”ה רק בדרך מעבר לבד. ושאר הנביאים בדרך התלבשות גמור.

וכמ”ש בהמשך זאת התורה אדם תרמ”ז סכ”ב, בהמשך להנ”ל:

שאינ בחי’ מסתיר לפניו מצד שרשו בבחי’ אור אבא ולמטה הוא כמו למעלה בלתי חילוק מדרגה כלל להיות רואה את הנוולד בבחי’ ראי’ דחכמה כו””.

וראה לקמן סעיף יב.

(8) אולי צ”ל ”אחרים”. עיי”ש.

"ומ"ש שהנביאים מקבלים מבחי' מל', אין הכוונה מבחי' מל' דאצי' כמו שהוא למעלה באצי' כ"א לאחר התלבשותה בכי"ע. וראיית ישעי' הי' בעולם הבריאה היינו בנו"ה דבריאה, ויחזקאל בנו"ה דיצי', וזכרי' בנו"ה דעשי', ומ"מ ראייתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי' רק שהוא ע"י התלבשות ב"ע כו"9 (וע' במק"מ זח"ב פ' פקודי דרנ"ז ע"ב, וע' בזח"א דמ"ה ע"א, וע' בשעה"ק להרח"ו ח"ג ש"ו יעו"ש היטב בכל המקומות הנ"ל, וי"ל ענין הנבואה כמ"ש כאן).

אבל במשרע"ה זה באה רק בדרך מעבר לבד. וכמ"ש בשערי הקדושה חלק

ג' שער ו':

"...ואמנם דרך כללות נבאר מדרגתם, כי משה רבינו ע"ה היה עולה עד האצילות ומשם רואה ממש, אלא הוא על ידי התלבשו בבריאה לבדה¹⁰ וגם זה אינו אלא בדרך מעבר לבד, כי האצילות לכדו הוא נמנע, וזהו סוד (שמות פרק י"ג) כי לא יראני האדם וחי, ושאר הנביאים היו רואים באצילות על ידי התלבשות גמור באורות הבריאה¹¹. ואחר החרבן היה יחזקאל, והתנבא מן האצילות אחר התלבשו בכריאה והבריאה ביצירה התלבשות גמור¹², ומאז ואילך אין עוד אור אצילות ובריאה נגלין כלל. ואל זה כיונו רבותינו ז"ל. . כי אחר חגי זכריה ומלאכי, פסקה נבואה לגמרי ונשתייר רוח הקדש...".

נמצא, אף ש"כל נבואה הוא מנו"ה דז"א דאצי' דוקא", הנה נבואת משה (1) שרשה מבחי' חכ', (2) ובאה (רק) ע"י מעבר המל'. (3) ובאה בכריאה (בהתלבשות) בדרך מעבר. אבל נבואת שאר הנביאים (1) (גם שרשה) היא מבחי' ז"א. (2) כשמתלבש במל'. (3) ובאה בכי"ע בדרך התלבשות גמור.

9) ראה ד"ה אריב"ל בשעה שעלה משה למרום תש"ו (ספה"מ תש"ו ע' 100), הובא לקמן בריש סעיף ז בשלימות יותר, וז"ל:

"דנבואה ישעי' הי' מנו"ה דבריאה ונבואת יחזקאל הי' מנו"ה דיצי', וכ"ז הוא מבחי' נו"ה דאצי' כמו שנתלבשו בנו"ה דברי' ויצי'. . משא"כ נבואה הוא גילוי מהות נו"ה דאצי' ממש, וכמ"ש הרח"ו ז"ל בשעה"ק אשר הנבואה היא דבאותה המדרג' שהי' הנבואה הנה אותן האורות נחקקו ונצטיירו במח' הנביא, היינו שתחלה נחקקו בהנביא האורות דנו"ה דאותו עולם שהוא במדריגתו, כמו בישעי' הנו"ה דברי' וכיחזקאל הנו"ה דיצי', ואח"כ מצטיירים בו הנו"ה דאצי' המתלבש בהם, ובזה יוכן ל' הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ג) הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה דרך משל מודיעים לו (היינו הנו"ה דמדרי' שלו) ומיד יחקק בלבו פתרון המשל במראה הנבואה וידע מה הוא (והיינו הנו"ה דאצי'). עכ"ל.

10) ובמכתב של הרבי הנ"ל הערה 6 מביא קטע זה כביאור שגם בנוגע למשה הי' נבואתו ע"י "התלבשו" בכריאה, אף שהי' בדרך מעבר. וכמ"ש לקמן סעיף יז.

11) ראה לקמן סעיף ז מה שהובא מהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז בארוכה, שגם התלבשות הנבואה של שאר הנביאים בכריאה היתה רק ב"אור הנשמה דבי"ע" ש"לבוש" זה אינו מסתיר וכו'.

12) וראה גם לקו"ת שה"ש כת, ב: "והנה נודע גם כן דההפרש שבין משה לשאר נביאים היינו שמהם היה רואה בעולם האצילות ע"י מעבר הבריאה משא"כ שאר הנביאים היו רואין בעולם האצילות ע"י התלבשות גמור בכריאה כו'. . וא"כ לפ"ז צ"ל דגילוי האצי' נק' אספקלריא המאירה וכשהוא ע"י התלבשות גמור בכריאה נקרא אספקלריא שאינה מאירה".

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

ה. וזהו מה שמשרע”ה ”נתנבא בזה” (אספקלריא המאירה), כי שרש נבואתו היא מבחי’ חכ’ (שלא ע”י התלבשות במל’), בחי’ זיה” אב”ל שאר הנביאים ”נתנבאו בכה”, ”ביד הנביאים אדמה” (אספקלריא שאינה מאירה), כי נבואתם היא (לא מחכ’ אלא) מבחי’ נו”ה דאצי’ כפי שמתלבשת במל’ - בחי’ כה”, ו”מראה דמות”. כמ”ש באוה”ת.

ומצד חילוקים הנ”ל בין נבואת משה רבינו ע”ה ושאר הנביאים - שנבואת משה שרשה מבחי’ חכ’, ובאה (רק) ע”י מעבר המל’, אבל נבואת שאר הנביאים היא מבחי’ זיא’ כפי כשמתלבשת במל’ - מובן משארז”ל שרשה נתנבא ב”זה” ושאר הנביאים נתנבאו ב”כה”.

וכמ”ש באוה”ת מטות שם ד”ה וידבר אל ראשי המטות (”דרוש אאזמור” מטות תקס”ב עם הגהות”), ע’ א’שא :

”ידוע מארז”ל ובוזהר עיקר ההפרש בין משה ע”ה לשאר הנביאים שהם נתנבאו בכה והוא נתנבא בזה הדבר כו’.

וביאור הדבר דכ”ה הוא שם אד’ כח הפועל בנפעלים ונק’ דמות כבוד ה’ כידוע שהרי הכח המצמצם הזה הוא מסתיר ומעלים אמיתית השפע אלקית מבחי’ אצי’ כידוע, ולכך נק’ בשם כה בכ”ף הדמיון כמו שאומר אדם על דבר אחד המוסתר ומופלא מהשגות בני אדם ורוצה להבינו לזולת מראה אליו בדמות לומר שאותו הדבר המופלא יובן ע”ד דוגמא מדבר זה המושג ומובן כו’ ואזי יאמר כ”ה, אמנם כשהי’ מראה לו גופו של הדבר המוסתר לא הי’ אומר כ”ה הוא הדבר אלא אומר זהו הדבר בעצמו מבלתי הצטרכות לדוגמא כו’, ועפ”ז יובן ג”כ דשמש ומגן הוי’ אלקים דאד’ ואלקים הוא מגן ומסתיר להוי’ ונקראי’ כה בדמיון כו’ אבל הוי’ הוא העצמות ונק’ זה כי הוא אמיתית הדבר בעצמו מבלתי התראות בדוגמא כו’, וכמ”ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו כו’ זה הוי’ קוינו לו כו’,

והנה ידוע דשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה פי’ לפי שהיתה כלת משה והוא נק’ איש האלקים כשמשא לגבי סיהרא כו’ וע”כ נתנבא כל נבואותיו בזה הדבר פי’ בהארות האצי’ בעצמותו מבלתי הלבשה בדמיון כמ”ש פה אל פה אדבר בו כו’ משא”כ הנביאים כתיב בהם ביד הנביאים אדמה בחלום אדבר בו כו’ כי הם מתנבאים ממדת מל’ דאצי’ הנק’ כה כידוע...”.

שם ב”ביאור על ראשי המטות” ע’ א’שטו ואילך :

”וזהו לאמר זה הדבר פי’ ענין זה היינו כי הנה כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה פי’ כה הוא בחי’ מל’ דאצי’ שנקראת כה ויש בזה כמה טעמים הא’ כי פי’ כה ע”ד הפשוט היינו כמו ככה שהוא ענין כ”ף הדמיון בלבד שמדמה לומר כזה כך זה, ואינו ענין עצם הדבר אלא רק הדמות בלבד מאותו העצם . . וכמו”כ כל הנביאים שנתנבאו בכה ואמרו כה אמר ה’ היינו מפני שלא ראו עצם הדבור העליון [בכת”י ב’ : שלא ראו עצם מראה נבואתם בדבר ה’ כמו שהוא ממש רק שאמרו בבחי’ דמיון בלבד והוא באמרו כה אמר ה’ כלומר בדוגמא זאת הי’ דבר ה’ ולא יוכלו לראות עצם דבר ה’ כמו שהוא ממש כו’] ע”ד פכ”פ דיבר ה’

דגבי מ"ת רק בחי' דמות הדבור העליון (הג"ה, ונק' אספקלריא שאינה מאירה כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה ת"ר מצות נ"ח בש"א יום ראשון כו' כמו הרואה במראה הנק' שפיגע"ל שאין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כ"א רק דמות לבד נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה כו' וע' זח"ג בלק קפ"ז א' גבי אספקלרי' דלעילא פי' רבינו נ"ע הטעם שז"א נק' אספה"מ לפי שמקבל המוחי' מאו"א והחכ' נק' אור אבל המל' שמקבלת המוחי' מז"א נק' אספקלריא שא"מ היינו לפי שמקבלת מהמדות ומהשכל שבמדות לא מהחז"ב עצמן...). כמ"ש וביד הנביאים אדמה פי' גלוי אור אלקי לא בא להם מבחי' עצמיות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ"א לפי מדריגתו וע"כ ה' הפשטת גשמיות בהכרח בכל הנביאים בשעה שנתבא כידוע ולזה הטעם אמרו כה אמר ה' כו' והיינו הטעם ג"כ שבחי' מל' נק' כה לפי שהמל' נקראת ג"כ מראה דמות כבוד הוי' פי' הוי' הוא בחי' ז"א דאצי' ומראה דמות של כבוד הוי' היינו בחי' המל' שמתלבשת בבי"ע להחיות הבריאה יש מאין בבחי' נפרד שנק' יחוט' שהוא רק בחי' דמות בלבד לגבי עצמיות האצי' כמ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותינו ועד"מ הצורה החקוקה בדבר הנבדל מן העצמות כמו הלוח והשעוה וכיוצא וכך למעלה בחי' צלם בדכורא ובחי' דמות בנוק' דז"א כמ"ש בזהר וע"כ בחי' הדמות להיות הבריאה יש מאין הוא בחי' מסתיר לבחי' האצי' שנק' יחוט' דשם אמרו דאיהו וחיהי חד. ולזה הטעם נק' המל' ג"כ כה להיותה רק בבחי' הדמות בכ"ף הדמיון דכה כנ"ל (הג"ה). ועיין בפרד"ס ערך דמיון וז"ל דמיון הוא המל' ונק' כן כאשר היא יושבת בכסא הכבוד כאשר נת' בשער אבי"ע פ"ג ואז כאשר היא כלולה מכל מראות ופרצופי הנביאים נק' דמיון, ר"ל הנביאים הם נז"ה דאצי' שהם המשפיעים הנבואה למל' שע"י יקבל הנביא שלמטה נבואתו כ"כ בערך נבואה ובערך נביאי האמת, וכן פי' הרשב"י ע"ה בתיקונים וז"ל ע"ש דכל פרצופין דנביאים בה רשימין איקרי דמיון והכוונה שמתגלים בה כל הענינים המתדמים בנביאי האמת נצח והוד עכ"ל, עוד כ' דמות אדם היא המל' כן פי' בתיקונים עכ"ל ובזח"ב משפטים דקכ"ב ע"א דמ"ש כמראה אדם ולא מראה אדם פי' המק"מ שז"א נק' כמראה אדם שהוא אריך ואינו אריך ממש וז"ש ולא מראה אדם עכ"ל, לפ"ז ענין כ"ף הדמיון היינו ערך ז"א לגבי א"א כו' ואפ"ל לפ"ז שכמו המל' נק' רק כדמותינו לגבי ז"א כמו"כ ז"א לגבי אריך אנפין (...).

אך עיקר הטעם היינו מה שהוא בבחי' דמות כמ"ש מראה דמות כבוד הוי' וכן"ל".

ואחרי שמבאר כל הטעמים שמל' נק' "כה", ועיקר הטעם הוא כי בחי' מל' היא רק בחי' "מראה דמות כבוד הוי'", ממשיך:

"וזהו שארז"ל דכל הנביאים נתנבאו בכה דהיינו בחי' מל' שנק' כ"ה וכמ"ש בכללות הנבואה לנביאים במראה אליו אתוודע בחלום אדבר בו כו', פי' מראה הוא מל' שנק' מראה דמות כו' כנ"ל, זהו ההפרש בין משה לכל הנביאים שכולם נתנבאו בכה דהיינו בחי' מל' ומשה דז"א שנק' זה דהיינו בחי' גילוי עצם הדבר כמו שהוא בלתי בא בהתלבשות דמות כו' והיינו בחי' האצי' דשם אמרו איהו וחיהי כו' ולכך אמר זה

הדבר כו' כלומר זהו הדבר כמו שהוא בעצם וכמו לעתיד שכולם יאמרו הנה אלקינו זה קוינו לו כו'.

אך זהו דרך כלל אבל בדרך פרט יש הפרש בין משה לכל הנביאים גם בשרש ומקור נבואתם אך שהוא בבחי' האצ"י, דהנה שרש נביעת אור ושפע הנבואה לכל הנביאים באה מבחי' נו"ה ד"א שהן כלי ההשפעה בלבד. אבל נבואת משה נמשכה מבחי' שרש המוחין דז"א והוא מבחי' יסוד אבא [בסעיף ד לעיל נעתק קטע זה בשלימות יותר]. . והיינו בבחי' יסוד אבא שנק' זה הדבר, ולזה הטעם לא הי' משה צריך להפשטת הגשמיות...”.

ו. בהמשך תער"ב ח"ב מפרט ומדגיש את הנקודה שגם מבחי' מל' דאצ"י עצמו לא נתגלה לשאר הנביאים אלא בחי' "דמות" ממנה בלבד - בחי' חיצוני המל' כפי שמתלבשת בבי"ע. וגם זהו הביאור למה נתנבאו ב"כה". וגם זהו הביאור לזה "שלא ראו עצם הדבור העליון וכו'" (לא רק כי בא ל"הם" כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ"א לפי מדרגתו", כבאוה"ת).

והנה, ב"ביאור על ראשי המטות" שם בתחלת הענין מביא ש"כל הנביאים שנתנבאו בכה ואמרו כה אמר ה' היינו מפני שלא ראו עצם הדבור העליון וכו'", שגם מבחי' המל' גופא לא ראו אלא "דמיון" ממנו, ומביא את זה שם כביאור מדוע "מל' דאצ"י נקראת כה" כי היא רק "מראה דמות כבוד ה'". אבל כשמסכם את הענין ומבאר "וחוה שארז"ל דכל הנביאים נתנבאו בכה" - הביאור הוא (רק) מכיון שנבואתם היא בבחי' "בחי' מל' שנק' כה" (וכ"ה הביאור בגוף המאמר עצמו כנ"ל), ואינו מוסיף שגם מבחי' מל' דאצ"י גופא לא נתגלה להם אלא "דמות" בלבד.

אבל בהמשך תער"ב ח"ב ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך גו', פ' שמח, שכנראה מיוסד על מאמרים הנ"ל שבאוה"ת, כשמבאר ומפרט כל הנ"ל מפורש גם הוספה זו. וז"ל:

”דהנה ידוע דבחי' מל' נקרא כה שהוא כמו כף הדמיון לבד וכמ"ש הוא מראה דמות כבוד ה' בחי' מראה ודמות לבד, וכמו עד"מ דבר המוסתר ומופלא מהשגת כנ"א ורוצה להבינו לזולתו, מראה אליו בדמות לומר שאותו הדבר המופלא יובן ע"ד דוגמא מדבר זה המושג ומובן, ואזי יאמר כה, דאם הי' מראה לו גופו של הדבר המוסתר לא הי' אומר כה הוא הדבר אלא זה הוא הדבר היינו מהות אותו הדבר עצמו מבלי הצטרפות לדוגמא כו', אבל כאשר מראה רק דוגמת הדבר אומר כה כו'. וכמו"כ בבחי' מל' דעצמות האורות דאצ"י מתעלמים לגמרי כו', וכמשנת"ל פ' שכ"ד ושל"ו דבחי' המל' עצמה מעלמת על האורות דאצ"י כו',

ומתעלם עוד ע"י הפרסא והמסך כו', דמה שנמשך מבחי' המל' בבי"ע הי"ז בבחי' מראה ודוגמא בלבד לגבי אצ"י כו', והיינו דהיו"ד מאמרות וכל הצירופי אותיות של הנבראים בבחי' חיצוני המל' הי"ז בחי' דוגמא בלבד גם לגבי כמו שהן בבחי' מל' כשהיא באצ"י וכ"ש במדר"י שלמע' מהמל' כו', דבאמת יש הכל באצ"י

וכמשנת"ל פ' שיי"ח בבחי' דצ"ח שבאצי', רק ששם הכל הוא אלקות ממש במדרי' האצי' וכמו שבא בבי"ע ה"ז בבחי' דמות ודמיון לבד כו".

היינו, שמפרט שב' המדרגות בבחי' מל' גופא נק' "כה". שגם מל' כמו שהיא באצי' נק' "כה" "דעצמות האורות דאצי' מתעלמים לגמרי". ובוזה גופא - "מה שנמשך מבחי' המל' בבי"ע ה"ז בבחי' מראה ודוגמא בלבד לגבי אצי' גופא.

וממשיך: "חזהו ג"כ ענין כל הנביאים נתנבאו בכה והיינו שלא ראו עצם בחי' דבור העליון כ"א כמו שבא בבחי' דמות בבי"ע כו".

וממשיך בסוגריים ומפרט את ב' הפרטים שבזה:

"(ונר' דלבד זאת שלא הי' נבואתם בבחי' דבר ה' כמו במ"ת דכתיב פכ"פ דבר ה' עמכם, וכמו במשה דכתיב ב'י' פה אל פה אדבר בו כו', שזהו בחי' דבר ה' דבחי' מ"ה כו', שזהו עצמי' בחי' החכ' או עצמי' בחי' ז"א כו', והנביאים כללות שרש נבואתם הי' מבחי' המל' שהיא בחי' ב"ן כו', והרי כל נבואה היא מנו"ה זהו כמו שנו"ה מתלבשים בבחי' מל' כו', וכמ"ש בזח"ב דכ"ג ע"ב ובמק"מ שם דשאר הנביאים לא ראו רק בחי' המל' והיינו בחי' נו"ה כמו שמתעצם בבחי' המל' כו', משא"כ נבואת משה הי' מעצמות ז"א ומבחי' יסו"א ורק דרך מעבר המל' כו' [וכנ"ל בסעיף ד],

הנה לבד זאת הי' גילוי הנבואה להם רק מבחי' המל' כמו שמתלבשת בבי"ע כו', וכידוע דנבואת ישעי' הוא מעולם הברי' והיינו מבחי' המל' כמו שמתלבשת בברי' וכמ"ש וראה את אד' יושב כו', וידוע דשם אד' הוא בחי' המל' היורדת לברי' כמ"ש במק"מ בהקדמת הזהר ד"א ע"א, ויחזקאל מיצירה כו', ומכו' במ"א דהיינו מבחי' אור הנשמה דבי"ע¹³ כו')...". עכ"ל.

וב"קיצור" של הפרק: "...דמל' נק' כה שזהו כאשר העצם מוסתר אומרים כה כדמות הזה, שהאורות עצמיים מתעלים במל' ומראה רק הדמות, וזהו כל הנביאים נתנבאו בכה, דכללות נבואתם הי' מבחי' נו"ה המתלבשים במל', לא כמו דבר ה' דמ"ת בחי' מ"ה, וכמו שהמל' מתלבשת בבי"ע...".

הרי שבפרטיות יותר, בזה ששאר הנביאים נתנבאו ב"כה" הרי זה לא רק מכיון שנבואתם היתה (לא מחכ', ולא מבחי' ז"א עצמו, אלא מבחי' ז"א כפי שמתלבשת) בבחי' מל' שנק' "כה" (גם כפי שהיא באצי') - אלא כי גם מבחי' מל' דאצי' עצמו לא נתגלה להם אלא בחי' "דמות" בלבד, כי מה שנתגלה להם מבחי' מל' היא רק כמו שמל' מתלבשת בבי"ע, בחי' חיצוני' המל', שהיא רק בבחי' מראה ודוגמא בלבד לגבי (מל' ד)אצי'.

וראה גם ד"ה ויאסור יוסף מרכבתו תרנ"ו (ספה"מ תרנ"ו ע' שכז), וז"ל:

13) וכמו שית' בסעיף ז בארוכה.

ומכאן, שגם מה שנאמר בנוגע לשאר הנביאים ש"גילוי הנבואה להם רק מבחי' המל' כמו שמתלבשת בבי"ע כו" - "דהיינו מבחי' אור הנשמה דבי"ע", הרי שמ"ש בנוגע לנבואת משה רבינו שזה לא הי' ע"י התלבשות בבי"ע רק דרך מעבר - שזה לא אפי' ע"י התלבשות באור הנשמה דבי"ע.

”הגם דכל נבואה הוא מנו”ה דאצי”, זהו דשרש הנבואה הוא מבחי’ נו”ה, אבל גילוי הנבואה להנביאים הי’ ע”י התלבשות ב”ע, דישעי’ ראה גילוי הנבואה מנו”ה דאצי’ ע”י התלבשות הבריאה ויחזקאל ע”י התלבשות היצי’ כו’, ולכן כתי’ ביד הנביאים אדמה דלכאו’ אינו מוכן למה נק’ גילוי הנבואה בשם דמות והלא ידוע דאצל הנביאים הי’ גילוי אור הנבואה נחקק במוחם ובמחשבתם כמ”ש בשעה”ק להרח”ו עד שהי’ אצלם בבחי’ ראיית המהות כמו ראיית העין למעלה גם מבחי’ ראיית עין השכל כמ”ש במ”א, וא”כ איך אומר אדמה בבחי’ דמות לבד, אלא שזהו מפני שהם ראו גילוי נבואתם ע”י התלבשות ב”ע ולא בחי’ אור אצי’ ממש והאורות דבי”ע נק’ דמות, דאצי’ בכלל הוא בחי’ צלם גם בחי’ הכלים דשם כמ”ש בצלם אלקים, דאלקי’ הוא בחי’ הכלים כידוע ונק’ צלם, אבל ב”ע הוא בחי’ דמות והו”ע דמות אלקי’ כמ”ש במ”א, ולזאת מפני שגילוי הנבואה בנביאים (לבד מרע”ה) הי’ מבי”ע לכן נא’ ביד הנביאים אדמה בבחי’ דמות לבד”. עכ”ל.

ויש להוסיף עוד בזה גופא:

דהנה גם באוה”ת מבואר, כנ”ל, שהנביאים ”לא ראו עצם הדבור העליון וכו””, שגם מבחי’ המל’ גופא לא ראו אלא ”דמיון” בלבד – אבל הטעם לזה גופא שמפורש שם הוא (לא כי מה שהתגלה להם מבחי’ מל’ הוא רק כמו שמתלבשת בבי”ע, אלא רק) כמו שממשיך שם ומבאר: ”כמ”ש וביד הנביאים אדמה פי’ גלוי אור אלקי’ לא בא להם מבחי’ עצמיות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ”א לפי מדריגתו [וכמו שית’ לקמן סעיף י תוכן ענין זה¹⁴] וע”כ הי’ הפשטת גשמיות בהכרח בכל הנביאים בשעה שנתנבא כידוע ולזה הטעם אמרו כה אמר ה’ כו””.

אבל בהמשך תער”ב שם מבאר הענין ”שלא ראו עצם בחי’ דבור העליון” בפרטיות יותר, שבזה גופא יש ב’ ענינים. וז”ל שם בהמשך למה שנתקף לעיל (ששם מבאר ומדגיש את מה שלא הודגש באוה”ת – שבבחי’ מל’ גופא היתה נבואתם רק מבחי’ חיצוני’ המל’ כפי שמלובשת בבי”ע, בחי’ דמות לבד לגבי מל’ דאצי’ גופא):

”וזהו שביד הנביאים אדמה ולכאו’ אינו מוכן והלא נבואה הוא גילוי המהות, אך זהו לפי שגילוי המהות הוא רק מבחי’ חיצוני’ המל’ שהיא בחי’ דמות לבד כו’, ועוד זאת שהגילוי אור האלקי’ דבחי’ חיצוני’ המל’ לא בא אליהם בבחי’ עצמות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כל א’ לפי מדריגתו. . וע”כ הי’ הפשטת הגשמיות בהכרח לכל הנביאים בשעת נבואתם כידוע”.

הרי שרואים שבהמשך תער”ב מדגיש נקודה שלא מודגשת באוה”ת – שבבחי’ מל’ דאצי’ גופא הנה מה שמתגלה לנביאים הוא רק חיצו’ המל’ כפי שמתלבשת בבי”ע. ו(גם) זהו הביאור מה ששאר הנביאים (1) ”לא ראו עצם בחי’ דבור העליון”, (2) ומה ש”נתנבאו בכה”.

וכמו שית’ לקמן סעיף יב שרואים בהמשך תער”ב שם גם, שגם מה ש”הי’ הפשטת הגשמיות בהכרח לכל הנביאים בשעת נבואתם” תלוי גם ובעיקר על זה

שנבואתם היתה בבחי' מל' כפי שמתלבשת בבחי' ע. משא"כ באוה"ת מבאר הטעם לזה הוא רק מפני ש"גילוי אור אלקי לא בא להם מבחי' עצמיות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ"א לפי מדריגתו וע"כ הי' הפשטת גשמיות בהכרח בכל הנביאים בשעה שנתבא כידוע".

ז. אבל, גם נבואת שאר הנביאים שבאה ע"י התלבשות בבחי' ע, כי "בכדי שתבוא הנבואה בגילוי בהנביא שלמטה א"א להיות כ"א ע"י התלבשות בבחי' ע" – ראייתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי". כי ההתלבשות היתה רק בבחי' אור הנשמה דבחי' ע ו"הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו". כמבואר בארוכה בהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז.

אלא, אע"פ שנבואת שאר הנביאים היא בבחי' מל', "כה" ו"דמות" בלבד, ובאה בהתלבשות בנו"ה דבריא ויצירה וכו' – הרי נבואתם הוא עדיין בבחי' "גילוי המהות", וכמ"ש לעיל סעיף ג, אלא שזה בבחי' "גילוי מהות הזיו". וכמ"ש גם בד"ה פדה בשלום תר"פ (שיובא לקמן סעיף יא בשלימות יותר), וז"ל:

"דהנה נבואה ג"כ הוא גילוי מהות הזיו דמ"ש וכיד הנביאים אדמה היינו שזהו מדרי' שהוא בחי' דמות בעצם מדריגתה דנביאים האחרונים הי' נבואתם מבחי' מל', ובד"כ נבואה היא מבחי' נו"ה דלבר מגופא כו', אבל האור והזיו הוא שנתגלה בחי' מהות האור והזיו".

וראה ד"ה אריב"ל בשעה שעלה משה למרום תש"ו (ספה"מ תש"ו ע' 100)¹⁵, וז"ל:

"דהנה ידוע דכל נבואה היא מנו"ה דאצי, ועם היות דנו"ה ה"ה לבר מגופא מ"מ הם מדרי' אצי' ממש, דנבואה ישעי' הי' מנו"ה דבריא ונבואת יחזקאל הי' מנו"ה דיצי', וכ"ז הוא מבחי' נו"ה דאצי' כמו שנתלבשו בנו"ה דברי' ויצי' . . . ונבואת משה הי' מיסוד אבא מלובש בבחי' נה"י דז"א, וג"ז מבחי' אחוריים לבד כמ"ש וראית את אחורי ופני לא יראו, והרי מצינו שהרשב"י והאריז"ל השיגו למעלה הרבה מנו"ה, שה"ה מדברים ומבארים עניני פרצופי או"א עתיק ואריך, וגם בענין פרצוף א"ק, וידוע הענין בזה דהשגת הרשב"י והאריז"ל בעולם האצי' הוא בבחי' ידיעת המציאות לבד לא השגת המהות . . . משא"כ נבואה הוא גילוי מהות נו"ה דאצי' ממש, וכמ"ש הרח"ו ז"ל בשעה"ק אשר הנבואה היא דכאותה המדרי' שהי' הנבואה הנה אותן האורות נחקקו ונצטיירו במח' הנביא, היינו שתחלה נחקקו בהנביא האורות דנו"ה דאותו עולם שהוא במדריגתו, כמו בישעי' הנו"ה דברי' וביחזקאל הנו"ה דיצי', ואח"כ מצטיירים בו הנו"ה דאצי' המתלבש בהם, ובזה יובן ל' הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ג) הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה דרך משל מודיעים לו (היינו הנו"ה דמדרי' שלו) ומיד יחקק בלבו פתרון

(15) שמיוסד לכאן על ד"ה וכל העם רואים תרע"ח (ראה שם בענינו ספה"מ תרע"ח ע' קע). וכאן זה מפורט יותר.

”התלבשות האותיות בברואים”
היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

המשל במראה הנבואה וידע מה הוא (והיינו הנו”ה דאצי), ומשו”ז מעלת הנבואה היא למע’ הרבה מהחכ’. והגם שיש מעלה ג”כ בחכ’ וכמרו”ל (כ”ב יב, א) אמר אמיר וחכם עדיף מנביא . . הנה הטעם הוא מפני שההשגה היא במדרגות גבוהות יותר, מ”מ הרי מעלת הנביאים הרבה יותר ממעלת החכמה, כמ”ש במ”א בארוכה, הרי דבחי העצמי גם ממדר’ התחתונה גבוה ולמע’ מההארה של מדר’ עליונה.”

אלא שהא גופא צריך ביאור – שאע”פ שנבואת שאר הנביאים היתה הגילוי (דמל’ ד) אצי” כפי שבאה בהתלבשות בבי”ע (שלכן נבואתם היא בחי’ ”דמות” לגבי אצי” גופא), ומ”מ היתה נבואתם בכחי’ מהות האצי”?

ומבואר בזה בהמשך זאת התורה אדם תרמ”ז הנ”ל שזהו כי ההתלבשות היא בכחי’ אור הנשמה דבי”ע, שאינו מסתיר. שמבאר זה עפ”י ביאור תוכן הענין דתלמוד בבבלי ומשנה ביצירה וכו’, שגם זה היא התלבשות ח”ע באור הנשמה דבי”ע – שלבוש זה אינו מסתיר, ואדרבה – ממשיך אלקות בשלמטה ממנו. ועד”ז הו”ע נבואה.

וכמ”ש כ”ז שם בהמשך למ”ש שם (ע’ קלה) ”...והנה כ”ז בג”ע אז הנשמה לאחר התלבשותה בגוף משגת בחי’ מהות אלקות, משא”כ כשמלוּבשת בגוף אינם משיגים בחי’ מהות אלקות לבד פרטי נשמות כמ”ש במ”א, ומה שמשיגים עכשיו הוא רק בחי’ השגת המציאות לבד. אך ענין הנבואה הוא שרואה בבחי’ מהות אלקות, וכמ”ש וירא אליו ה’ ות”א ואתגלי כו’ שהוא בחי’ גילוי מהות אלקות, וכמו ואראה את אד’ ואראה ואפול על פני שראו בחי’ מהות אלקות דאצי” כ”א לפי מדרגתו כו’. וזהו ההפרש בין חכם לנביא דנבואה ה”ה רואה בחי’ עצם מהות אלקות משא”כ בחי’ חכ’ הוא רק ידיעת המציאו’ לבד כו’ כנ”ל... (וכמ”ש תוכן ענין זה לעיל סעיף ג), ממשיך בסעיף כ”ב, ע’ קלו ואילך, וז”ל:

(כב) אך לכאו’ צ”ל והלא כתי’ ביד הנביאים אדמה שהוא רק בחי’ דמות ולא עצם הדבר כו’. והענין הוא דהנה ידוע דכל נבואה הוא מנו”ה דו”א דאצי” דוקא . אך נביאים אחרונים הי’ נבואתם מבחי’ נוק’ והיינו ג”כ בבחי’ המל’ כשמתחברת בזו”א כו’ . . ומ”ש שהנביאים מקבלים מבחי’ מל’, אין הכוונה מבחי’ מל’ דאצי” כמו שהוא למעלה באצי” כ”א לאחר התלבשותה בבי”ע. וראיית ישעי’ הי’ בעולם הבריאה היינו בנו”ה דבריאה, ויחזקאל בנו”ה דיצי’, וזכרי’ בנו”ה דעשי’ [וכנ”ל סעיף ד], ומ”מ ראייתם הי’ בבחי’ מהות ועצמות האור דאצי” רק שהוא ע”י התלבשות בי”ע כו’... .

וביאור הענין י”ל ע”ד מ”ש בד”ה יין ושכר אל תשת (בס’ להבין ענין זיווג הנשמות בג”ע) בביאור האגה”ק ד”ה להבין מ”ש בפע”ח כו’ שכתב שם דהלכות התורה גבהה מעלתם מבחי’ דו”ר שכליים דמלאכים דבי”ע, דהלכות הן המשכות בחי’ ח”ע דאצי’ המלוּבשת בגשמיות, והלבשה זו אינה כהלבשת ח”ע בדו”ר שכליים דהתם הלבוש הוא מעלים ומסתיר כו’ כהעלם והסתר הבורא מהנברא כו’, משא”כ ההלכות הארת חכ’ מאירה בהם בגילוי ולבוש העשי’ בדרך מעבר לבד כו’,

ולכאור צ"ל והלא ידוע דתלמוד בבריאה ומשנה ביצי' והיינו שבחי' ח"ע מתלבשת בבריאה או ביצי' כו', וכמ"ש שהלבוש דעשי' הוא בדרך מעבר משא"כ בבריאה ויצי' בדרך התלבשות . . ומאחר שהוא דרך התלבשות הבריאה שאינו בערך עולם האצי' והוא בריאה יש מאין וא"כ מהו מעלתם נגד הדור"ר כו', כמ"ש דבחי' ח"ע הוא בגילוי, והלא הוא בבחי' התלבשות כו' כנ"ל.

אך הענין דמה שבחי' ח"ע נמשך בבחי' התלבשות בברי' היינו בבחי' נשמה דבריא', וכידוע דכלים דמל' דאצי' נעשים נשמה לבי"ע וכמו שהכלים דאצי' הם בחי' אלקות ממש דאיהו וגרמוהי חד בהון כמו"כ כשנמשכי' ונעשים נשמה לבי"ע הוא בחי' אלקות ממש שאינו נמשך בדרך בריאה יש מאין, וכמ"ש באגה"ק סי' כ' ד"ה איהו וחייהי חד דראשית היש הנברא ותחילתו הן הכלים די"ס דבי"ע וגם האורות נפש רוח ונבראו מבחי' הנשמה די"ס דבי"ע שהוא אלקות והן הלמ"ד כלים דמל' דאצי' עכ"ל, הרי מבואר דבחי' נשמה די"ס דבי"ע הם אלקות ממש שע"י נבראו הכלים וגם האורות ג"ר בדרך בריאה יש מאין כו', וא"כ אף שבחי' ח"ע מתלבשת באור הנשמה דבריא' הרי הלבוש הוא ג"כ אלקות כו'.

אך לכאור צ"ל מאחר שהלבוש דמשנה ותלמוד הוא בחי' אלקות ממש דהיינו בחי' אור הנש' דבי", וא"כ איך נופל ע"ז לומר ל' התלבשות, דהתלבשות הוא שהלבוש מסתיר על המלוּבש בו וכאן שהלבוש הוא ג"כ אלקות אינו שייך לומר שמסתיר כו' ואיך נק' זה התלבשות.

אך באמת מצינו בחי' התלבשות גם בע"ס דאצי' שהן אלקות ממש, וכמ"ש בכהאריז"ל בענין התלבשות הפרצופים זכ"ז . . ולכאור יפלא איך שייך התלבשות באלקות כו' כנ"ל. אך הענין דהתלבשו' שבע"ס א"ז שהלבוש מסתיר על האור, וכמו שבד"כ נק' עולמות בי"ע בשם לבושים כמ"ש לבושי' תקינת לון כו' שהאור מוסתר מהם כהעלם והסתר הבורא מהנברא כו' וכמו שהלבוש אינו כלי לעצם האדם שהנפש יתגלה בו, כמו"כ י"ל בבחי' כלים דבי"ע שהם רק כלבושים שהאור מוסתר מהם כו' וכמ"ש באגה"ק בד"ה איהו וחייהי חד שנבראו בדרך בריאה יש מאין מאור הנשמה דבי"ע כו' יעו"ש, והגם שהם חיים וקיימים מבחי' האור המאיר בהם שהוא החיות הפנימי שלהם, י"ל שהאור המאיר בהם מבחי' אור הנשמה הוא בחי' הארה דהארה לבד, ואף זאת רק בדרך ידיעת המציאות ולא השגת המהות כו' כנ"ל, וא"כ כ"ש שמסתירים לגבי שלמטה מהם כו' (ומ"מ שייך מעבר גם בבי"ע ואינם מסתירים שהרי אינו מתלבש בהם וכמ"ש במ"א). משא"כ בחי' ההתלבשות שבע"ס דאצי' אין האור המתלבש מוסתר אדרבה שמאיר בגילוי בהבחי' שלמטה ממנו שמתלבש בו. וי"ל דממילא אינו מסתיר באמת לגבי למטה ג"כ (וכמו שהכלים דאצי' נק' ספירות ל' בהירות שאינם מסתירים כו' וכמ"ש במ"א) רק שאינו מגלה את האור המתלבש במהותו כמו שהוא ולכן נק' ההשפעה ע"ש המלביש כו' אבל א"ז הסתר כלל כו' . . (ע' קלט) וזהו"ע ההתלבשות בבחי' ע"ס דאצי' דאו"א מתלבש בז"א כו' שאז ההשפעה היא מבחי' ז"א כו', ומ"מ א"ז התלבשו' גמורה שהלבוש מסתיר כו', שהרי לגבי הספי' המלבוש א"ז שום הסתר, ואדרבה כנ"ל דענין התלבשות או"א בד"א הוא שבחי' ז"א משיג ותופס בחי' מהות מוחין דאו"א, ורק

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

שהספיי שלמטה ממנה אינה מקבלת בחי' מהות מוחין דאו"א כמו שהוא ממש, כ”א בחי' המדות, אך בתוכן מלוכב בחי' מוחין דאו”א, וא”ז הסתר ח”ו, דהרי הע”ס כולן בחי' אלקות ממש.

(ע' קמ) ... וכמו שבבחי' ההתלבשו' הפרצופים דע”ס דאצי' א”ז הסתר כו' כנ”ל, כמו”כ יובן בענין התלבשות או”ס בבחי' אור הנשמה דבי”ע א”ז התלבשות בבחי' הסתר ח”ו כ”א ע”ד ההתלבשות בע”ס דאצי', דאור הנשמה דבי”ע הוא בחי' אלקו' ממש שהוא בחי' למ”ד כלים דמל' כמ”ש באגה”ק שם וכמ”ש בסש”ב ח”א פ”מ דע”ס אפי' דיצי' ועשי' הן בחי' אלקו' ובהן מתלבש ומתייחד או”ס ב”ה ממש כו', הרי האור מתייחד בהם כנ”ל בענין ההתלבשות בע”ס שהוא האור מושג ונתפס שם עד שיהי' לאחדים, וכמו”כ מבואר כאן בע”ס דבי”ע שמתלבש ומתייחד בהם או”ס ב”ה, וא”ז הסתר לגבי למטה¹⁶. . . והגם שבבחי' אור האצי' לאחר שבוקע המסך אינו בערך כמו שהוא באצי' כו' כנ”ל מ”מ ה”ה אלקות ממש כו' כנ”ל ולכן א”ז הסתר ח”ו כו' וא”כ ההלכות שלפנינו הן בחי' אלקות ממש כו' כנ”ל.

(16) וממשיך:

”ועפ”ז יובן שהתלמוד למעלה מהדר”ר שכליים של המלאכים, דהתלמוד הוא מבחי' אור הנשמה דבי”ע שהוא בחי' אלקות ממש ואינו מסתיר כלל על בחי' ח”ע שמתלבש בו, משא”כ ההמשכה מאור הנשמה דמל' דבריאה בהמלאכי' דבריאה הרי האור הנשמה מוסתר מהם שהרי נבראו מאור הנשמה בדרך בריאה יש מאין ואין היש משיג את מהות האין כ”א בדרך הסתר כהסתר הבורא מהנברא, וכמו בהתלבשות הנפש בגוף אין הגוף משיג מהות הנפש כ”א מציאותה לבד כמו”כ יובן השגת המלאכי' באור הנשמה הוא רק במציאותו ולא במהותו כלל כו' כנ”ל באריכות, משא”כ בחי' התלמוד הרי נמשך מבחי' מל' דבריאה היינו מבחי' אור הנשמה דרך מעבר היצי' ועשי' וא”כ ההלכה שלפנינו הוא בחי' ח”ע המתלבשת בבחי' הנשמה דבריאה בבחי' גילוי המהות ומשם נמשך אלינו בדרך מעבר בכדי שיוכל להתלבש בגשמיות דעשי' הגשמיות אבל הוא בחי' מהות אלקות כו'...”

(ע' קמא) (כד) אך לכו' עדיין צ”ל דאם ההתלבשות דבחי' ח”ע בבחי' מל' דבריאה א”ז הסתר גמור כנ”ל וא”כ למה לא נמשך מבחי' חכ' דאצי' למטה בדרך מעבר הבריאה כו', כמו שנמשך אח”כ מבחי' מל' דבריאה דרך מעבר היצי' ועשי', וכמו”כ הי' יכול להיות שיאיר אור האצי' בדרך מעבר הבריאה ולמה צ”ל בבחי' הבריאה בדרך התלבשות דוקא. אך הענין הוא דבחי' חכ' דאצי' כמו שהוא באצי' א”א כלל שיתלבש בעשי' הגשמיות דבעוה”ז שאין ערוך כלל כו', אך כשמתלבשת בבחי' החכ' דבריאה, היינו בחי' אור הנשמה דחכ' דבריאה, הנה הגם שנת”ל דאור הנשמה הוא בחי' אלקות ממש מ”מ מאחר שנמשך בבריאה להיות מקור להתהוות כלים ומלאכי' דבריאה שהם בחי' יש ממש כמ”ש באגה”ק, ואין יוכל להיות שיהי' מציאות היש, אם הי' נמשך מאור האצי' כמו שהוא בבי”ע לא הי' אפ”ל נבראים בע”ג כו', אלא ע”י שנעשה בחי' פרסא המפסקת בין אצי' לבי”ע ובחי' אור האצי' בוקע את הפרסא ומאיר בעולם הבריאה אין האור כמו שהוא בבחי' האצי' ממש, והיינו שנתמצם האור עד שיוכל להיות מקור לנבראים בע”ג, אבל באמת הוא בחי' מהות האור עצמו שבעולם האצי' . . . ועפ”י הנ”ל יובן מה שחכ' דאצי' נתלבשה בחכ' דבריאה דוקא, דמחכ' דאצי' עצמו לא הי' אפשר כלל שיתלבש בעוה”ז הגשמי אפי' ע”י מעבר הבי”ע מאחר שאור האצי' אינו בערך היש כלל כו', אך כשבחי' חכ' דאצי' נתלבשה בבחי' חכ' דבריאה בדרך התלבשות, ובחי' חכ' דבריאה (היינו בחי' אור הנשמה כו') הוא בערך שיהי' מקור ליש, לזאת בדרך מעבר יצי' ועשי' יוכל לימשך למטה בהלכות שלפנינו, והגם שבחי' אור האצי'...”

[ע' קמב] נה) ועפ"י כל הנ"ל יובן ג"כ בענין הנבואה דגם שארי הנביאים שנבואתם הי' בב"ע היינו בבחי' אור הנשמה דבי"ע¹⁷, ונבואת ישעי' הי' בעולם הבריאה היינו הארת האצ"י שבעולם הבריאה וכמ"ש ואראה את אד' יושב על כסא, אד' הוא בחי' מל' דאצ"י כמו שנמשך בבריאה להוות נבראים דבי"ע וכמאמר אנת אשתמודע אדון על כולא כו'. וזהו ואראה כו' יושב על כסא, היינו בחי' מל' דאצ"י כשנמשך להתלבש בעולם הבריאה, והגם שנבואתו הי' מבחי' נו"ה דבריאה היינו בחי' אור הנשמה דנו"ה כו' וכן יחזקאל בעולם היצ"י וזכר' בעולם העשי' כו', וכבר נת"ל דאור דבי"ע הוא מהות אלקות דעולם האצ"י, וזה נתגלה לנביאים בדרך רא"י (להבין ש' ע' פו"מ הנ"ל) כמו שרואה אדם ברא"י הגשמיות ממש, וכמו ואראה את אד' כו' שראה בגילוי גמור במהות ועצמיות בחי' מל' דאצ"י כמו שהיא בעולם הבריאה בלי לבוש והסתר כלל, וכן יחזקאל ראה בחי' מל' דאצ"י בעולם היצ"י כו' ובחי' רא"י זו היא למעלה מהשגת הנבראי' ואפי' המרכבה דבריאה ויצ"י כו' אינם משיגים בחי' מהות אלקות כ"א בחי' ידיעת המציאות לבד וכנ"ל בשם המד"ר דהחיות הנושאות את הכסא אינם רואים את הכבוד כו', ולכן אומרים א' מקום כבודו שהוא למעלה מהשגתם שהם נבראים בע"ג ובחי' מל' דאצ"י מוסתר ונעלם מהם כהסתר הבורא מהנברא כו', אך בנביאים הי' התגלות בחי' מהות אלקות כו', מפני שנבואה (אגה"ק ל' מ"ש בפע"ח) הוא התפשטות הגשמיות כו', ומ"מ ראו נבואתם ע"י התלבשות עולם הבריאה ויצ"י כו' דוקא שא"א לנברא לקבל בחי' אור האצ"י כמו שהוא, וכמו שנת"ל¹⁸ בענין התלמוד שצ"ל ע"י התלבשות בחי' מל' דבריאה בכדי שיוכל לבוא למטה כו' ומ"מ א"ז הסתר כו' כנ"ל, וכמו"כ יובן כאן בכדי שתבוא הנבואה בגילוי בהנביא שלמטה א"א להיות כ"א ע"י התלבשות ב"ע כו' ומ"מ הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו' כנ"ל באורך".

ונקודת הענין, שגם נבואת שאר הנביאים שבאה ע"י התלבשות בכי"ע – "ראיתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצ"י". דמצד א' "בכדי שתבוא הנבואה בגילוי בהנביא שלמטה א"א להיות כ"א ע"י התלבשות ב"ע", אבל מצד שני, ההתלבשות היתה רק בבחי' אור הנשמה דבי"ע, ו"הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו'".

ח. [ויש ל'עין בזה. שבד"ה ויהי בעצם היום הזה שבתו"א משמע 1) שנבואת שאר הנביאים באה בהתלבשות (לא רק באור הנשמה) דבי"ע, שזהו מהות אלקות דאצ"י, אלא גם) בכלים דבי"ע. 2) ומה שגם הנבואה

17) וראה מ"ש לעיל סעיף ד משערי הקדושה חלק ג' שער ו': "...ואמנם דרך כללות נבאר מדרגתם, כי משה רבינו ע"ה היה עולה עד האצילות ומשם רואה ממש, אלא הוא על ידי התלבשו בבריאה לבדה וגם זה אינו אלא בדרך מעבר לבד, כי האצילות לבדו הוא נמנע, וזהו סוד כי לא יראני האדם וחי, ושאר הנביאים היו רואים באצילות על ידי התלבשות גמור באורות הבריאה".

ומכ"ז משמע, שבנוגע לנבואת משה שהי' רק ע"י מעבר בריאה – שזה לא הי' אפי' בדרך התלבשות באור הנשמה בכי"ע. וכן משמע בהמשך תער"ב ח"ב, וכמ"ש לעיל הערה 13.

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

שיצא מפי נביאים אלו הי' בבחי' דבר ה' ממש - זהו כיון שנביאים אלו
 פעלו שגם הכלים דבי"ע יהיו מיוחדים ממש עם אוא"ס ב"ה כמו היחוד
 ד"איהו וגרמוהי חד" שבאצי'.

[והנה, בהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז הנ"ל נת' שזה שנבואת שאר הנביאים
 היתה ע"י התלבשות בבי"ע -

(1) הכוונה בזה היא בבחי' אור הנשמה דבי"ע דוקא -

”דגם שארי הנביאים שנבואתם הי' בבי"ע היינו בבחי' אור הנשמה דבי"ע,
 ונבואת ישעי' הי' בעולם הבריאה היינו הארת האצי' שבעולם הבריאה וכמ"ש
 ואראה את אד' יושב על כסא, אד' הוא בחי' מל' דאצי' כמו שנמשך בבריאה להוות
 נבראים דבי"ע וכמאמר אנת אשתמודע אדון על כולא כו'. וזהו ואראה כו' יושב
 על כסא, היינו בחי' מל' דאצי' כשנמשך להתלבש בעולם הבריא', והגם שנבואתו
 הי' מבחי' נו"ה דבריאה היינו בחי' אור הנשמה דנו"ה כו' וכן יחזקאל בעולם היצי'
 וזכרי' בעולם העשי' כו'”.

(2) וזהו הביאור מה שגם בשאר הנביאים ”ראיתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור
 דאצי'” אע"פ שזה נתגלה להם רק לאחר התלבשות בבי"ע - כי ”אור דבי"ע הוא
 מהות אלקות דעולם האצי'” ובמילא זה לבוש שאינו מסתיר.

ויש לעיין בזה.

דבמק"א משמע (1) שנבואת שאר הנביאים באה בהתלבשות (לא רק באור
 (הנשמה) דבי"ע, שזהו מהות אלקות דאצי', אלא גם) בכלים דבי"ע. (2) ומה שגם
 הנבואה שיצא מפי נביאים אלו הי' בבחי' דבר ה' ממש - זהו כיון שנביאים אלו
 פעלו שגם הכלים דבי"ע יהיו מיוחדים ממש עם אוא"ס ב"ה כמו היחוד ד"איהו
 וגרמוהי חד" שבאצי'.

שזהו הביאור הידוע במאמר ד"ה ויהי בעצם היום הזה שבתורה אור (ומשם
 בכור"כ מאמרי דא"ח של רבותינו נשיאינו) בענין השם ”ה' צבאות” שנתחדש ע"י
 הנביאים לאחר משה רבינו ע"ה. דנקודת הביאור היא, שנביאים אלו פעלו שאוא"ס
 ב"ה יתלבש ויתייחד עם הכלים דבי"ע (ו"גדודי נשמות ומלאכים דבריאה"),
 ”צבאות”, ”בתכלית היחוד כמו שנתלבש בכלים דאצי' עד דאיהו וגרמוהי חד עד
 שיהי' נק' האור א"ס המלוכש בהם בשם צבאות שהוא שם התואר שהוא עצמו
 הוא בחי' הצבאות ממש”.

וז"ל בתורה אור פ' בא ד"ה ויהי בעצם היום הזה (ע' ס' ואילך):

”...ובזה יובן מה שבכל התורה לא נזכר שם צבאות רק שם הוי"ה לבדו רק
 חנה אמרה ה' צבאות. כי מרעה שזכה שתנתן התורה על ידו היינו לפי שהמשיך
 התלבשות אור א"ס בכלים דד"א. ומשם נמשך התורה כנ"ל (ומשם היתה נבואתו כי
 עיקר נבואתו היתה מאצי' רק דרך מעבר נמשך על ידי הבריאה כמ"ש בשער הקדושה
 להרח"ו ח"ג שער ו') אבל לא המשיך שיהיה ג"כ התלבשות אור א"ס בבי"ע ע"ד
 שהוא מתייחד עם כלים דאצילות כך יהי' מתייחד עם כלים דבי"ע זה לא המשיך
 משה . . אבל הנביאים שאחריו המשיכו את אור א"ס ב"ה שיתלבש ג"כ בכלים דבי"ע מה

שלא היה כן בימי מרע"ה. והיינו שחנה פתחה תחלה בשם צבאות ואחריה נמשכו כל הנביאים שענין שם זה הוא מורה על ענין התלבשות אור א"ס בכלים דבי"ע להיות מתייחד עמהם ג"כ וכמשי"ת אי"ה...

והנה הגם שאין נביא רשאי לחדש דבר. אך אין זה חדוש ותוספת על תורת מרע"ה. רק המשכת התורה בלי תוס' וגרעון מאצילות לבריאה. וזהו ענין שם צבאות שנו' בנביאים כי צבאות הוא לשון חיילות. והם גדודי נשמות ומלאכים דבריאה אשר אין מספר לגדודיו והם נבראים ומחודשים מאין ליש ממש, ואינן א-להות כלל כמו אצילות שהוא בחי' א-להות ממש. ואעפ"כ הנביאים המשיכו שיתלבש בהם אור א"ס ב"ה בתכלית היחוד כמו שנתלבש בכלים דאצי' עד דאיהו וגרמוהי חד עד שיהי' נק' האור א"ס המלוכב בהם בשם צבאות שהוא שם התואר שהוא עצמו הוא בחי' הצבאות ממש כענין איהו וגרמוהי חד שבאצי' שהוא עצמו הוא הדעה כו' כך מתייחד בכלי' דבי"ע עד שהוא עצמו הוא הצבאות כו'¹⁹. . . כך עד"מ למעלה עם היות הכלים דבי"ע הם מהות בפ"ע בחי' נשמות ומלאכים נבראים רק שבטלים אליו ית', אך עכ"ז ע"י שהמשיכו הנביאים להיות גלוי אור א"ס ב"ה בהם ע"ד יחודו באצי' אז נק' הוא ית' הוי"ה צבאות שהוא שם התואר שהוא ית' הוא אחד עם הצבאות הנ"ל ואינן נפרדים כו'. ולכן שם הוי"ה מצטרף לשם צבאות כי שם הוי"ה הוא באצי' והוא המשכת אור א"ס בכלי' דאצי' ואם כן כדי שיתמשך אור א"ס בבי"ע הוא על ידי שם הוי"ה בתחלה וזהו הוי"ה צבאות. ולאחר שהמשיכו הנביאים בחי' זו אזי הוכיחו את ישראל בשם זה כי מבחי' זו שבכריאה נמשך הנבואה להנביא דבר ה' ממש

19) מאמר זה נאמר (כנראה) ש"פ בא תקס"ה. ובספר מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א גם נדפס מאמר זה.

ולהעיר מהלשון שם בענין זה: "וכ"ז עשו הנביאים שהמשיכו את התורה מאצי' לברי' בכדי שישראל יקיימו אותה בהכרח כו' ולא חדשו דבר כלל שהתורה היא ממש שנתנה למשה בסיני המשיכו מאצי' לבריאה בלי תוס' וגרעון במהות התורה כלל רק שהמשיכוה לבריאה שיתלבש שם אור א"ס בהם והיינו לו כלים חדשי' אחר' דבריאה שיתייחד עמהם כפי אשר נתייחד עם הכלים דאצי' ביחוד אמיתי והיינו ש' צבאו' שחדשו הנביאים כו' פי' צבאות לשון חילות המה גדודי נשמות ומלאכי' דבריאה אשר אין מספר לגדודיו כמ"ש היש מספר לגדודיו וגו' אשר המה בחי' נבראי' מחודשי' מאין ליש ממש לזאת המשיכו הנביאי' שיתלבש בהן אור א"ס ב"ה בתכלי' היחוד כמו שנתלבש בכלי' דאצי' שהם בחי' אלקות ממש דאיהו חד כו' וגרמוהי חד ממש עד שיהי' הכלים דבריאה ג"כ מיוחד' עמו בתכלית היחוד עד שיהי' נק' אור א"ס המלוכב בהן בש' צבאות שהוא ש' התואר כו' שהוא עצמו בחי' הצבאו' ממש דאיהו וגרמוהי חד ממש...".

”התלכשות האותיות בברואים”
היא ”כעין” התלכשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

הוא המוכיח את ישראל ולא דמי כלל לשאר מוכיח כו' שהיא תוכחת הנברא וזוהי תוכחת הבורא ית' ממש²⁰. עכ”ל בתורה אור²¹.

ולהעיר ממ”ש הרבי על כללות הביאור הזה שבתו”א בשם ”ה' צבאות” שנתחדש ע”י הנביאים בד”ה באתי לגני תש”מ ס”ד ואילך.

דלאחרי שמסכם הענין בסוף ס”ו ”וזהו מה ששם צבאות נתחדש ע”י הנביאים, כי הנביאים המשיכו שגם בכלים דבי”ע תהי' התלכשות אוא”ס ב”ה בתכלית היחוד, כמו בכלים דאצילות, ועי”ז נקרא הוא ית' בשם צבאות, כמו שנקרא בהשמות (א-ל, אלקים וכו') שמורים על הכלים דאצילות (לפי שאיהו וגרמוהי חד), כי גם הצבאות (לשון חיילות, גודדי נשמות ומלאכים דבריאה) נעשו חד עמו ית', כמבואר בארוכה בתו”א – ממשיך בס”ז, וז”ל:

”והנה ענין הנ”ל בשם צבאות שאיהו וגרמוהי חד גם בבי”ע, כותב כ”ק אדמו”ר הצ”צ²² שבע”ח לא מצינו זה²³. שמזה משמע שזהו חידושו של כ”ק אדמו”ר הזקן, כדמוכח ממה שכ”ק אדמו”ר הצ”צ אינו מציין מקור אחר לזה. ומובן גודל

(20) וממשיך: ”והכח להמשיכה זו שיהיה אור א”ס מתלבש בבי”ע ע”ד הנ”ל כבאצי” המשיכו הנביאים מבחי' העיגול והסוכ”ע אשר שם כחשכה כאורה שוין השוה ומשוה קטן וגדול שהוא דוקא יכול לישפל א”ע למטה מטה גם בבי”ע כי קמי' ית' כולם שוים וכמ”ש ומתחת זרועו' עולם (ובזה יובן מ”ש בחנה ותפלל על ה' כו' ותאמר הוי”ה צבאות שכדי להמשיך בחי' צבאות הוצרך להמשיך מבחי' על הוי”ה היינו למעלה משם הוי”ה כמבואר הפי' בזה במ”א. ע' בפ' משפטים ע”פ לא תהי' משכלה ועקרה כו')...”.

(21) ולקמן סעיף יד הובא הביאור בענין שם צבאות והחידוש שבוה כפי שנת' בתורת חיים פ' בא. אבל נראה שבפרטיות יותר הביאור שם הוא באופן אחר מהביאור שבתורה אור פ' בא. וכמ”ש לקמן שם הערה 47.

(22) באור התורה בא ע' שכח: ”אשר פי' צבאות היינו דאיהו וגרמוהי חד גם בבי”ע ובע”ח לא מצינו זה”.

(23) ולהעיר ממ”ש במאמר אדה”ז שהובא בהערה 19 שהנביאים ”הכינו לו כלים חדשי' אחרי' דבריאה שיתייחד עמהם כפי אשר נתייחד עם הכלים דאצי' ביחוד אמיתי והיינו ש' צבאו' שחדשו הנביאים”. דמזה משמע שהענין ד”איהו וגרמוהי חד” גם בכלים דבי”ע הוא חידוש מיוחד ו”יוצא מן הכלל” שפעלו הנביאים לצורך מסויים, וכדלקמן בסעיף שלאח”ז, שלזה הכינו ”כלים חדשים אחרים”. דמזה נראה דאכן כ”כלל”, הענין ד”איהו וגרמוהי חד” הוא רק באצי' ולא בבי”ע (ואדרבה – ידוע מ”ש בשיחת הרבי של י”ט כסלו תשכ”ח (נדפס בהוספות ללקו”ש כח”א ע' 441 ואילך) שלא שיך לומר ש”איהו והבריאה” הם ”חד” ח”ו). ומובן מה שלא מצינו בע”ח הענין ד”איהו וגרמוהי חד” גם בכלים שבי”ע.

אבל הצ”צ בעצמו באור התורה שם ממשיך ומבאר (אשר פי' צבאות היינו דאיהו וגרמוהי חד גם בבי”ע ובע”ח לא מצינו זה) ואפשר שזהו מה שכתוב באגה”ק בסופו כשהמלאך שליח אז נק' בשם הוי' ממש וזהו ענין הוי' צבאות”. דנראה מדבריו שבאמת, גם אדה”ז עצמו אין רצונו לומר שהנביאים פעלו שהכלים דבי”ע יהי' מיוחדים ממש כמו הכלים דאצי', אלא רק בדוגמת מלאך כשהוא שליח ה' שנק' אז בשם הוי' ממש.

וממ”ש שהרבי מבאר כאן שחידוש זה דשם צבאות נעשה [לא ע”י הנביאים עצמם אלא] ע”י עבודת בני” כמו שהם היו במעמד ומצב דומן הנביאים – נראה שזה ביאור נוסף.

ויש לעיין בכ”ז. ואכ”מ.

החידוש והעילוי דשם צבאות שנעשה ע"י עבודת בני"י כמו שישראל הם במעמד ומצב בזמן הנביאים (לאחרי הזמן דפני משה כפני חמה), ובפרט כמו שישראל הם במעמד ומצב בזמן נביאים האחרונים שהיו בסוף בית ראשון ותחלת זמן הגלות, ועד"ז בהזמן שלאח"ז, שגם בעולמות ביי"ע שמצד עצמם הם נבראים נפרדים [דענין איהו וגרמוהי חד הוא באצילות, עולם האחדות] יהי' איהו וגרמוהי חד כמו באצילות. וי"ל שזהו הפי' להפס"ד שצבאות הוא שם קודש ובכ"ז נקרא ע"ש צבאות שלו (כבגמרא), ע"ש ישראל, כי זה שצבאות הוא שם קודש, היינו שגם בביי"ע איהו וגרמוהי חד, זה נעשה ע"י העבודה דישראל, כנ"ל. וזה נעשה ע"י המשכת אור ממקום עליון ביותר, שנעלה גם מבחינת התורה (כמו שהיתה בגילוי בזמן משה). שהרי בתורה לא נזכר שם צבאות (היינו שמצד בחינת התורה, הענין דאיהו וגרמוהי חד הוא רק באצילות), ובכדי שיהי' איהו וגרמוהי חד גם בביי"ע צריך להמשיך ממקום עליון יותר".

(גם בתורת חיים פ' בא ד"ה ויהי בעצם היום הזה (ע' קיד, ב ואילך [הוצאה החדשה]) יש ביאור בחידוש של הנביאים ושל השם "ה' צבאות". אבל נראה שבפרטיות יותר הביאור שם הוא באופן אחר²⁴)

הרי דכאן משמע:

1) שנבואת שאר הנביאים באה בהתלבשות (לא רק באור (הנשמה) דביי"ע, שזהו מהות אלקות דאצי", אלא גם) בכלים דביי"ע ("מבחי" זו שבבריאה נמשך הנבואה להנביא..."), ולא כמו משה רבינו ש"משם [אור א"ס בכלים ד"א" דאצי"] היתה נבואתו כי עיקר נבואתו היתה מאצי" רק דרך מעבר נמשך על ידי הבריאה").

2) והחידוש של נביאים אלו הוא, שהם פעלו שגם הכלים דביי"ע יהיו מיוחדים ממש עם אוא"ס ב"ה כמו היחוד ד"איהו וגרמוהי חד" שבאצי". ולכן גם הנבואה שיצא מפי נביאים אלו הי' בכחי' דבר ה' ממש.

ויש לעיין איך זה מתאים עם מ"ש בד"ה זאת התורה תרמ"ז הנ"ל שנבואתם באה רק בהתלבשות באור הנשמה דביי"ע, ולכן זה לא הסתיר על הגילוי דאצי' וכו'.

ונוסף לסתירה לכאן' – יש לעיין בגוף הביאור שבתרמ"ז, דאם המציאות היא שהנביאים פעלו יחוד גם בכלים דביי"ע – וואס דארף מען אַנקומען לביאור שאור דביי"ע הוא מהות אלקות ואינו מסתיר וכו'?

מ. וי"ל בפשטות דבמאמר ד"ה ויהי בעצם היום הזה הנ"ל מדובר ע"ד נבואה לצורך מסירתו לבני"י שבדורם, שנבואה זו אכן הי' צריך ל'התלבש' גם בכלים דביי"ע כדי שזה יהי' בערכם וכו', שלצורך זה פעלו הנביאים יחודו ית' גם עם הכלים דביי"ע וכו'. אבל בהמשך זאת התורה תרמ"ז וכיו"ב, שמפורש שם שגם הגילוי ל'נביאים שבא בהתלבשות בביי"ע הי' זה רק

היא "כעין" התלבשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים

באור הנשמה דבי"ע, מדובר ע"ד הגילוי לנביאים עצמם, ש"ראיתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי"כ כי "לבוש" זה לא הסתיר להם וכו'.

ונראה לומר בפשטות ולחלק בנביאים גופא - בין מה שנתגלה להם עצמם ובין הנבואה שנתגלה להם למסור לבני ישראל וכו'²⁵.

דכאשר מדובר בגילוי אלקי שנתגלה לנביא עצמו - הרי אפי' בשאר הנביאים שהגילוי דאצי' בא להם ע"י התלבשות בבי"ע, אבל זה רק כפי שנתלבש באור הנשמה דבי"ע. ולכן "לבוש" זה לא הסתיר להם, ולכן "ראיתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי'". ובזה מדובר בהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז וכשאר מאמרי דא"ח כיו"ב.

אבל בד"ה ויהי בעצם היום הזה שכתו"א הנ"ל מדובר בפירוש בנוגע לנבואה שנמשך ומתלבש בפי הנביא להוכיח בו את ישראל. וכדי שנבואה זו יהי' בערך לבני' בזמנם ויפעול עליהם - הי' צורך שנבואה תתלבש גם בכלים ונבראים דבי"ע, ולכן הי' צורך שנביאים יפעלו (קודם לכן) שגם הכלים דבי"ע שמשם נמשך להם נבואה זו יהיו מיוחדים כמו היחוד דכלים דאצי'. כדי שגם הנבואה שיוצא מפייהם ונמסר לבני ישראל יהי' עדיין בגדר "דבר ה' ממש", שרק זה מה שפעל על בני ישראל.

וכמו שמבואר כ"ז, ולכאור' זהו פירוש הפשוט שם, בד"ה ויהי בעצם היום הזה שם. וז"ל בשלימות יותר בנוגע לעניננו כאן (בנוסף למה שנעתק בסעיף שלפנ"ז):

"ובזה יובן מה שבכל התורה לא נזכר שם צבאות רק שם הוי"ה לבדו רק חנה אמרה ה' צבאות. כי מרע"ה שזכה שתנתן התורה על ידו היינו לפי שהמשיך התלבשות אור א"ס בכלים דא"א. ומשם נמשך התורה כנ"ל (ומשם היתה נבואתו ...) אבל לא המשיך שיהיה ג"כ התלבשות אור א"ס בבי"ע ע"ד שהוא מתייחד עם כלים דאצילות כך יהי' מתייחד עם כלים דבי"ע זה לא המשיך משה ולא הוצרך לזה כי המשכת התורה המשיך מבחי' אצילות ממש. ושם מתייחד אור א"ס עם הכלים עד דאיהו וגרמוהי חד כנ"ל. משא"כ בבי"ע אין הגילוי כלל בהכלים (ולאו איהו וגרמוהי חד בהון כנודע). אבל הנביאים שאחריו המשיכו את אור א"ס ב"ה שיתלבש ג"כ בכלים דבי"ע מה שלא היה כן בימי מרע"ה. והיינו שחנה פתחה תחלה בשם צבאות ואחריה נמשכו כל הנביאים שענין שם זה הוא מורה על ענין התלבשות אור א"ס בכלים דבי"ע להיות מתייחד עמהם ג"כ וכמשי"ת א"ה. והוצרכו לזה כי בימי מרע"ה שהיתה נבואתו מאצילות ע"כ המשיך להם למטה התורה משם מבחי' אצילות והוא היה דבר ה' בפי משה²⁶ וקיימו ישראל התורה כו'. אבל בימי הנביאים שאחריו שלא היו ישראל עושין רש"מ והוצרכו הנביאים להוכיחם. וענין ההפרש בין תוכחה שאומר הנביא לשאר מוכיח הוא כי בהנביא הנה התוכחה היא דבר ה' המתלבש

(25) כדלקמן ריש סעיף יד.

(26) היינו שגם (ובמכ"ש) במרע"ה הי' דיבורו שבפיו "דבר ה'". אלא שבמשה הי' זה דבר ה' שבאצילות, וזה "נשגבה" מדרגת בני' לאחרי זמנו, ולא הי' פועל עליהם. משא"כ הדבר ה' שבפי שאר הנביאים שלאחריו הי' דבר ה' שבבריא, ודבר ה' הזה שבפי הנביא פועל גם על בני' שבדורם.

בדבורו של הנביא ונמצא הוא ית' הוא המוכיח. ולזאת הוכרח להיות המשכת התורה מאצילות לבי"ע כדי שיקיימו ישראל התורה כי בהיותה באצילות כבימי משה לא היו מקיימים אותה ישראל שבימי הנביאים אחר דורו של משה מצד שנשגבה מהם והית' התורה בפ"ע והאדם בפ"ע. ולכך היה צ"ל התלבשות התורה מאצ' לבריאה ונמשך שם דבר ה' בפי הנביא להזהיר את ישראל שיקיימו התורה כו'. והגיע להם עי"ז התוכחה מדבר ה' ממש המתלבש בכלים דבי"ע ומשם בפי הנביא כו'".

וכמו שממשיך (כנ"ל שם) ש"זהו ענין שם צבאות שנו' בנביאים", ש"הנביאים המשיכו שיתלבש בהם [ב"גדודי נשמות ומלאכים דבריאה"] אור א"ס ב"ה בתכלית היחוד כמו שנתלבש בכלים דאצ' עד דאיהו וגרמוהי חד עד שיהי' נק' האור א"ס המלוכש בהם בשם צבאות שהוא שם התואר שהוא עצמו הוא בחי' הצבאות ממש כענין איהו וגרמוהי חד שבאצ' . . ע"י שהמשיכו הנביאים להיות גלוי אוא"ס ב"ה בהם ע"ד יחודו באצ' אז נק' הוא ית' הוי"ה צבאות שהוא שם התואר שהוא ית' הוא אחד עם הצבאות הנ"ל ואינן נפרדים כו'". וממשיך: "ולאחר שהמשיכו הנביאים בחי' זו אזי הוכיחו את ישראל בשם זה כי מבחי' זו שבבריאה נמשך הנבואה להנביא דבר ה' ממש הוא המוכיח את ישראל ולא דמי כלל לשאר מוכיח כו' שהיא תוכחת הנבואה וזוהי תוכחת הבורא ית' ממש". עכ"ל.

[מאמר זה, שנאמר ש"פ בא תקס"ה, נדפס בנוסח אחר במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' רו ואילך. וז"ל שם:

"... הענין הוא בהיות משרע"ה המשיך את אוא"ס ב"ה שיתלבש בכלים דז"א דאצילו בלבד ששם מלוכשת התורה ואיהו וגרמוהי חד שמתייחד אוא"ס ב"ה עם הכלים אלו דאצ' בתכלית היחוד האמיתי כר אך בימי הנביאים אשר לא היו ישראל עדיין עושי' רש"מ ונצרכו הנביאי' להוכיח אותם בש' הוי' צבאות הוא דבר ה' המלוכש בתוכם דוקא דהיינו שדבר ה' השורה ומלוכש בפי הנביאי' ההוא הוא המוכיח את ישראל כי לולא זאת מהו ההפרש בין הנביאים למוכיחי' אחרים וכנ"ל וכי לא הי' נמצא בימי' ההם מוכיחים אחרים כו' אי לזאת הוצרכו הנביאים להמשיך התורה מאצ' לבריאה בשביל שיקיימו ישראל את התורה כי בהיות התורה מלוכשת בעולם האצ' לא היו ישראל מקיימין אותה מצד שנשגבה הגבה למעלה להיותה באצ' ע"כ התורה היא בפ"ע והאדם בפ"ע ואינן לו שייכות אליה כו' וד"ל אך מי המכריח את האדם שיקיים את התורה היא המשכת התורה מאצ' לבריאה דהיינו שאוא"ס ב"ה המלוכש בתורה דבריאה גזור אומר לישראל שיקיימו אותה והעובר עלי' ענש יענש כו' ולזאת יוכרחו לקיים אותה וד"ל.

וכי"ז עשו הנביאים שהמשיכו את התורה מאצ' לבריאה...

והנה כשכבר המשיכו הנביאים את אוא"ס בה לתוך הכלים דבריאה שיתלבש בהן אוא"ס בהן כמו שנתלבש מקדם בכלים דאצ' להיות איהו וגרמוהי חד ממש עד שניתוסף לו ש' אחד הוא הוי' צבאות שהוא נמנה בין הז' שמות שאינן נמחקין כו' אז הוכיחו לישראל בדבר ה' המלוכש בתוכן לאמר כה א' הוי' צבאו' כו' שהמוכיח הוא הוי' צבאות עצמו דהיינו בחי' אוא"ס המלוכש בכלים דבריאה שהוא גזור אומר

“התלבשות האותיות בברואים”
היא “כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

לקיים את התורה לכך מי שלא קיים את התורה נענש בעונש חמור שלא הי' לו תקומה כי ה' דיבר זאת בעצמו והוא עצמו המוכיח כו' וד"ל...].”

נמצא, שכל החידוש הזה שהנביאים המשיכו ופעלו שיתלבש אוא”ס ב”ה בכלים (ונבראים) דבי”ע, הענין דשם “צבאות” וכו’ – הי’ ל”צורך” ההוכחה לבני” בזמנם. כי כדי שהגילוי אלקי לא יהי’ “נשגבה” מבני” אז אלא יהי’ בערכם ויפעול עליהם, הי’ צורך שהנבואה המגיע לפי הנביא יהי’ “דבר ה’ ממש המתלבש בכלים דבי”ע”. וכדי שעם כל זה יהי’ זה בגדר “דבר ה’ ממש”, “תוכחת הבורא ית’ ממש” – הי’ צורך לפנ”ז להמשיך ולפעול שגם כלים דבי”ע יהיו מיוחדים ממש עם אוא”ס ב”ה²⁷.

ועפ”י כ”ז מובן בפשטות החילוק בין ב’ הביאורים הנ”ל.

דמשנ”ת במאמר ד”ה ויהי בעצם היום הזה הנ”ל שהגילוי לשאר הנביאים התלבש (לא רק באור הנשמה דבי”ע, אלא) גם בכלים דבי”ע – הוא כי מדובר ע”ד נבואה לצורך מסירתו לבני” שבדורם, שנבואה זו הי’ אכן צריך להתלבש גם בכלים דבי”ע כדי שזה יהי’ בערכם וכו’ (שלצורך זה פעלו יחודו ית’ גם עם הכלים דבי”ע וכו’, כנ”ל).

אבל בהמשך זאת התורה תרמ”ז, ובשאר המאמרים עד”ז, שמפורש שם שמה שהגילוי לשאר הנביאים בא בהתלבשות ממש בבי”ע הי’ זה רק באור הנשמה דבי”ע – מדובר ע”ד להגילוי לנביאים עצמם. ש”ראיתם הי’ בבחי’ מהות ועצמות האור דאצי” ש”לבוש” זה לא הסתיר להם וכו’]

י. גם באופן גילוי הנבואה יש הבדל בין משה רבינו לשאר הנביאים: דבשאר הנביאים זה נתגלה להם ע”י ולא אחרי ש”נחקקה במחשבתו ושכלו של הנביא”. וענינו, כמו שמוכן בשעה”ק להרח”ו מקור הדברים) – שהגילוי אלקי נחקק בציר דמיונו של הנביא וכו’, ולפעמים נצטייר בא’ מה’ חושים הנפשיים או גם בה’ חושים הגשמיים. ואע”פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה “חסרון” שלא ראו עצם ומהות הדבר. אבל הגילוי שנתגלה למשה לא הי’ ע”י שנחקק בהחושים כ”א שראה עצם ומהות הדבר כו’”, כמ”ש בהמשך תער”ב.

והנה, יש עוד הבדל בין נבואת משה רבינו לשאר הנביאים:

(27) וכ”ז הוא הביאור בד”ה ויהי בעצם היום הזה שבתורה אור – שהחידוש דשם “צבאות” הוא היחוד עם הכלים דבי”ע, שמשם, מדבר הוי’ המלוכש בכלים דבי”ע, מגיע הנבואה לנביא, וכדי שהגילוי אלקי שבפי הנביא יהי’ “דבר ה’ ממש” וכו’. הביאור שבד”ה זה בתורת חיים הוא ביאור אחר – שהחידוש בשם “צבאות” הוא פעולת היחוד עם הנבראים בעולם הפירוד למטה, ועד לק”נ וכו’ – מקבלי הנבואה מפי הנביא, שהם יהיו כלים ראויים לקבל וכו’.

דנוסף לזה שלשאר הנביאים נתגלה רק בחי' (ז"א כפי שמתלבשת ומתעצמת ב) מל' בלבד (שהיא בחי' "דמות"), ובזה גופא רק בחי' חיצוני' המל' כפי שמתלבשת בבי"ע - הנה האופן שזה גופא נתגלה להם לא הי' שראו את עצם הדבר אלא ע"י ולאחרי ש"נחקק בחושים" שלהם.

וכמו שהובא בכ"מ בדא"ח משערי הקדושה להרח"ו ז"ל הענין שהנבואה "נחקקה במחשבתו ושכלו של הנביא".

וכמו בד"ה פדה בשלום תר"פ (ספה"מ תר"פ ע' קפד), וז"ל:

"והנה יש שרוצים לאמר דהשראת השכינה בבהמק"ד הוא ע"ד גילוי הנבואה שזהו רק הארה לבד, וכמ"ש וביד הנביאים אדמה בחי' דמות בלבד שזהו בחי' זיו והארה כו'. והנה גילוי הנבואה הוא בא"י דוקא וכמארז"ל ע"פ הי' הי' דבר ה' כו'. והיינו דא"י דוקא הוא מקום המוכשר לגילוי הנבואה לא שארי הארצות. ומ"מ גם בא"י אין זה שהמקום הוא בבחי' כלי לגילוי הנבואה רק שהמקום מוכשר לזה. ועד"מ שכותבים שכל באצבעות היד לא ברגל הרי שהיד דוקא מוכשר לכתובת שכל, ומ"מ אין היד משיג את השכל כמו שאין הרגל משיג, הרי שאין היד בבחי' כלי כמו חומר המוח שהוא כלי אל אור השכל שמושג ומורגש בו משא"כ ביד, רק שהוא מקום המוכשר שע"י יהי' כתיבת השכל. וכמו"כ הוא בנבואה שהמקום דא"י מוכשר לגילוי לא שהוא בבחי' כלי. ונמצא יש בזה ב' ענינים שזהו רק הארה לבד, ולהארה זו אין המקום כלי לזה להיות בבחי' התלבשות ותפיסה בהמקום כו'. וכן ענין השראת השכינה בבהמק"ד לדעתם שהוא רק הארה ואין המקום בבחי' כלי להיות האלקות בבחי' תפיסה והתלבשות כ"א רק שהוא מקום מוכשר לשרות שם אור האלקי כו'. אך באמת אינו כן. דהנה בנבואה ג"כ הוא גילוי מהות הזיו דמ"ש וביד הנביאים אדמה היינו שזהו מדרי' שהוא בחי' דמות בעצם מדריגתה דנביאים האחרונים הי' נבואתם מבחי' מל', ובד"כ נבואה היא מבחי' נו"ה דלבר מגופא כו', אבל האור והזיו הוא שנתגלה בחי' מהות האור והזיו, וגם שהנבואה נחקקה במחשבתו ושכלו של הנביא, וכמ"ש בשעה"ק להרח"ו ז"ל שהנביא ע"י שייחד העי"ס העליונות נמשך לו גילוי הנבואה שנחקקה לו בשכלו, וכמו שאור השכל הוא בבחי' התלבשות פנימי במוח שבראש, כן ויותר מכן הי' בגילוי הנבואה שהי' בבחי' התלבשות וחקיקה במוח כו'. והא בהא תלי' דלהיות שזהו גילוי בחי' מהות האור ה"ז בא בבחי' התלבשות, דעיקר ענין המעביר הוא בבחי' הארה, אבל כאשר ההמשכה היא בחי' מהות האור ה"ז בא בבחי' התלבשות (וכמו ההמשכה דתורה כו') רק שיש הפרש בזה אם ההתלבשות היא בבחי' גילוי או בבחי' העלם כו' וכמ"ש במ"א. וידוע דגם באצ"י הוא רק הארת הקו ובא בבחי' התלבשות בכלים כו', וכמו"כ הוא בנבואה שזהו בחי' מהות האור ובבחי' התלבשות כו'. אמנם בבהמק"ד הי' גילוי בחי' עצמות א"ס...". עכ"ל.

וע"ד כ"ז (בשינוי לשון קצת) בד"ה פדה בשלום נפשי תרפ"ז (ספה"מ תרפ"ז ע' פד), וז"ל:

"והנה באמת אין הענין כדעתם כלל בענין זה. דהרי גם ענין הנבואה הגם שהאמת הוא שהוא זיו, אבל הוא מהות הזיו. ומ"ש וביד הנביאים אדמה, הנה

הכוונה הוא שמבאר כללות ענין ובחינת מדרי' נבואה שהיא דמות בעצם מדריגתה. והנביאים האחרונים הנה נבואתם היא מספי' המל', וכללו' ענין הנבואה הוא מנו"ה, דספי' נו"ה הם לבר מגופא, דנבואה הוא זיו, אבל האור והזיו הוא מהות האור והזיו ממש. והנבואה הרי נחקה בשכלו ומחשבתו של הנביא וכדאי' בשעה"ק להרח"ו ז"ל, דהנביא ע"י שייחד בע"ס העליונים המשיך הנבואה ונחקה במחשבתו ושכלו. והיינו דכשם שאור השכל ה"ה נתפס בחומר המוח ונחקה בו הנה כן ויותר מכן הוא בענין הנבואה שנחקה בשכלו ומחשבתו של הנביא. והא בהא תליא, דלפי שהוא מהות האור ע"כ הוא בא בהתלבשות ותפיסא ממש. א"כ הרי גם ענין הנבואה אינה כדעתם של המפרשים הנ"ל ומכש"כ בענין השראת השכינה בכיהמ"ק שהיא התגלות עצמו' או"ס ב"ה מה שהשמים ושמי השמים לא יכלכלוך...". עכ"ל.

והנה, הגם שבמאמרים אלו מובא ענין זה שהנבואה "נחקה בשכלו ומחשבתו של הנביא" כביאור מעלת ענין הנבואה, שלא בא בנביא בדרך מעבר בלבד אלא בא "בהתלבשות ותפיסא ממש" (וזה גופא תלוי בזה דנבואה הוא לא הארה בלבד "בחי' מהות האור והזיו ממש") - אבל באמת יש גם "חסרון" בענין ד"נחקה בחושים", עד כדי כך שבנבואת משה רבינו זה לא הי'.

ובהקדם לבאר יותר תוכן הענין שהנבואה "נחקה בשכלו ומחשבתו של הנביא" כפי המובן ממקור מושג זה בנבואה - בשערי קדושה להרח"ו ז"ל. וז"ל בחלק ג שער ה:

"הנה נתבאר כי אור אחד הוא בצורת אדם מתפשט בכל ארבעה עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, עד סוף ארבעה יסודות העולם השפל, והוא מתדבק באורות אדם העליון הנקרא עשר ספירות, והם מתלבשים בזה האור הנקרא אור מחצב הנשמות, וכל נשמות התחתונים כלולות שם, וברדתם בעולם הזה להתלבש בגופות מניחות שרשיהם דבוקות במקורם אשר משם חוצבו, וענפי השרשים ההם לבדם הם יורדים בדרך התפשטות לבד ומתלבשות בגופות בעולם הזה כדמיון ענפי האילן שהן דבוקות ומושרשות בגוף האילן ממש וכופפות עצמן למטה, ונוגעות בקרקע עצמו בעודן נאחזות בגוף האילן..."

...והנה השורש הוא עליון מאד בראש רום עולם האצילות והענף ארוך מאד מתפשט בכל העולמות עד התלבש קצהו בזה הגוף, ובכל מדרגה שבכל עולם מניח שם שורש אחד באופן שאין לך נשמה שאין לה שרשים לאין קץ זה למעלה מזה, ועל ידי מעשיו זוכה להעלות לכולן, כי כל מדרגות עולם העשיה, שרשיו אשר הניח שם נקראים כולם נפש אחד שלימה דעשיה ועל דרך זה בשאר המדרגות:

ובזה יתבאר ענין הנבואה, כי אחר היות האדם בחומר זך בלי זוהמת היצר הרע ולא בכוחות הנפש היסודית כלל, ולא יש בידו חטא הפוגם באיזה שורש משרשי נשמתו, הנה כאשר יכין עצמו להתדבק עד שרשו העליון [הנ"ל] יוכל להתדבק בו [וממשיך "ואמנם אף על פי שהוא ראוי לכך צריך להפשיט נשמתו מכל וכל ולהפרידה מכל עניני החומר ואז תוכל להתדבק בשרשה הרוחני..."],

שזהו"ע הפשטת הגשמיית שצ"ל הנביאים שית' לקמן סעיף יב]...עד שהגיע ציור דמיונו במקור שלו העליון ויחוקקו צורת כל האורות במחשבה כאלו מצייר ורואה אותם כפי דרך כחו המדמה לצייר בדעתו עניני העוה"ז אע"פ שאינו רואה אותם כנודע בחכמת הטבע, ואז יחשוב ויכוין לקבל אור מן הי"ס מאותה הנקודה אשר שורש נשמתו נאחזת שם ויכוין להעלות גם את הי"ס זו לזו עד הא"ס וימשיך להם הארה משם עד למטה דרך ירידה עד סופן, וכאשר ירד האור על ידו אליהם הם שמחים בזה ומאירין מאותו האור שהמשיך אל שרש נשמתו הנאחזת בהם כפי החלק הראוי לה ויכוין להוריד דרך ירידה ממדרגה למדרגה עד שיגיע האור והשפע ההוא אל נפשו השכלית שבגופו ומשם יגיע עד נפש החיה וכח המדמה שבו ושם יצטיירו הענינים ההם ציור גשמי בכחו המדמה ואז יבינם כאלו רואה אותן בעין ממש. ולפעמים אותו האור היורד יצטייר בכח המדמה בדמות מלאך הדובר בו ורואה אותו או שומע קולו וכיוצא בזה באחד מחמשה חושים הידועים הנפשיים שבכח המדמה, ומשם יועתקו אל חיצוניות בה' חושים החיצונים אשר גם הם מנפש החיה כנודע ואז יראה וישמע ויריח וידבר בחושי הגשמים ממש וכמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו עד לשוני כי יתגשם ויצטייר האור ההוא בחושים הגשמיים ולפעמים תהיה נבואתו בחמש חושים הרוחנים אשר בכחו המדמה בלבד וכל זה הוא בהתפשטות כח המדמה לגמרי מכל מחשבות החומר כנזכר". עכ"ל.

הרי, שתוכן ענין ה"חקיקה" שמבואר בשעה"ק כאן אינו שהגילוי אלקי נחקק בשכלו ודעתו הגשמי של הנביא, ובמובן של הבנה והשגה – שמבין ומשיג בדעתו את מה שהתגלה לו וכו'²⁸ – אלא הוא תיאור האופן שעל ידו מתגלה לנביא האורות דלמע', שהגילוי אלקי נחקק ומצטייר במחשבתו וציור דמיונו של הנביא עד כאלו רואה אותו. ובזה גופא כמה שלבים:

(1) שבעת שנשמתו מתדבקת בשרשה העליון נחקקים אז במחשבתו וציור דמיונו צורת כל האורות אשר שם כאלו מצייר ורואה אותם.

(2) אח"כ, ואחרי שיחד יחודים העליונים וכו', כאשר "יכוין להוריד דרך ירידה ממדרגה למדרגה עד שיגיע האור והשפע ההוא אל נפשו השכלית שבגופו, ומשם יגיע עד נפש החיה וכח המדמה שבו, ושם יצטיירו הענינים ההם ציור גשמי בכחו המדמה ואז יבינם כאלו רואה אותן בעין ממש".

(3) "ולפעמים אותו האור היורד יצטייר בכח המדמה בדמות מלאך הדובר בו ורואה אותו או שומע קולו וכיוצא בזה באחד מחמשה חושים הידועים הנפשיים שבכח המדמה". היינו שעם "כח המדמה" "רואה" את המלאך דובר בו או "שומע" קולו.

וכ"ז הוא שלבים ואופנים שהגילוי מצטייר רק בכח המדמה של הנביא (בדרגותיו השונות).

(28) שזהו הענין שית' לקמן סעיף יג. וראה מ"ש שם בסוף הסעיף.

4) ולפעמים ”משם יועתקו [גם] אל חיצוניות בה’ חושים החיצונים אשר גם הם מנפש החיה כנודע ואז יראה וישמע ויריח וידבר בחושיו הגשמיים ממש וכמ”ש רוח ה’ דבר בי ומלתו עד לשוני כי יתגשם ויצטייר האור ההוא בחושים הגשמיים”.

והיוצא מכל זה הוא, שתוכן ענין ה”חקיקה בחושים” של הנביא הוא – שזה האופן שעל ידו מתגלה לנביא הגילוי אלקי דלמע’. שזה ע”י שנחקק במחשבתו, במובן של) כח המדמה שלו כפי שנשמתו מתדבקה בשרשה למעלה, ואח”כ בנפשו השכלית שבגופו ובחושיו הרוחניים, ועד שנצטייר ציור גשמי בכח המדמה שבנפש החיה ובשאר חושיו הגשמיים וכו’.

ועפ”ז מובן, שאע”פ שיש מעלה גדולה בזה שהנבואה נחקק במחשבתו ובחושיו של הנביא וכו’ – אבל יש בזה גם ”חסרון”, שאין הנביא ”רואה” את הגילוי אלקי עצמו כמו שהוא אלא לאחרי וכפי ש”נחקק” בחושים שלו. וכמבואר בהמשך תער”ב ח”ב ד”ה ויאמר ה’ אל אברם לך לך גו’, פ’ שמח בהמשך להנ”ל סעיף ו.

דלאחרי שמבאר שם מ”ש ”וביד הנביאים אדמה ולכאו’ אינו מובן והלא נבואה הוא גילוי המהות, אך זהו לפי שגילוי המהות הוא רק מבחי’ חיצוני המל’ שהיא בחי’ דמות לבד כו’, ועוד זאת שהגילוי אור האלקי דבחי’ חיצוני המל’ לא בא אליהם בבחי’ עצמות כמו שהוא אלא שנתלכש בלבוש השגתם כל א’ לפי מדריגתו”²⁹, מבאר שם בסוגריים, וז”ל:

”ונראה שאין זה שנתלכש בהשגתם ממש דא”כ הרי אין זה גילוי המהות כלל רק בחי’ מציאות כו’, כ”א שהדבר נבואה דבחי’ דבור העליון נחקקה בהחושים שלהם”³⁰ ובאופן כזה ה” להם גילוי הנבואה כו’ וכמ”ש בשעה”ק להרח”ו ז”ל. וי”ל משל לזה כמו בראית העין יש דיעה שזהו שהדבר הנראה מצטייר בהעין ועי”ז הוא רואה הרי אין זה שרואה עצם הדבר ממש כו’ (ועמשנת”ל פ’ רס”ח), והנה מה שהדבר נחקק ה” יותר בחי’ גילוי המהות מהצטיירות הדבר כו’, ומ”מ אין זה שרואה את הדבר כמו שהוא בעצם רק כמו שנחקק בהחושים שלו כו’)... ואופן הגילוי היינו אופן התגלות הנבואה להם ה” ע”י שנחקק הדבור עליון בהחושים שלהם כו’ (והיינו שעי’ התפיסא בהיש עי”ז ה” הגילוי כו’)...”.

29) מקור ענין זה הוא במאמר באוה”ת מטות כנ”ל סעיף ו, ובהבא כאן בסוגריים מבאר כוונת הדברים. וראה לקמן הערה 34.

30) ולהעיר, שבשעה”ק הלשון ”חקיקה” מובא פעם א’ – רק בנוגע לחקיקת ה”אורות” דלמע’ במחשבתו וציור דמיונו של נשמת הנביא כפי שהיא מתדבקה בשרשה למעלה. ובנוגע לסדר אין הגילוי אור משתלשל משם עד ל”כח המדמה” של נפש השכלית ונפש החיה שלו למטה, ובחמש חושים הרוחניים ו/או הגשמיים – הלשון הוא ”מצטייר”.

אבל הלשון המובא במאמר זה בשם שעה”ק הוא – ”דבחי’ דבור העליון נחקקה בהחושים שלהם”.

הרי, שאע"פ ש"מה שהדבר נחקק ה"ז יותר בחי' גילוי המהות מהצטיירות הדבר כו" - "ומ"מ אין זה שרואה את הדבר כמו שהוא בעצם רק כמו שנחקק בהחושים שלו", והיינו שהגילוי לא התגלה להם כמו שהוא אלא ע"י התפיסא בהיש (שלהם).

וגם בזה הי' מעלה בנבואת משה רבינו - שאופן הגילוי הנבואה לו לא הי' ע"י שנחקקה בחושים שלו. וכמו שממשיך שם ומבאר :

"... (משא"כ נבואת משה שהיא מעצמות האצי' שאינו בבחי' מקור ליש כלל שלגבי מדרי' זו הרוחני והגשמי שוין כו', וגם שאופן גילוי הנבואה לא הי' ע"י שנחקק בהחושים כ"א שראה עצם ומהות הדבר כו', והעצמי יכול להיות בבחי' יש כו'...)".

וכן ב"קיצור" של הסעיף שם: "וזהו וביד הנביאים אדמה, דהנבואה נחקקה ונצטיירה בהחושים שלהם. . ובמשה הי' נבואתו ממדרי' שלמע' ממקור לעולם, ולא שנחקקה בהחושים כ"א ראה את העצם...".

יא. ובמק"א מבואר ענין זה באופן אחר (קצת), שבשאר הנביאים הי' הנביא מתעצם ומתאחד עם הנבואה (שלכן "אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד"), כמו הגילוי שבביהמ"ק שהי' מתעצם ומתאחד עם מקום המקדש. ואע"פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה "חסרון" שהגילוי אינו "כמו שהוא" ממש. וזהו ש(גם) ענין זה לא הי' במשה רבינו, שלכן אצלו "היתה שכינה מדברת בעצמו מתוך גרונו" (שכללות ענין זה הוא ע"ד הענין ד"חקיקה בחושים" שיש בו מעלה אבל גם "חסרון", ולא הי' במשה רבינו, כנ"ל בסעיף שלפנ"ו).

ובמק"א מבואר ענין זה באופן אחר (קצת), ששאר הנביאים הי' הנביא מתעצם ומתאחד עם הנבואה (שלכן "אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד"), כמו הגילוי שבביהמ"ק שהי' מתעצם ומתאחד עם מקום המקדש. וענין זה לא הי' במשה, שלכן אצלו "היתה שכינה מדברת בעצמו מתוך גרונו".

וכמ"ש בד"ה פדה בשלום תשי"ג שכנראה מיוסד על ד"ה פדה בשלום תר"פ ותרפ"ז הנ"ל (בלתי מוגה) :

"...והענין בזה, דהנה ידוע שמקום הבית הי' לא רק כלי להגילויים שנתגלו בו, אלא שהי' מתעצם ומתאחד עד שנעשה דבר אחד עם הדבר הנראה. דהנה, יש ב' דעות בענין הנבואה ובית המקדש (כידוע שנבואה קשורה עם זמן הבית, שהרי משחרב ביהמ"ק אין ענין הנבואה בגילוי), דעה א', שהמקום הגשמי דביהמ"ק לא הי' מתעצם ומתאחד עם הגילויים, אלא שהי' מוכשר להגילויים, וכמו"כ בנבואה, שהנביא הי' מוכשר לקבל את הנבואה, אבל לא הי' מתעצם עמה. ודעה הב' שהיא הדיעה המקובלת, שלא זו בלבד שהנביא הי' מוכשר להנבואה, אלא שהי' מתעצם ומתאחד עמה, וראי' לדבר, שהרי אמרו רז"ל אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, דאף שמצד הנבואה עצמה צ"ל סגנון אחד, מ"מ היו מתנבאים בשני סגנונות, והוא לפי שהנביא הי' מתעצם עם הנבואה, ומצד הנביאים הרי הסגנון שלהם שונה זה

מזה, ולכן אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, וכמו”כ בבית המקדש, הנה מקום המקדש הי’ מתאחד עם הגילויים, דמצד זה שהוא ית’ כל יכול, הנה לא זו בלבד שנתגלה במקום המקדש, אלא עוד זאת, שגם נתאחד ונתעצם עם מקום המקדש, וראי’ לדבר, מזה שמקום הארון אינו מן המדה, היינו, שמקום הארון הי’ לא רק מקום מוכשר שיהי’ בתוכו הארון, אלא שהארון פעל על המקום בפנימיותו שיהי’ אינו מן המדה.”

אלא, אף על גודל המעלה שבזה שהנבואה התעצם והתאחד עם הנביא, אבל יש בזה גם איזה ”חסרון”. שלכן במשה רבינו לא הי’ הענין שהדבר הוי’ ”התעצם” צמו.

וכמ”ש באג”ק אדמו”ר מהר”ש אגרת נה (ע’ נה), וז”ל:

”בענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה א’ אאמו”ר שי’ בשם אא”ז מו”ר הגאון ז”ל נ”ע בג”מ משל ע”ז כמו משקה ששופכין דרך המשפך הנק’ לייקע המשפך אינו מקבל כלל המשקה כ”א עובר דרך המשפך כו’ ועד”ז הי’ שכינה מדברת מתוך גרונו של משה בלי שום הרגש כלל כ”א דבר ה’ הי’ מדברת מתוך גרונו כו’. ולכאור’ צ”ל מהו המעלה כ”כ במה שלא הרגיש כלל שלכאור’ אם הי’ מרגיש הי’ יותר טוב. אך הענין הוא שאם הי’ מרגיש הי’ מתעצם הדבר ה’ בו ואח”כ הי’ יוצא, א”כ אין זה דבר ה’ ממש כ”א דבר משה מה שקיבל מה’, אבל כשיוצא בלא הרגשה הי’ דבר ה’ ממש, רק שהי’ עובר דרך גרונו של משה וע”ד כמו משפך כו’, נמצא שיש יתרון במה שלא הרגיש מאומה כ”א שכינה היתה מדברת בעצמו מתוך גרונו כו”.”

(ענין זה הובא גם בד”ה פנים בפנים תרנ”ט וכו”ה כל מחלוקת שהיא לש”ש תרע”ח שהובאו לעיל בסעיף יב)

הרי, מזה שכאשר הדבר הוי’ ”מתעצם” בנביא זה ”גורם” שהדבר הוי’ שיוצא מפיו אינו ”דבר ה’ ממש” – הי’ מורה שיש בזה איזה ”חסרון”.

(ואף ש”חסרון” זה מתבטא רק כאשר הנביא מוסר את הנבואה בפיו לבנ”י (וכמ”ש שם בסעיף טו) ולא בנוגע לגילוי הנבואה לעצמו – בכל אופן זה מורה על איזה ”חסרון” בזה שהדבר הוי’ ”מתעצם” בו)

וזה שבמשה רבינו ”היתה שכינה מדברת בעצמו מתוך גרונו” הי’ בגלל שלא הרגיש מאומה (וכמילא) הדבר הוי’ לא התעצם בו.

וזה ע”ד משנ”ת בסעיף שלפנ”ז בנוגע ענין החקיקה בחושים של הנביא. שאע”פ שיש בזה מעלה, שמורה עד כמה הנבואה מתלכשת ונתפסת בנביא, אבל יש בזה גם ”חסרון” – שהנבואה התגלה לו ע”י התפיסא בחושים שלו. שזהו מה שענין זה לא הי’ במשה רבינו.

ולהעיר, שד”ה פדה בשלום תשי”ג זה מיוסד כנראה על ד”ה פדה בשלום תר”פ ותרפ”ז שהובאו בסעיף שלפנ”ז בענין החקיקה במחשבתו ושכלו של הנביא. ששם הובא ענין זה לשלול את הדעה שבנבואה ”אין המקום כלי לזה להיות בכחי

התלבשות ותפיסה בהמקום כו'. וכן ענין השראת השכינה בבהמק"ד לדעתם שהוא רק הארה ואין המקום בבחי' כלי להיות האלקות בבחי' תפיסה והתלבשות כ"א רק שהוא מקום מוכשר לשרות שם אור האלקי" – שבאמת הנבואה, להיותה מהות האור, היתה בבחי' התלבשות ותפיסא בנביא, שזהו"ע החקיקה במחשבתו ושכלו וכו', ועד"ז היתה השכינה בבחי' התלבשות במקום במקדש וכו'.

אבל הרבי בד"ה פדה בשלום תשי"ג שולל את הדעה שבנבואה "אין המקום כלי לזה וכו'" ועד"ז בנוגע לביהמ"ק – לא ע"י הענין והביטוי של "חקיקה במחשבתו ושכלו של הנביא" והתלבשות ותפיסא בנביא – אלא ע"י הענין והביטוי שנביא ה" מתעצם ומתאחד עם הנבואה, ועד"ז בביהמ"ק שהגילוי נתעצם ונתאחד עם מקום המקדש.

אבל הצד השווה שביניהם הוא – שעם גודל המעלה שבזה, יש בזה גם "חסרון". ובמשה רבינו זה לא ה'.

יב. מצד חילוקים הנ"ל בין נבואת משה לשאר הנביאים – 1) בדרגת הגילוי: נבואת משה היתה מבחי' חכ' ו"א דאצי', ושאר הנביאים מבחי' מל' וחיצוני' המל' כפי שמתלבשת בבי"ע. 2) באופן הגילוי: שלמשה זה נתגלה "לא ה' ע"י שנחקק בהחושים" (והגילוי לא "נתעצם" עמו), ולשאר הנביאים זה נתגלה ע"י ולאחרי שנחקק בחושים שלהם (והגילוי "נתעצם" עמם) – בא החילוק ביניהם בענין "הפשטת הגשמיות" בעת הנבואה. שמשא רבינו לא ה' צריך זה משא"כ שאר הנביאים.

מצד חילוקים הנ"ל בין נבואת משה לשאר הנביאים –

1) בדרגת הגילוי: נבואת משה היתה מבחי' "זה", בחי' חכ' ו"א דאצי' (ורק ע"י מעבר דמל' ובי"ע), ונבואת שאר הנביאים היתה מבחי' (ז"א כפי שמתלבשת ומתעצמת ב)מל', ובזה גופא – חיצוני' המל' כפי שמתלבשת בבי"ע, בחי' "כה" ו"דמות, כנ"ל סעיפים ד-ו.

2) באופן הגילוי: שלמשה זה נתגלה "לא ה' ע"י שנחקק בהחושים כ"א שראה עצם ומהות הדבר" (והגילוי לא "נתעצם" עמו), משא"כ בשאר הנביאים זה נתגלה ע"י ולאחרי שנחקק בחושים שלהם (והגילוי "נתעצם" עמם), כנ"ל סעיפים י-יא –

בא החילוק ביניהם בענין "הפשטת הגשמיות" בעת הנבואה.

וכמ"ש בשערי קדושה להרח"ו חלק ג שער ה [חלקו נעתק לעיל סעיף י]:

"...ובזה יתבאר ענין הנבואה, כי אחר היות האדם בחומר זך בלי זוהמת היצר הרע ולא בכוחות הנפש היסודית כלל, ולא יש בידו חטא הפוגם באיזה שורש משרשי נשמתו, הנה כאשר יכין עצמו להתדבק עד שרשו העליון יוכל להתדבק בו,

ואמנם אף על פי שהוא ראוי לכך צריך להפשיט נשמתו מכל וכל ולהפרידה מכל עניני החומר³¹ ואז תוכל להדבק בשרשה הרוחני³²:

והנה אין ענין התפשטות הזה שתמצא כתוב בכל הספרים בעניני הנבואה ורוח הקודש התפשטות מעשייה שהנשמה יוצאת מגופו ממש כענין השינה שאם כן אין זו נבואה אלא חלום³³ ככל החלומות אמנם השראת רוח הקודש על האדם הוא בהיות הנשמה בגופו בהקיץ ולא תצא ממנו אבל ענין ההתפשטות הוא כי יסור כל מחשבותיו לגמרי והכח המדמה שבו שהוא כח נמשך מהנפש החיה היסודית שבו יפסיקהו מלדמות לחשוב ולהרהר בשום ענין מעניני העולם הזה כאלו יצאה נפשו ממנו ואז הופך כח המדמה מחשבותיו לדמות ולצייר כאלו עולה בעולמות העליונים בשרשי נפשו אשר לו שם מזה לזה עד שהגיע ציור דמיונו במקור שלו העליון ויחוקקו צורת כל האורות במחשבה כאלו מצייר ורואה אותם כפי דרך כחו המדמה לצייר בדעתו עניני העוה”ז אע”פ שאינו רואה אותם כנודע בחכמת הטבע... [ההמשך נעתק לעיל שם] וכל זה הוא בהתפשטות כח המדמה לגמרי מכל מחשבות החומר כנזכר. עכ”ל.

אבל משה רבינו לא הי’ צ”ל ”הפשטת הגשמיות”.

וכמ”ש באוה”ת מטות ע’ א’ שיח, בהמשך למה שהובא לעיל סעיף ד, ששרש הנבואה של כל הנביאים ”באה מבחי’ נו”ה דז”א שהן כלי ההשפעה בלבד . . אבל נבואת משה נמשכה מבחי’ שרש המוחין דז”א והוא מבחי’ יסוד אבא . . בחי’ רא”י דחכ’ כמארז”ל איזהו חכם הרואה את הנולד כו’ לפי שלא מסתיר לפניו כלל כל בחי’ התלבשות והשתל’ מעילה לעילה להיותו מקור הראשון ע”כ רואה הוא את הנולד יש מאין למטה כמו למעלה ממש בלתי חילוק מדריגות כלל משא”כ בבחי’ המוחי’ שבאים בהתלבשות במדות דאצי’ . . ומשם ירד ונתלבש עוד כו’ שם יש חילוק מדריגות, וכל שהורד האור יותר למטה בהתלבשות יותר הוא מסתיר ומפריד כו’ ולכך כל נביא לפום שעו”ד במס”נ והפשטת הגשמיות כך ראה והשיג והיינו כמו

(31) ולהעיר מד”ה באתי לגני תש”י שענין הפשטת הגשמיות בעת התגלות הנבואה הוא (גם) הפשטת השכל והמדות. וז”ל:

”דהנה בעת התגלות הנבואה הי’ צ”ל בהפשטת הגשמי, והיינו הפשטת השכל והמדות ולהיות בבחינת ביטול שלמעלה מטו”ד, דזהו ג”כ ענין הפשטת הלבושים בעת הנבואה, וכמ”ש בשאול ויפשט גם הוא את בגדיו ויתנבא, דהלבושים הם באים מצד חטא עה”ד, דקודם החטא כתיב ויהיו שניהם ערומים כו’ ולא יתבוששו, וע”י חטא עה”ד נתחדש ענין הלבושים, וידוע דעיקר החטא הוא ההרגש המעורב בטו”ר, וכתיב וידעו כי עירומים הם שנתחדש בהם ההרגש המעורב בטו”ר, שזהו ג”כ ענין הלבושים, ההרגש המעורב בטו”ר, ובשרשו הוא הרגש השכל והמדות, ולכן בעת הנבואה הי’ צ”ל הפשטת הלבושים שהו”ע הפשטת ההרגש דשכל ומדות, והיינו להיות בבחינת ביטול הכחות והחושים”.

(32) ולהעיר ממ”ש בשו”ע אדמור הזקן או”ח סי’ צ”ח ס”א ”וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות רוח השכליות עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה”.

(33) ראה לעיל הערה 5 מ”ש הרמב”ם בנוגע לכל הנביאים ש”כולן אין רואין מראה הנבואה אלא בחלום”.

יחזקאל ביצירה וישעי' כבריאה וכולם רק בבחי' נו"ה אלא דיתזקאל בנו"ה דיצירה וישעי' בנו"ה דבריאה לפי ששרש כולם רק מבחי' נו"ה דז"א דאצי' אבל במשה כתיב לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו כו' פי' בבחי' התגלות עצמות אור החכמה שבה שורה אא"ס בלתי התלבשות בדמות ומראה כו' והיינו בבחי' יסוד אבא שנק' זה הדבר. ולזה הטעם לא ה"י משה צריך להפשטת הגשמיות בשעה שנתנבא כמ"ש בזוהר ע"פ ושב אל המחנה שמיד שנתנבא שב אל המחנה לדבר צרכי צבור בלתי שינוי נראה כלל כו' . . לפי שאין בחי' מסתיר לפניו מצד שרשו בבחי' אור אבא ולמטה הוא כמו למעלה בלתי חילוק מדריגה כלל להיות רואה את הנולד בבחי' ראי' דחכמה כו'".

וראה ד"ה ד"ה היום תרנ"ז (ספה"מ תרנ"ז ע' ח'):

"ולכן בכל הנביאים ה"י צ"ל הפשטת הגשמיות בהכרח כמ"ש ויפשט גם הוא את בגדיו והיינו הפשטת הגשמיות וגם ביטל החושים כו' כידוע, והיינו מפני שנבואתם ה"י ממדרי' כזו שנוגע שם הלבוש וההסתר והיינו בחי' מראה דמות כבוד הו"י בחי' מל' שהיא הארה הבאה בבחי' התלבשות בהעלמות והסתרים, שהלבושים מעלימים ומסתירים על בחי' ומדרי' זו, ולכן בכדי לבוא לגילוי הנבואה צ"ל דוקא ע"י הסרת הלבושים המסתירים, וזהו שהי' צ"ל בנביאים הפשטת הגשמיות, וכל נביא ונביא לפושע"ד במס"נ והפשטת הגשמיות היינו כפי אופן הסרת הלבושי' המסתירים כן ה"י ראייתו והשגתו ומשם ה"י קבלת גילוי אור נבואתו, וכמו יחזקאל ביצ' וישעי' כבריאה כו' וכולם רק בבחי' נו"ה דז"א דאצי' שבא בבחי' התלבשות כו', אבל במשה כתי' לא כן עבדי משה כו' פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות והיינו בבחי' התגלות עצמיות אור החכ' שבה שורה אוא"ס ב"ה בלתי התלבשות במדות ובבחי' מראה כו', כ"א גילוי העצם כמו שהוא כו', ולכן לא ה"י צריך להפשטת הגשמיות כלל בשעה שנתנבא וכמ"ש בזוהר ע"פ ושב אל המחנה שמיד שנתנבא שב אל המחנה לדבר צרכי צבור בלי שינוי נראה כלל כו' לפי שאין דבר מסתיר לפניו כלל מצד שרשו בבחי' אור אבא והוא למטה כמו למעלה שגם למטה הוא רואה את הנולד היינו שרואה את היש כמו שנמצא מהאין כו', ואינו שייך שהיש יסתיר לפניו כו' לכן גם בעת נבואתו לא ה"י צריך להפשטת הגשמיות ועמד על עמדו בו' ואחר הנבואה מיד ושב אל המחנה לעסוק בצרכי ציבור שגם בעת ההיא ה"י מקושר בתכלית כו'".

וראה המשך תער"ב ח"ב ד"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך גו', פ' שמח בהמשך להנ"ל סעיף י, שזה שבשאר הנביאים ה"י צ"ל הפשטת הגשמיות" משא"כ במשה רבינו הוא, גם מפני שאופן התגלות הנבואה לשאר הנביאים ה"י ע"י שנחקק הדבר העליון בחושים שלהם, משא"כ משה רבינו (כמ"ש לעיל סעיף סעיף י), וז"ל:

"וע"כ ה"י הפשטת הגשמיות בהכרח לכל הנביאים בשעת נבואתם כידוע (והיינו לפי שנבואתם ה"י מבחי' מל' שנעשית מקור ליש דבי"ע, ומ"מ הרי אין זה כמו ענין ההתהוות שזה בדרך העלם והסתר הבורא כו', שהרי ענין הנבואה הוא בחי' גילוי אור והיינו שהדבור העליון ה"י מאיר להם בגלוי כו', ואופן הגילוי היינו אופן התגלות הנבואה להם ה"י ע"י שנחקק הדבור עליון בהחושים שלהם כו' (והיינו

שע”י התפיסה בהיש עי”ז ה’ הגילוי כו’), ע”כ³⁴ ה’ בהכרח שיהי’ הפשטת הגשמיות שהחושים יתבטלו מהישות שלהם דאז אפשר להיות בהם גילוי הדבור עליון שלא בבחי’ הסתר והעלם כו’. משא”כ נבואת משה שהיא מעצמות האצי’ שאינו בבחי’ מקור ליש כלל שלגבי מדרי’ זו הרוחני והגשמי שוין כו’, וגם שאופן גילוי הנבואה לא ה’ ע”י שנחקק בהחושים כ”א שראה עצם ומהות הדבר כו’, והעצמי יכול להיות בבחי’ יש³⁵ כו’, וכבר נת”ל פ’ רצ”ח דגופו של משה והחושים שלו לא היו בבחי’ חומריים כלל והיו כלים לאלקות כו’).”.

(וראה בשער הקדושה שער ה’ שם שמבאר בהמשך “... אמנם בנבואה עצמה יש שני מינים הא’ היא נבואת שאר הנביאים שבעת שאור נשפע ומגיע בירידתו אל נפש השכלית אשר בו ומשם יורדת אל הנפש החיה להצטייר שם בה’ חושים הפנימים אשר בכח המדמה היו החושים החיצונים נרתעין ברעד גדול והיו נופלין כי אין כח בהן לקבל האור ההוא ולציירו ולהגשימו בחושים החומרים, והנבואה ע”ד הזה נקרא חלום, אע”פ שאינו חלום ממש כנזכר ותרדמה נפלה על אברם כו’ והמין השני הוא נבואה שלימה שלא נרתעין חושי החומר כלל ומצטיירין בו בנחת וזו היתה נבואת של מרע”ה והסיבה בזה היותו חומר זך לגמרי ונשתנה ע”י קדושת מעשיו להיות במדרגת הנפש כי הוסר זוהמתו ונשאר הטוב והזך אשר בגופו וגם בכחות נפש היסודית כי בהן לבדם יש בחינת גשם ולא בנפש השכלית ומשם ולמעלה”.

ויש לעיין אם בזה בא לבאר (גם) מה שמשרע”ה לא ה’ צריך בענין ד”להפשיט נשמתו מכל וכל וכו” שהזכיר לפני”ז, כי “היותו חומר זך לגמרי”.

(34) ובאמת, מקור ענין זה הוא מאמר אוה”ת הנ”ל שנעתק לעיל סעיף ו “...כמ”ש וביד הנביאים אדמה פי’ גילוי אור אלקי לא בא להם מבחי’ עצמיות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ”א לפי מדריגתו – וממשיך ומבאר שם – וע”כ ה’ הפשטת גשמיות בהכרח בכל הנביאים בשעה שנתנבא כידוע”.

שהרי כללות הענין “שהדבר נבואה דבחי’ דבור העליון נחקקה בהחושים שלהם” בא בתער”ב בסוגריים כביאור למ”ש לפני”ז “שהגילוי אור האלקי דבחי’ חיצוני המל’ לא בא אליהם בבחי’ עצמות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כל א’ לפי מדריגתו”, שנאמר במאמר אוה”ת הנ”ל, שע”ז מבאר בסוגריים תוכן הענין שבוזה – “(ונראה שאין זה שנתלבש בהשגתם ממש דא”כ הרי אין זה גילוי המהות כלל רק בחי’ מציאות כו’, כ”א שהדבר נבואה דבחי’ דבור העליון נחקקה בהחושים שלהם ובאופן כזה ה’ להם גילוי הנבואה כו’ וכמ”ש בשעה”ק להרח”ו ז”ל”...”).

הרי שמ”ש בתער”ב שגם לפי ש”אופן התגלות הנבואה להם ה’ ע”י שנחקק הדבור עליון בהחושים שלהם כו’ . . . ע”כ ה’ בהכרח שיהי’ הפשטת הגשמיות שהחושים יתבטלו מהישות שלהם”, הוא בעצם מ”ש באוה”ת שלפי ש”לא בא להם מבחי’ עצמיות כמו שהוא אלא שנתלבש בלבוש השגתם כ”א לפי מדריגתו וע”כ ה’ הפשטת גשמיות בהכרח בכל הנביאים בשעה שנתנבא כידוע”.

(35) יש לעיין אם הביאור כאן “והעצמי יכול להיות בבחי’ יש” הוא מ”ש בתרנ”ז כנ”ל שהי’ אצל משה “גילוי העצם כמו שהוא כו’, ולכן לא ה’ צריך להפשטת הגשמיות כלל בשעה שנתנבא . . . לפי שאין דבר מסתיר לפניו כלל מצד שרשו בבחי’ אור אבא והוא למטה כמו למעלה שגם למטה הוא רואה את הנולד היינו שרואה את היש כמו שנמצא מהאין כו’, ואינו שיך שהיש יסתיר לפניו כו’...”.

יג. כל מ"ש בסעיפים ג-יא הוא בנוגע לבחי' הגילוי אלקי שנתגלה לנביאים והאופן שזה נתגלה להם. דהצד השווה בכל הנביאים הוא שנתגלה להם מהות האור מעולם האצ"י בבחי' רא"י ממש. אלא שבזה גופא - בדרגת הגילוי ובאופן הגילוי - יש מעלה בנבואת משה רבינו. וכאן בא עוד ענין נפלא בנבואה, ו"מיסודי הדת" לידע זאת, שגילוי אלקי זה מתלבש בשכלו ודעתו של הנביא שעי"ז מתאחד עם זה. וגם בענין זה היתה השלימות במשה רבינו.

כל מ"ש בסעיפים ג-יא הוא בנוגע לבחי' הגילוי אלקי שנתגלה אל הנביאים והאופן שזה נתגלה להם. דהצד השווה בכל הנביאים הוא שנתגלה להם מהות האור מעולם האצ"י בבחי' רא"י ממש, אלא שבזה גופא - בדרגת הגילוי ובאופן הגילוי - יש מעלה בנבואת משה רבינו, וכנ"ל באריכות.

וכאן בא עוד ענין נפלא בנבואה, ו"מיסודי הדת" לידע זאת, שגילוי אלקי זה, מהות האור מעולם האצ"י, מתלבש בשכלו ודעתו של הנביא שעי"ז מתאחד עם זה.

וז"ל הרמב"ם בהל' יסודי התורה ריש פרק ז':

"מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו, ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד, והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד. אדם שהוא ממולא בכל המדות האלו שלם בגופו כשיכנס לפרדס וימשך באותן הענינים הגדולים הרחוקים, ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג, והוא הולך ומתקדש ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזרוז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות, ומסתכל בחכמתו של הקב"ה כולה מצורה ראשונה עד טבור הארץ ויודע מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו. ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים ויהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה, אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר".

וממשיך בה"ב: "הנביאים מעלות מעלות הן, כמו שיש בחכמה חכם גדול מחבירו כך בנבואה נביא גדול מנביא, וכולן אין רואין מראה הנבואה אלא בחלום בחזיון לילה, או ביום אחר שתפול עליהן תרדמה, כמו שנאמר: במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו וכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתנותיהם מתטרפות ותשאר הדעת פנויה להבין מה שתראה...".

ומבואר בארוכה בלקו"ש חכ"ג שיחה ג' לפ' בהעלותך סעיף ה' ואילך:

"...ביים מגדיר זיין דעם ענין הנבואה זאָגט דער רמב"ם אין די י"ג עיקרים שלו: "והוא שידע אדם שזה מין האדם ימצא בהם בעלי טבעים ממדות מעולות מאד ושלימות גדולה ונפשותיהן נכונות עד שהן מקבלות צורת השכל [ו]אחר כן ידבק אותו השכל האנושי בשכל הפועל ונאצל ממנו עליו אצילות נכבד ואלה הם הנביאים וזו היא הנבואה".

און אָזוי איז אויך משמע פון דברי הרמב”ם להלכה אין ספר היד, וואו דער רמב”ם זאָגט: ”מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם” און איז גלייך ממשיך וועגן די פרטי ותנאי הנבואה – ”ואין הנבואה חלה כו”, און אויך וועגן די פרטים ווי דער נביא קומט צו לנבואה און ”דרכי הנבואה” . . און וועגן דעם אופן הנבואה בפועל –

וואָס דערמיט מיינט ער ניט סתם צו מתאר זיין און מודיע זיין די פרטים ואופנים אין סדר הנבואה, נאָר ער ברענגט זיי אַלס ענינים וואָס זייער ידיעה – לידע – איז ”מיסודי הדת”:

מיסוד הדת איז ניט (נאָר) צו וויסן אַז ס’איז דאָ דער ענין הנבואה וואָס איז חל (שורה) אויף בני אדם, ”גילה סודו אל עבדיו הנביאים” בכלל – נאָר אויך די ידיעה אינעם אופן און גדר הנבואה – אַז דאָס איז פאַרבונדן מיט שכל ודעת הנביא, און ווערט אויפגענומען בדעתו. ווי דער רמב”ם איז ממשיך (בנוגע צו נביאים בכלל) ”וכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתנותיהם מתטרפות ותשאר הדעת פנויה להבין מה שתראה”.

און וויבאַלד אַז נבואה איז אַ גילוי וואָס ווערט מתאחד מיט דער מציאות (דעת) הנביא (ביז אַז ”יהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמו שהי’ אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים”), דעריבער זיינען אין דער ידיעה – ”לידע” – אויך נוגע די דרכי הנבואה באופן (ווי דער רמב”ם איז ממשיך ומאריך) ”כשיכנס לפרס וימשך באותן הענינים הגדולים הרחוקים, ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג, והוא הולך ומתקדש ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזרז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות, ומסתכל בחמתו של הקב”ה כולה מצורה ראשונה עד טבור הארץ ויודע מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו” – דאָס אַלעס איז נוגע און אַ טייל פון דעם ”מיסודי הדת” לידע”.

ובסוף סעיף י’ שואל (בין השאר):

”...וואָס איז נוגע אין ספר היד, אַז דאָס וואָס ”הא-ל מנבא את בני האדם” איז ”מיסודי הדת”.

כדי צו פאָלגן דעם נביא איז לכאורה בלויז נוגע וויסן אַז ס’איז ”מצוה לשמוע ממנו”, און הטעם ע”ז איז ווייל ”שנאמר אליו תשמעון” – אַ ציווי חדש פרטי”.

וממשיך בסי”א ומבאר:

”וע”פ הנ”ל יובן: דער גילוי הנבואה צו נביאים איז באופן אַז דער נביא ווערט דבוק ומאוחד מיטן דבר ה’, ביז אַז דער דבר ה’ איז זיך מתלבש ”בשכלם והשגתם

במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני³⁶, ווי אָנגעדייטעט אין רמב"ם און מבואר בארוכה בקבלה און חסידות;

בכלל זיינען אין נבואה צוויי (דריי) ענינים:

(א) תורה זאָגט "נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך גוי" – "כדי לצוות על דברי תורה".

(ב) מ"ע בפ"ע אַז מען דאַרף פּאָלגן אַ נביא, איינע פון די תרי"ג מצוות, "אליו תשמעון", "והעובר על דבריו חייב מיתה בידי שמים כו".

(ג) עס איז מיסודי הדת (ניט אַזוי) דער קיום המ"ע "אליו תשמעון", נאָר "לידע שהאל-מנבא את בני האדם ואין הנבואה חלה אלא כו", אַז דער אויבערשטער ווערט נתגלה "גילה סודו" ער איז "מנבא את בני האדם" באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא, "מתלבשת בשכלם והשגתם כו"...

ועפ"ז איז מובן וואָס די יסודות וועגן נבואה קומען גלייך בהמשך צו די יסודות (ועיקרים) וועגן מציאות השם (און בהמשך צום יסוד החמישי "שהקב"ה לבדו ראוי לעבדו"),

און אויך דאָס וואָס דער רמב"ם האָט אריינגעשטעלט אין ספר היד אַז דאָס איז "מיסודי הדת" –

ווייל די ידיעה בזה, איז נוגע אין המשך צו ידיעת מציאות השם און זיין "גילה סודו" גילוי ופעולה גלוי' אין וועלט³⁷. עכ"ל.

נמצא שענין זה שהנביא נעשה דבוק ומאחד עם הדבר ה' עד שהדבר ה' מתלבש בשכלו ודעתו של הנביא – הוא מגדרי הנבואה, והוא ענין עקרי כ"כ עד שלדעת את זה הוא "מיסודי הדת"!

וענין זה מוזכר גם בשיחה הידועה של ש"פ שופטים תנש"א ס"ט:

"תורה איז למעלה מעולם (קדמה לעולם). תורה איז חכמתו ורצונו של הקב"ה, וואָס איז העכער פון אַ שייכות צו גדרי העולם, כשם ווי לית מחשבה תפיסא ב' כלל [און] הגם אַז תורה "ירדה ונסעה כו" און קומט אַראָפּ בהתלבשות בהבנה והשגה למטה, ביז אַז "נקראת על שמו", בלייבט זי אָבער בעצם מהותה – עצם התורה – למעלה מהבנה והשגה]..."

(36) ובהערה 80 כאן: שער היחוד והאמונה ספ"ב בשם האריז"ל. ולהעיר שבתניא שם הובא זה בהמשך להמבואר שם שצריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו. ע"ש.

(37) ובהערה 87 כאן: כי גם בעיקר הא', "יסוד היסודות ועמוד החכמות", כתב בריש הל' יסוה"ת (ועד"ז בעיקר הא' מ"ג העיקרים) לא רק זה שהוא ית' נמצא אלא כו"כ פרטים ובאותו הלשון שבנוגע לנבואה "לידע": "לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו, ועד"ז ממשך בפרטיות יותר שם בהמשך ההלכות.

”התלבשות האותיות בברואים”
היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

משא”כ נבואה – כַּאֲטֵשׁ זִי אִיז דְּבַר הוּי, אִיז זִי הַתְּגִלוֹת אֶלְקוֹת צו נְבֵרָאִים, גִּילָה סוּדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים, אִיז זִייעֵר גִּדְר³⁸ (אויב עס זיינען פֿאַרְאַן די תנאים פון חכם גבור כו’), אַז דָּאָס ווערט אויפגענומען בדעתו ושכלו של הנביא, אַזוּי אַז ער ווערט דערמיט נתאחד³⁹ – ”מתלבשת בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ”ש רוח ה’ דיבר בי ומלתו על לשוני”⁴⁰. עכ”ל. [וממשיך: ”וענין הנבואה דַּאָרף אויסקומען בגלוי דוקא בדיבור, ”כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם כו’ והוא מגזירת ניב שפתיים כו’”, ניט ווי תורה וואָס קען (מצד ענינה) בלייבן במחשבה...”. וכמו שית’ לקמן סעיף יד].

וזהו חידוש נפלא שבענין הנבואה – שמהות האור מעולם האצ”י שנתגלה לנביא מתלבש בשכלו ודעתו, שעי”ז נעשה דבוק ומאוחד עם זה!

ועפימ”ש כאן מובן שיש מעלה בזה שהנבואה מתלבשת בדעתו ושכלו של הנביא והאחדות שעי”ז, לגבי מה שהתורה בכלל מתלבשת בהבנה והשגה למטה של כל א’ – כי בתורה, להיותה למעלה לגמרי משיכות לגדרי העולם, הנה ”עצם התורה” נשאר במהותה למעלה מהבנה והשגה, משא”כ נבואה שהיא לכתחילה התגלות אלקות בתוך גדרי הנביא, שזה מתקבל בדעתו ושכלו של הנביא.

ובזה גופא ה’ מעלה בנבואת משה רבינו. והיינו, שנוסף לזה שדרגת הגילוי אלקי שנתגלה למשה רבינו (והאופן שנתגלה לו) היא למעלה משאר הנביאים, וכנ”ל בארוכה, הנה גם בענין התלבשות הנבואה בשכלו ודעתו של הנביא היתה השלימות במשה רבינו.

וכמ”ש בלקו”ש חכ”ג שם בהמשך למה שנעתק לעיל:

”...באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא, ”מתלבשת בשכלם והשגתם כו’” – ביז צו דער שלימות בזה – נבואת משה רבינו וואָס ”מתנבא והוא ער ועומד . . כך ה’ כח בדעתו של משה רבינו להביין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם”, מיט די אַלע פרטים ווי דער רמב”ם איז מאריך בזה אין דעם המשך הפרק אין ה’ יסוה”ת (און אין עיקר הז’ אין פרק חלק), ביז ”ונקשרה דעתו לצור עולמים ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים”.

(38) ולהעיר מלקו”ש חיי”ט ע’ 184:

”אעפ”א דער תוקף פון תורה איז גרעסער ווי דער תוקף פון נבואה, און דוקא תורה ”עומדת לעולם ולעולמי עולמים” – איז אָבער מצד דעם גופא דאָ אַ מעלה בנוגע נבואים – אין נבואה איבער תורה: וויבאַלד תורה איז דער רצון עצמי של הקב”ה, איז זי העכער באין ערוך פון גדר נבואים, אַז זיי זאָלן קענען תופס ומשיג זיין עצם התורה; משא”כ נבואה, וואָס ענינה איז אַ התגלות אלקות צו נבואים, גילה סודו, אין זייער גדר (אויב עס זיינען פֿאַרְאַן די תנאים פון חכם גבור וכו’) – איז דאָס אין אַן אופן אַז די התגלות פועל’ט ביי אידן למטה תוקף האמונה אין אלקות.”.

(39) ובהערה 59 כאן: ראה בארוכה לקו”ש חכ”ג ע’ 86 ואילך [השיחה שנעתקה בפנים].

(40) ובהערה 61 כאן: שהעיוה”א ספ”ב. ולהעיר מתו”ח בא קמ, ב ואילך. [נעתק לקמן בסעיף יד]

וראה ד"ה כל מחלוקת שהיא לש"ש תרע"ח (ספה"מ תרע"ח ע' שנג (שהובא לקמן סעיף יד בשלימות יותר):

"ובודאי הי' הדבר ה' נרגש למשה והשיג אותו (ואין זה כמו בהמשל הגשמי הנ"ל רק זהו שהי' מקבל את הדבר ה' כמו שכולם מקבלים והוא קיבל יותר בהשגה גדולה באין ערוך כו' וכמו במ"ת שהי' משה מחיצה בפ"ע ואהרן מחיצה בפ"ע כו'...")."

[ויש להוסיף ולהדגיש, שענין זה בנבואה שמתבאר בסעיף זה, שהגילוי אלקי מתלבש בשכלו ודעתו של הנביא שעי"ז מתאחד עם זה - אינו הענין מה שנבואה "נחקקה במחשבתו ושכלו של הנביא . . . שהי' בבחי' התלבשות וחקיקה במוח" (או "נתלבש בלבוש השגתם כל א' לפי מדריגתו", לשון המאמר באוה"ת מטות ובתער"ב⁴¹), שהובא ונת' לעיל סעיף י -

כי 1) תוכן הענין שהנבואה "נחקקה במחשבתו ושכלו של הנביא" החקיקה בצירוף דמיונו של הנביא ובשאר החושים שלו, 2) וזהו האופן שעל ידו נתגלה הגילוי אלקי לנבואה (מלכתחילה), 3) וענין זה לא הי' במשה רבינו בכלל, וכנ"ל שם,

אבל הענין ד"מתלבש בשכלם והשגתם" שמדובר כאן, הוא 1) במוכן של הבנה והשגה, 2) הגילוי האלקי ש(כבר) נתגלה לנביא מתלבש בשכלו והשגתו, שמבינו ומשיגו, וכך מתאחד בו, 3) זה הי' גם במשה רבינו, ואדרבה - בשלימות].

יד. והנה כל מה שנת' לעיל הוא גם בנוגע לנבואה שנתגלה לנביא בשביל עצמו. וככל זה ניתוסף חידוש נפלא בנוגע לעיקר ענין הנבואה - נבואה שנתגלה לנביא כדי למסור לאחרים - שדבר ה' שבאצ"י מתלבש בדבור הגשמי של הנביא, עד שמה שיוצא מפיו הוא דבר ה' דאצ"י! דזהו מ"ש "רוח ה' דבר בי ומלאתו על לשוני". וכמ"ש האריז"ל בשער היחודים [שער הנבואה] ושער רוח"ק. וגם בזה הי' מעלה במשה רבינו.

והנה כל מה שנת' לעיל הוא גם בנוגע לנבואה שנתגלה לנביא בשביל עצמו. ובכל זה ניתוסף חידוש נפלא בנוגע לעיקר ענין הנבואה - בגילוי אלקי שנתגלה לנביא למסור לאחרים -

וכמ"ש הרמב"ם בפ"ז מהל' יסודי התורה ה"ז: "הנביא, אפשר שתהי' נבואתו לעצמו בלבד להרחיב לבו ולהוסיף דעתו עד שידע מה שלא הי' יודע מאותן הדברים הגדולים, ואפשר שישולח לעם מעמי הארץ או לאנשי העיר או ממלכה לכונן אותם ולהודיעם מה יעשו או למונעם ממעשים הרעים שבידיהם...".

שהנבואה בשביל מסירה לאחרים הוא עיקר בנבואה, וכמ"ש בשיחת ש"פ שופטים תנש"א ע' 787: "וענין הנבואה דארף ארויסקומען בגלוי דוקא בדיבור,

“כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם כו’ והוא מגזירת ניב שפתיים כו’”
 [פרש”י וארא ז, א]⁴², ניט ווי תורה וואָס קען (מצד ענינה) בלייבן במחשבה⁴³ –
 דבנבואה זו מתלכש הדבר ה’ עצמו בדבור הגשמי של הנביא באופן שמה
 שיוצא מפיו הוא דבר ה’ שבאצ”!

וכמ”ש (שמואל ב’, כג) “רוח ה’ דבר בי ומלתו על לשוני”. שהפירוש בזה
 הוא⁴⁴ לא רק שהנביא מגלה לאחרים בדיבורו את הדבר ה’ שנתגלה לו עפ”י רוח
 הקודש, אלא מה שיוצא מפה ולשונו של הנביא הוא רוח ה’ ומלתו גופא, דבר ה’.
 וכמ”ש בפ”א דשער היחודים שער הנבואה, שאדה”ז מציין לזה כאן, פ”ב:

“...והרי נתבאר [לפנ”ז, נעתק בסעיף יג שלאח”ז] כי כל סוד הנבואה או
 רוח”ק הוא מבחי’ אלו המלאכים הנוצרים מעסק התורה והמצוות של האדם עצמו,
 והם המדברים [בן]. . . וזה סוד רוח ה’ דבר בי וכו’, כי אותו המלאך ורוח הקודש
 ונבואה [הנבואה] ממצות ותורת [או מתורת] האדם מתחבר בקולו של אדם שיוצא
 מפיו בעת הנבואה ומדברים [בן], וזהו “ורוח ה’ דבר בי”, ר”ל עמי, כי גם עתה אני
 מדבר והוא מתחבר בי, בקולי של עתה [ואז דיבר בי, ואמרן] ומלתו על לשוני, יתבאר
 לקמן, כי יש הבל, ויש דיבור שהוא מלה, ויש קול, וזה סוד משה דיבר והאלקים

(42) וראה בשער היחודים שער הנבואה פרק א’ (ונעתק בשלימות יותר לעיל סעיף ג): “ועיקר
 הנבואה הוא בנ”ה הנקרא שפתים, ועל שם זה נקראו הנביאים “נביאים” מלשון ניב שפתיים.”
 שהסבר שם לזה ש”נקראו הנביאים “נביאים” מלשון ניב שפתיים” הוא – שזה על שם ששרש
 הנבואה הוא “בנ”ה הנקרא שפתים”. והפירוש כאן (עפ”י פרש”י) הוא – שזה על שם שענין הנבואה
 הוא שיצא בגלוי דוקא בדיבור של הנביא.

(43) וראה לקמן הערה 51 מ”ש מד”ה באתי לגני תשט”ו.

(44) ראה פרש”י עה”פ: “דבר בי. השרה בי רוח קדשו ונדבר בי, וכל לשון נבואה נופל בו לשון
 דבר. . . וטעמו של דבר לפי שהרוח נכנס בו בקרב הנביא ומדבר בו.”
 אבל ראה פי’ רד”ק עה”פ: “רוח ה’ דבר בי. ומלתו על לשוני. פת’ הללו שאני אומר עכשיו לא
 מעצמי אני אומרם אלא מרוח הקודש שדיבר בי. ומלתו שדיבר אלי אני אומר על לשוני.” ועד”ז בפ”י
 מצודת דוד: “רוח ה’. רצה לומר: הדבר אשר אדבר מאז ועד עתה, לא מחכמה באה לי אך רוח ה’ דבר
 בי ומלתו וגו’...”

דלפי פירושים אלו, זה לא שרוח ה’ דיבר מתוך הנביא אלא הנביא דיבר ומסר את מה שהתגלה
 לו.

וכן מובן לפי מ”ש הרמב”ם בהל’ יסודי התורה שם בנוגע לכל הנביאים ש”כולן אין רואין מראה
 הנבואה אלא בחלום בחזיון לילה או ביום אחר שתפול עליהן תרדמה כמו שנאמר במראה אליו
 אתודע בחלום אדבר בו...”, “כל הנביאים על ידי מלאך”. דמזה מובן שכאשר דברו ומסרו את הנבואה
 למי שהי’ צריך, לא הי’ זה באופן שרוח ה’ נכנס בהם ודיבר בהם, אלא הנביאים דברו וגילוי את מה
 שנתגלה להם בחלום ע”י מלאך. (חוץ ממה רבינו ש”משה רבינו מתנבא והוא ער ועומד. . . משה
 רבינו לא על ידי מלאך שנאמר פה אל פה אדבר בו ונאמר ודבר ה’ אל משה פנים אל פנים...”).

ולהעיר, שלפי מ”ש הרמב”ם במו”נ הרי המושגים “אמירה” ו”דבור” שנאמר ביחס לה’, כמו
 בבריאה או בנבואה – הם לכחחילה רק “כינוי לרצון ולחפץ או כינוי על הענין המובן מאת ה’” ו”לא
 שהוא יתעלה דבר באותיות וקול”. כנ”ל הערה 3.

יעננו בקול, ואמרו חז"ל בקולו של משה, כי משה ה' עתה מדבר, והקב"ה יעננו ומדבר עמו ע"י הקול הראשון (של משה) עצמו, והבן זה".

(ועד"ז איתא בריש שער רוח הקודש דרושי הנבואה ורוח הקודש, נעתק להלן בסעיף טו).

וכמ"ש בתו"א בד"ה ויהי בעצם היום הזה (הנ"ל סעיף י), וז"ל:

"...והוצרכו לזה כי בימי מרע"ה שהיתה נבואתו מאצילות ע"כ המשיך להם למטה התורה משם מבחי' אצילות והוא היה דבר ה' בפי משה וקיימו ישראל התורה כו'. . וענין ההפרש בין תוכחה שאומר הנביא לשאר מוכיח הוא כי בהנביא הנה התוכחה היא דבר ה' המתלבש בדבורו של הנביא ונמצא הוא ית' הוא המוכיח. ולזאת הוכרח להיות המשכת התורה מאצילות לבי"ע כדי שיקיימו ישראל התורה כי בהיותה באצילות כבימי משה לא היו מקיימים אותה ישראל שבימי הנביאים אחר דורו של משה מצד שנשגבה מהם והית' התורה בפ"ע והאדם בפ"ע. ולכך היה צ"ל התלבשות התורה מאצי' לבריאה ונמשך שם דבר ה' בפי הנביא להזהיר את ישראל שיקיימו התורה כו'. והגיע להם עי"ז התוכחה מדבר ה' ממש המתלבש בכלים דבי"ע ומשם בפי הנביא כו'".

וענין זה נת' יותר בתורת חיים פ' בא ד"ה ויהי בעצם היום הזה ס"ה⁴⁵ שגם הובא לעיל סעיף י, וז"ל:

"וי"ל תחלה בשרש ענין הנביאים דהנה א' משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים, ולכאן מה שייכות לנביאים עם קבלת התורה שהרי [אין הנביא רשאי לחדש דבר כו' בלי תוספות וכלי גרעון על תורת משה, וא"כ מהו התועלת מנבואתם] בדבר ה' בנבואה האלק[נית וברוה"ק וכו' ו]למה גדלה מעלתם מכל הצדיקים ובעלי תורה עד שהעובר ע"ד הנביא כעובר על מ"ש בתורה [כו'], ואם מפני טוב תוכחת מוסר ש[ל]הם ורוב אזהרתם לקיים את התורה ומצות [כו'], דבר זה הרבה צדיקים יכולים להוכיח את העם [והי' מהם] הרבה [בכל דור] שהוכיחו את העם ולמה נבדל מעלת הנביאים כמה שנק' נביא ה' כו'. אך הנה ע"ד הפשוט שהנביאים לא הי' עיקר נבואתם רק לקיים את התומ"צ [ש]לא יסור מן הדרך ימין ושמאל כמבואר בכל דברי הנביאים משמואל הנביא עד חגי זכרי' ומלאכי וכו' נביאים אחרונים. אמנם תוכחה שלהם מפני שהי' [בגילוי דבר ה' ממש בכלי הפה שלהם עשה רושם גדול בישראל גם מה בהיותם בגופים חומרניים שיהי' בהם גילוי אוא"ס בבחי' כלי ושם ממש כמו כלים ושמות דאצי' שבתורה בבחי' שם התואר. דהנה פי' נביא לשון דבור כמו בורא ניב שפתים [נ]כאשר בא דבר ה' שבאצי' בפה הנביא ה"ז בחי' גילוי ובקיעת האור מאצי' לבי"ע עד עוה"ז השפל בפה הנביא, וכידוע דשרש הנביאים בבחי' נו"ה שמביאים גילוי [אור] השפע מלמעלה למטה כמו ישעי' בנו"ה דבריאה ויחזקאל בנו"ה דיצי' וכו'. וע"כ אין בחי' זה בשאר צדיקים גדולים רק בנביאים שאין בחי' הפרסא מפסקת ביניהם כלל ויכולים לפעול ולעשות בחי' שם וכלי כמו שם התואר וכלי לגילוי אוא"ס בג'

(45) ולמאמר זה מצייין הרבי בשחת ש"פ שופטים ה'תנשא. ראה לעיל הערה 40.

עולמות הנפרדים ביי”ע להיות גם [שם] בחי’ גילוי אוא”ס בכלי ושם ביחוד האמיתי דאור וכלי כמו שם התואר [כ]נ”ל וד”ל.”

וממשיך לבאר שזהו תוכן הענין דשם צבאות שהתחדש ע”י הנביאים לאחר זמן משה:

“והיינו [ענין] שם צבאות שעיקר נבואתם הי’ בשם צבאות כמו ישעי’ שראה הוי’ צבאות יושב על כסא כו’, וענין [שם] זה דצבאות הוא שם שנעשה שם וכלי מיוחד לגילוי אוא”ס בבי”ע אעפ”י שהן עולמות הנפרדי’ ונק’ צבאות [ממש] ואמנם ע”י בחי’ גילוי אוא”ס בצבאות נעשה גם שם [ב]בחי’ כלי ושם [כ]שמות דאלקי’ ואד’ כו’ וכמאמר אות הוא בצבא דילי’ [כו’]. וז”ש קדוש ה’ צבאות שצבאות הוא ה’ ממש משום דשם זה דצבאות הוא בבחי’ הכלי ושם בפ”ע בבי”ע [כ]מון שמות דאצי’ ממש, דהגם שיש הרבה שמות למעלה באצי’ שמיוחדים בתכלית היחוד דאיהו וחייהו וגרמוהי חד ממש כנ”ל, אך הן הנה למעלה ולא נמשך מהן למטה שיהי’ גילוי אוא”ס למטה בבי”ע כמו באותן שמות וכלים דאצי’ בבחי’ שם וכלי כאחד מהן [ממש], ולזה הי’ כל הנבואה של הנביאים שיהי’ בבי”ע ג”כ בחי’ כלי ושם ביחוד גמור באוא”ס כאחד מן השמות דאצי’ והוא בחי’ שם דצבאות שרוב נבואתם הי’ ע”י שם דצבאות, והוא ע”י דבר ה’ שהאיר בפי הנביא שהמשיך מאצי’ לבי”ע להיות בבי”ע כלי ושם לאוא”ס כמו באצי’ ממש אעפ”י שהפרסא מפסיק בין אצי’ לבריאה כנ”ל, אבל בזה הי’ נבדל מעלת הנבואה שהי’ בוקע האור מאצי’ לבי”ע כמו שהוא בלי הפסק מסך⁴⁶ כו”.”

ומסיים הענין: “...והנה עדיין אין זה מתיישב לנכון, דאם עיקר הטעם הוא רק מצד שענין הנבואה [הוא] שנמשך מאצי’ לבריאה כמו שהוא באצי’ כו’, א”כ למה אין מדריגת נבואתם רק בנו”ה דבריאה ונו”ה דיצי’, ומאחר שביכולתם לעשות כלי לשם צבאות דבריאה שוה כא’ השמות דאצי’, מזה מוכרח שצ”ל שרש הנביאים באצי’ עצמן, וראי’ ממה שאומר הנבואה בשם ה’ ממש וידוע דשם הוי’ הוא באצי’ ממש. אלא צ”ל מטעם אחר והוא לפי שתוכחת מוסר שלהם עשה רושם גדול גם ב[ק”ג ד]עשי’ כמו בלב כ”א מישראל וגם בגוים לאתהפכא חשוכא לנהורא ממש שהרי היו מתנבאים על כל הגוים ואומות בדבר ה’ ממש, וידוע שבחי’ לאתהפכא חשוכא לנהורא למטה ממש הנה זה בא מכח העליון ביותר והוא מבחי’ סוכ”ע שהוא אוא”ס שבאצי’ בבחי’ מקיף כללי שמקיף לד’ עולמות [ד]אבי”ע [כו’] ושם נאמר גם חשך לא יחשיך ממך וקמי’ כחשיכה כאורה כו’ ג”כ בשוה ממש וכמשל הידוע מן העיגול הסובב שאין בו מעלה ומטה [ו]כמ”ש ומתחת זרועות

(46) ולהעיר ממ”ש לעיל סעיף ח מהמשך זאת התורה אדם תרמ”ז “ועפ”י הנ”ל יובן מה שחכ’ דאצי’ נתלבשה בחכ’ דבריאה דוקא, דמחכ’ דאצי’ עצמו לא הי’ אפשר כלל שיתלבש בעוה”ז הגשמי אפי’ ע”י מעבר הבי”ע מאחר שאור האצי’ אינו בערך היש כלל כו’, אך כשבחי’ חכ’ דאצי’ נתלבשה בבחי’ חכ’ דבריאה בדרך התלבשות, ובחי’ חכ’ דבריאה (היינו בחי’ אור הנשמה כו’) הוא בערך שיהי’ מקור ליש, לזאת בדרך מעבר יצי’ ועשי’ יוכל לימשך למטה בהלכות שלפנינו, והגם שבחי’ אור האצי’ לאחר שבוקע המסך אינו בערך כמו שהוא באצי’ כו’ כנ”ל מ”מ הי’ אלקות ממש כו’ כנ”ל ולכן א”ז הסתר ח”ו כו’ וא”כ ההלכות שלפנינו הן בחי’ אלקות ממש כו’ כנ”ל.”

עולם כו'. וזה הי' ענין הנבואה שהי' דבר הי' בפי הנביא בזה העולם החומרי להפוך חשך דק"נ לאור משום דזה האור נמשך מאוא"ס דקמי' כחשיכה [כאורה] כו', ולזה יכולים לעשות כלי ושם ביחוד גמור באוא"ס גם בעולם הפירוד כמו בעולם היחוד והוא שם דצבאות הנ"ל וד"ל. ומ"מ שרש נבואת[ם] אינו רק בנו"ה דבריאה ודיצי' כו', אבל בבי"ע ממשיכים מ[עצמות] אוא"ס להיות למטה כמו למעלה ממש מטעם זה וד"ל⁴⁷. עכ"ל.

דכל זה - זה הנביאים פעלו שיהי' בבי"ע ג"כ בחי' כלי ושם ביחוד גמור באוא"ס כאחד מן השמות דאצי', וזה ש"עשה רושם גדול גם ב[ק"נ] עשוי' כמו בלב כ"א מישראל וגם בגוים לאתהפכא חשוכא לנהורא ממש" וכו' - הי' ע"י הי' דבר הי' שבאצי' בפה הנביא הי' בחי' גילוי ובקיעת האור מאצי' לבי"ע עד עוה"ז

47) ולהעיר, שהביאור דשם צבאות שהתחדש ע"י הנביאים שבד"ה ויהי בעצם היום הזה שבתו"א הוא - שהנביאים פעלו היחוד דאוא"ס עם הכלים דבי"ע שבהם נתלבש הדבר הוי', שמשם נמשך להם הנבואה לפי ערך בני' בזמנם וכו', כדי שגילוי הנבואה שמגיע לישראל יהי' "דבר הי'", אע"פ שזה נתלבש בכלים דבי"ע, וכנ"ל סעיף ט בארוכה,

אבל בהביאור שבתו"ח משמע שתוכן הענין דשם צבאות לא נוגע לגילוי שנמשך להם למסור לבני', שזה יהי' דבר הי' שפועל על בני' בזמנם, אלא לזה ש"ע"י הדבר הי' שנמשך בפה הנביא פעלו עשיית "כלי ושם ביחוד גמור באוא"ס גם בעולם הפירוד כמו בעולם היחוד" - שבני ישראל שבעולם העשוי' וכו' מקבלי ומושפעי הנבואה יהיו בבחי' "כלי" ו"שם" לאוא"ס.

וכמ"ש שם "וזהו עיקר ענין שם דצבאות שנעשה בשם וכלי לעצמו ע"י הנביאים ודוקא בתוכחה שלהם לישראל דהיינו [שהזהירו] רק לקיים את התורה בלבד והוא מ"ש בתורה כבר בלי התחדשות כלל יקיימו בפו"מ וכו' וד"ל, וכאשר יקיימו התורה בפו"מ לא תהי' התורה שמות בפ"ע כשמות וכלים דאצי', ולא יהיו [בני'] נפרדים מן התורה והתורה לא תהי' נפרדת מהם, אלא אדרבה יהיו בני' בקיום תומ"צ [בפו"מ] כמו שהן נשמות בגופים אע"פ שהן בעוה"ז הגשמי יהיו ג"כ בבחי' כלי ושם לאוא"ס שבתורה, וזהו שם דצבאות שנעשה שם וכלי בבי"ע. וזהו עיקר התוכחה של הנביאים אע"פ שהוא רק לקיום התורה בלבד, דכל עיקר פעולתם אינם רק לקיים את התורה שכבר קבלו שיהי' גילוי אוא"ס שבתורה גם בכנס"י למטה בעולם הפירוד כמו [בעולם] היחוד ממש ואין כח זה רק לנביאים [בלבד] מטעם הנ"ל וד"ל.

ולהוסיף, שכל הביאור שם בשם צבאות שנעתק בפנים מתחיל ב"וי"ל תחלה בשרש ענין הנביאים... " בא שם כביאור לשאלה ששאל לפני"ז "וא"כ י"ל איך יוכל להיות בחי' שם וכלי [ל]עצמות א"ס כמו שם התואר הנ"ל בעולמות הנפרדים עד שמתאחד עמהם כמו שמתאחד בשמות וכלים דאצי' בשם התואר הנ"ל, וידוע דהתורה ירדה בד' עולמות אבי"ע וכתוב הנסתרות להוי' כו' שהוא תומ"צ דאצי' בשמות וכלים דאצי', אבל הנגלות לנו ולבנינו לשמור ולעשות בפו"מ הי' בא בעוה"ז השפל כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וכה"ג ואיך נעשה התפילין וציצית בצמר וקלף הגשמי בחי' כלי ושם לאוא"ס שבאצי' כמו שמות העליונים דאצי' ממש. . . אך הנה לזה הדבר שיוכל להיות גם בעולמות הנפרדים בחי' כלי ושם מיוחד [כ]שם התואר להתאחד עם גילוי אוא"ס כמו בשמות [ה]עליונים דאצי' כנ"ל הוא שעשו הנביאי' בנבואתם שבאו אחר קבלת התורה ע"י משה, והוא כמה שנתבאו בשם צבאות כמו כה א' הי' צבאות וכו' דשם צבאות הוא ג"כ מז' שמות שאי[נן] נמחקין רק דשם זה נעשה בבחי' שם התואר ביחוד שם וכלי גמור [כ]שאר השמות דאצי' ע"י הנביאים דוקא, ומכאן ממשיך לבאר "וי"ל תחלה בשרש ענין הנביאים...".

השפל בפה הנביא, ”שהי דבר ה’ בפי הנביא בזה העולם החומרי”, ”שהי בוקע האור מאצ”ל לבי”ע כמו שהוא בלי הפסק מסך”!

והנה, בענין זה יש מעלה בנבואת משה רבינו:

דנוסף לזה שדרגת הדבר הוי’ שיצא מפיו של משה רבינו הי’ זה דבר ה’ שבאצילות ללא התלכשות בבריא (שזה ”נשגבה” מדרגת בני” לאחרי זמנו ולא הי’ פועל עליהם), והדבר הוי’ שנתגלה בפי שאר הנביאים שלאחריו הי’ דבר ה’ בהתלכשות בבריא (שדבר ה’ הזה פעל גם על בני” שבדורם), שלכן הי’ ”צורך” שהנביאים יפעלו היחוד דאוא”ס גם עם בחי’ הכלים דבי”ע, כנ”ל סעיף י –

הנה גם האופן שהדבר הוי’ יצא מתוך גרונו של משה הי’ בלי שום הרגש כלל ולא ”נתעצם” עמו כלל (כמו באשר הנביאים), ולכן הי’ זה ”דבר הוי’ ממש”.

וכמ”ש בד”ה פנים בפנים תרנ”ט ע’ רטו, וז”ל:

”לפי הנ”ל צ”ל דבחי’ ממוצע דמשה, מ”ש אנכי עומד כו’ להגיד לכם כו’ אינו דומה לבחי’ ממוצע הנ”ל דבבחי’ ממוצע הנ”ל נת’ שמה שמתגלה הוא בחי’ חיצוניות האור לבד כו’, אבל במשה ארז”ל שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ומבואר במ”א⁴⁸ המשל ע”ז כמו משקה ששופכין דרך המשפך הנק’ לייקע שהמשפך אינו מקבל כלל המשקה כ”א עובר דרך המשפך כו’ ועד”ז הי’ שכינה מדברת מתוך גרונו של משה בלי שום הרגש כלל כ”א דבר ה’ הי’ מדבר מתוך גרונו כו’ ומבואר שם דלכאורה מהו המעלה שלא הרגיש כלל שלכאו’ אם הי’ מרגיש הי’ יותר טוב ונת’ הת’ ע”ז שאם הי’ מרגיש הי’ מתעצם הדבר ה’ בו ואח”כ הי’ יוצא א”כ אין זה דבר ה’ ממש כ”א דבר משה מה שקיבל מה’ אבל כשיוצא בלא הרגשה הי’ דבר ה’ ממש רק שהי’ עובר דרך גרונו של משה כו’ ונמצא דבחי’ ממוצע דמשה אינו דומה לבחי’ הממוצע שבעולמות.

וי”ל דזהו ההפרש בין המשכת האור דתורה להאור שלצורך העולמות, דהאור דתורה הוא בחי’ פנימיות ועצמיות האור ולא נשתנה ממהותו כלל כמ”ש בכ”ד דבחי’ עצמיות התורה כמו שהיא למעלה עד שרשה הראשון בבחי’ העצמות דא”ס, כן ירדה למטה שלא נשתנה כלל בעצמותה כו’ . . . ולכן בחי’ הממוצע דמשה להמשיך את התורה למטה שעז”א אנכי עומד בין ה’ וביניכם להגיד לכם דבר ה’ כו’ בא ונמשך ע”י בחי’ דבר ה’ ממש כמו שהוא בעצם כו”.

ועד”ז איתא בד”ה כל מחלוקת שהיא לש”ש תרע”ח ע’ שנג, וז”ל:

”...דהנה ידוע שיש ב’ מיני המשכות והוא בדרך מעביר ובדרך התלכשות . . . ויובן ענין המעביר עד”מ כמו המשפך ששופכים ע”י משקה מחבית גדולה לכלים קטנים דלולא המשפך הי’ המשקה נשפכת חוץ להכלים וע”י המשפך בא המשקה לתוך הכלים והרי המשקה אינה משתנה כלל ע”י המשפך ואינו נקלט בו מאומה מהמשקה כו’, והא בהא תליא שבאם הי’ נקלט בו הי’ משנה את המשקה, ומפני שאינו נקלט אינה משנה כלל רק שהמשקה מתצמצם ע”י המשפך להיות נמשך בהכלים

קטנים כו' והדוגמא מזה ברוחניות הוא שארז"ל שכונה היתה מדברת מתוך גרונו של משה ואמרז"ל משל ע"ז שזהו כמו המשפך שאינו קולט מאומה ואינו משנה את המשקה כנ"ל רק שכונה היתה מדברת מתוך גרונו של משה שיצא מאתו הדבר ה' בלי הרגשתו ולכאור' מה המעלה מה שהי' שלא בהרגשתו אך הענין דאם הי' בהרגשתו הי' הדבור מתעצם עמו והי' דבור של משה לא דבר ה' ממש אבל כאשר הי' בלי הרגשתו הי' זה דבר ה' ממש כו' וע"ד מש"א שהי' שם המפורש יוצא מפי כה"ג היינו שהי' יוצא מעצמו לא שהכה"ג אמר וגילה את השם המפורש כ"א הי' יוצא כמו שהוא בעצם כו' וכמו"כ הוא הדבר ה' שיצא מגרונו של משה כמו שהוא ממש כו' . . וכידוע שמשה הי' ממוצע שלא הי' מפסיק ביניהם כו' כי יש ממוצעים שהממוצע עצמו מפסיק וכמו המתורגמן שמפסיק בין המשפיע והמקבל שהרי הוא מקבל ההשפעה מן המשפיע ומתעצם עמו והוא משפיע אל העם והרי ההשפעה כפי חושיו ועם היות שזה השכלת הרב ה"ז מ"מ כמו שהוא מבין השכלת הרב כו' משא"כ משה הי' ממוצע הבלתי מפסיק כלל וכמו שפרש"י ע"פ פב"פ דבר ה' עמכם הרי המוכר עצמו מדבר עמכם כו' וזה הי' במ"ת וכמו"כ הוא בכל התורה דכתי' אנכי עומד בין ה' וביניכם להגיד לכם דבר ה' שנמשך ונתגלה ע"י הדבר ה' כמו שהוא כו' ומ"מ הי' צ"ל ע"י משה דוקא ולולא זאת לא היו יכולים לקבל וכמ"ש דבר אתה עמנו כו' שע"י משה דוקא יוכלו לקבל את הדבר ה' כו' וז"ע המעביר שאינו עושה שום שינוי רק שע"י יכול להתקבל אל המקבל כו'".

ומכ"ז משמע שבשאר הנביאים שהנבואה כן "התעצם" עמם עד שכל נביא התנבא בסגנון שלו, כנ"ל סעיף יא מד"ה באתי לגני תשי"ג "לפי שהנביא הי' מתעצם עם הנבואה, ומצד הנביאים הרי הסגנון שלהם שונה זה מזה, ולכן אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד" (הרי זה ע"ד "המתורגמן שמפסיק בין המשפיע והמקבל שהרי הוא מקבל ההשפעה מן המשפיע ומתעצם עמו והוא משפיע אל העם והרי ההשפעה כפי חושיו ועם היות שזה השכלת הרב ה"ז מ"מ כמו שהוא מבין השכלת הרב כו'"), והנבואה "נחקקה בחושים" שלהם, כנ"ל סעיף י - שהדבר הוי' כפי שיצא מפייהם לא הי' "דבר ה' ממש".

טו. [ולשלימות הענין יש להביא כאן מה שמבואר בכתבי האריז"ל שם בסדר התלבשות הגילוי אלקי בקולו ודבורו של הנביא - שהגילוי דאצי' מתלבש בקול דבור של הנביא ע"י "שלושים", שהם "מלאכים" הנבראים צפנ"ז מעסק התורה והמצוות ותפילה של הנביא.]

[ולשלימות הענין יש להביא כאן מה שמבואר בכתבי האריז"ל בסדר התלבשות הגילוי אלקי בקולו ודבורו של הנביא - שהגילוי דאצי' מתלבש בקול

ודבור של הנביא ע”י ”שלוחים”, שהם ”מלאכים” הנבראים לפנ”ז מעסק התורה והמצוות ותפילה של הנביא עצמו⁴⁹.

וז”ל בשער היחודים שער הנבואה שם פ”ב:

”נבאר ענין נבואה ורוה”ק מה ענינם ומציאותם, כבר נתבאר בפרק א’ ענין המקומות והמדריגות ופה נבאר מציאותם איך נמשכת הנבואה ורוח הקודש אל הנביאים ובאיזה אופן הם. דע כי בוודאי כל מה שיוצא מפי האדם אי אפשר שיהי’ לבטלה, וכמו שכתוב [בזוהר] בפ’ שלח . . . תלת קלין אינון דלא אתאבידו בעלמא לעלמין, בר קלין דאורייתא וצלותא, דאלין סלקין לעילא ובקעין רקיעין וכו’, ואפילו הכאת המטה הקול היוצא משם לא אתאביד כנוכר שם, ובתיקונים כ”א כ”ב כ”ג כ”ה, איך הקול שמוציא אדם מפיו רכבין עליהו מלאכין ונשמות והשכינה, [כין] בכל דיבור ודיבור [דר”ע] הוא רכיב חד מלאך

נמצא כי בהיות האדם צדיק וחסיד ועוסק בתורה ומתפלל בכוונה, מאותן הקולות שיוצאין מפיו נבראים מלאכין ורוחין קדישין, קיימין ועומדין, ואלו המלאכין הנבראים ממה שיוצאים מפי האדם, הם סוד המגידים הנזכר בספר חסידים, ומודיעין אותו ומספרין לו רזי תורה, ואמנם יש בני אדם שהמלאכין הנבראין מדיבורו מתגלין להם ומודיעין להם עתידות ויש שאינם מתגלין להם, והכל לפי בחינת נשמת האדם וגם כפי מעשיו, ואין להאריך בזה.

והנה כמו שיש מלאכין הנבראין מעסק התורה שהאדם מוציא מפיו, כך יש בחינת מלאכין נבראין ונעשים ע”י עשיית המצוות . . . אמנם בודאי הוא שגדול המלאך הנעשה מעסק התורה מהנעשה מעסק המצוות. והענין כי הנעשים ע”י עשיית המצוות בלי כוונה הם בעולם עשי’ והנעשים ע”י עסק התורה הם מלאכים בעולם היצירה, והנעשה מן הכונה והמחשבה של התורה והמצוות הם בבריאה. ובוודאי הוא שאין כולם שווין, כי בעשיה עצמה יש מדריגות רבות וכן ביצירה וכן בבריאה, ולכן אין שום מלאך דומה לחבירו ואין להאריך בזה כי הוא בסוד [ברור].
 ודע כי כל אלו המלאכים הנבראים מהתורה והמצוות של האדם הכל כפי המעשה של האדם, כי לפעמים הם מגידים אמיתיים ולפעמים יש בהם אומרים שקר...

...והרי נתבאר כי כל סוד הנבואה או רוח”ק הוא מבחי’ אלו המלאכים הנוצרים מעסק התורה והמצוות של האדם עצמו, והם המדברים [בן]. ואמנם ודאי שהנבואה או רוח”ק הוא מבחי’ המלאך הנזכר שקדם תחלה ונעשה כבר מלאך, והוא נעשה קול שליח מלמעלה, מן המקומות והמדריגות הנ”ל בפ”א, ומגיעין לאוזן

49) ועפ”י יובן שגם לפי ביאור הענין דנבואה עפ”י קבלה, שזה לא שהנביא מוסר לאחרים מה שנתגלה לו ע”י מלאך, וכדמשמע ממ”ש הרמב”ם כנ”ל הערה 44, אלא שמה שיוצא מפה ולשונו של הנביא הוא רוח ה’ ומלתו גופא, דבר ה’ - קשור ענין הנבואה עם ”מלאכים”, הנבראים לפנ”ז מעסק התורה והמצוות ותפילה של הנביא עצמו (אבל לא שהמלאך מגלה לנביא הנבואה - כי הנביא עצמו רואה בחי’ מהות האלקות מאצ”י כנ”ל - אלא שהתלבשות קול ודבר ה’ בקול ודבורו של הנביא היא ע”י ”מלאכים” אלו.

הנביא ושומעים... [והענין הוא כן, כי אותו הקול, הוא השליח, ונמשך] מלמעלה שכבר הוא מלאך גמור, הוא רוחני מאד ואי אפשר לו להתגשם בבחינת דיבור וקול, לכנוס באזני האנשים ההם, אמנם, צריך שזה הקול העליון הראשון יתלבש תחילה בקול התחתון של עתה של האדם בעת ששורה עליו הנבואה ויוצא ממנו קול, ואז הקול הראשון מתחבר [או מעורב] עם זה הקול של עתה, ומתגשם על ידו, ואז מדבר אל הנביא ההוא, באופן שכל נבואה או רוה"ק הוא המשכת קול העליון הנזכר, מהיכלות עליונים כפי מדריגתן הנזכר, והוא מתלבש בקול הזה היוצא עתה מפי הנביא, ומדבר עם הנביא ההוא, [כין] ובל"ז זה הקול של עתה אי אפשר להמשיך נבואה ורוח הקודש העליונים בשום אופן, וזה סוד רוח ה' דבר בי וכו', כי אותו המלאך ורוח הקודש ונבואה [הנברא] ממצות ותורת [או מתורת] האדם מתחבר בקולו של אדם שיוצא מפיו בעת הנבואה ומדברים [בו], וזהו "ורוח ה' דבר בי..." [ההמשך נעתק לעיל בסעיף יד].

[ועד"ז איתא בריש שער רוח הקודש, דרושי הנבואה ורוח הקודש:]

"ענין הנבואה ורוח הקודש מה עניינם וענין המדרגות שלהם. דע כי בהיות האדם צדיק וחסידי ועוסק בתורה ומתפלל בכונה ודאי הוא שאין לך דבר שאין לו ממש, כי אפי' אותו הקול היוצא ע"י הכאת המטה אינו לבטלה, כנז' בפ' שלח לך, ואין הדיבור ההוא הולך לבטלה ח"ו, אך בודאי הוא שממנו נבראים מלאכים ורוחין קדישין קיימים ועומדים (כנז' פ' בשלח נ"ט א' וכמ"ש ז"ל כל העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד וכו', כי מדיבור האדם נוצרים מלאכים טובים או רעים כפי דבורו, וכמ"ש בס' התקונין דף כי כשהאדם עוסק בתורה אותן הקולות וההבלים דנפקי מפומיה נעשין מרכבה אל נשמות הצדיקים הראשונים לרדת למטה ללמד תורה אל האדם ההוא, וכנז' בסבא דמשפטים דף ק' ב' ענין ההבל והדיבור והקול, כמו שית' ענין שלשתם לקמן). אמנם הכל הוא כפי מעשי האדם, כי אם אותה התורה שיעסוק בה קורא אותה לשמה יהיה המלאך הנברא משם קדוש מאד ועליון מאד ונאמן בכל דבריו באמת גמור, וכן אם קורא אותה בלי שבושים וטעויות יהיה המלאך ההוא בלי טעויות ויהיה נאמן בכל דבריו, וכן המצוה שעושה האדם אם היא כתיקנה נעשה ממנה מלאך קדוש מאד, וכמ"ש ז"ל כל העושה מצוה א' קנה לו פרקליט א' וכו', וכפי מה שחסר מאותה מצוה כן יחסר אור המלאך ההוא. ואמנם ודאי הוא שגדול הוא כח המלאך הנעשה מעסק התורה מכח הנעשה ע"י מצוה, ואין להאריך בפרטים האלו.

וזהו ענין המלאכים המתגלים אל האדם ומודיעים אותם עתידות וסודות, ונקראים בספרים מגידים, כי אלו הם נבראים מעסק התורה והמצות של האדם, ויש אנשים שאין המגידים הנז' מתגלים להם כלל ויש מי שמתגלים להם, והכל הוא כפי בחינת נשמותיהם או כפי מעשיהם ואין להאריך בזה. ויש מגידים אמתיים לגמרי והם הנעשים מן התורה והמצוה הנעשים בשלימותם, ויש מגידים משקרים במקצת דבריהם ויש בהם תערובת כזב ושקר, והטעם הוא כי אם האדם היה לו איזו בחינה רעה או דבר שקר באותה התורה או באותה המצוה שעשה, הנה גם המלאך הנברא משם הוא כלול טוב ורע ובחינת הטוב שבו אומר דברי אמת והרע

שבו אומר דברי כזב. גם יש מגידים שנעשים מן עולם העשיה בלבד ואלו נעשים ע”י המצות מעשיות הנעשות בלתי כוונה, ויש מגידים מעולם היצירה והם מעסק התורה, ויש מגידים מעולם הבריאה והם הנעשים מן כוונת ומחשבת האדם בעסקו בתורה או במצוה, ובכל עולם ועולם יש כמה וכמה חלקים ופרטים שונים זה מזה ואין להאריך. והסימן שנתן לי מורי ז”ל הוא בראותינו אם הוא מאמת בכל דבריו או אם כל דבריו לשם שמים ולא יבטל אפי’ אות א’ וגם אם ידע לבאר רזי התורה וסודותיה זה ודאי נוכל להאמין בו, וכפי דבריו נוכל לידע ולהכיר גודלו ומעלתו כפי ידיעתו.

והנה סוד הנבואה (ורוח הקדש) ודאי שהוא קול שלוח מלמעלה לדבר עם הנביא ההוא או עם בעל רוח הקדש ההוא, אבל אותו הקול העליון הרוחני אי אפשר הוא לבדו להתגשם וליכנס באזני הנביא ההוא אם לא (ע”י) שיתלבש תחלה באותו הקול הגשמי שיוצא מפי האדם ההוא בהיותו עתה עוסק בתורה או בתפלה וכיוצא, ואז מתלבש בו ומתחבר עמו ובא עד אזן הנביא ושומעו, ובלתי קול האדם עצמו (הגשמי עתה) אי אפשר להיות⁵⁰. וביאור הדברים כי הקול הראשון אשר (כבר) נעשה ממנו מלאכים ורוחין קדישין כנ”ל הם עצמן קול הנבואה, וכאשר בא הקול ההוא אל האדם להגיד לו הנבואה ההיא הוא בא ומתלבש בזה הקול (הגשמי) של עכשיו של האדם הזה שיוצא ממנו בעת ששורה עליו הנבואה. וזהו סוד רוח ה’ דבר בי ומלתו על לשוני, כי הרוח והמלה שהוא דיבור הראשון הנעשה (כבר) ע”י עסק התורה והמצוה כנ”ל הוא השורה עתה עליו על לשונו ויוצא ממש מתוך פיו קול ודיבור ומדבר ממש בפיו ואז האדם שומעו...].

שבכל זה יש ליישב קצת הפלא – איך בחי’ אותיות העליונות, שהן בחי’ כחות והמשכות אלקיים מעולם האצ”י, מתקבלות אצל הנביא בעולם הזה הגשמי, ועד לדיבורו הגשמי הנשמע להשומעים! – כי זה בא ע”י ”ממוצע”, בחי’ אותיות התומ”צ של הנביא, שמהם נעשו ”מלאכים” ו”שלוחים” שבהם מתלבשים ”קולו” ו”דיבורו” של ה’, ועל ידם – בדיבורו הגשמי של הנביא.

טז. סיכום כל הנ”ל. ונקודת הענין – בכללות ענין הנבואה יש חידוש הנפלא: הגילוי אלקי שנתגלה לנביאים בבחי’ ראי’, ”בחי’ מהות ועצמות האור דאצ”י” – נתלבש בשכלם ודעתם (שע”י נתאחדו עם זה), ועד גם בדבורם הגשמי – שמה שיוצא מפייהם הי’ דבר ה’ דאצ”י! וכמשה רבינו הי’ כל זה באופן נעלה יותר.

סיכום :

(50) ולהעיר שהלשון בשער הנבואה בענין זה הוא: ”אמנם, צריך שזה הקול העליון הראשון יתלבש תחילה בקול התחתון של עתה של האדם בעת ששורה עליו הנבואה ויוצא ממנו קול” סתם, ולא כמ”ש כאן בשער רוח הקודש ”קול הגשמי שיוצא מפי האדם ההוא בהיותו עתה עוסק בתורה או בתפלה וכיוצא”.

ואולי זה א’ מהטעמים מדוע אדה”ז מציין כאן לשער הנבואה ולא לשער רוח בקודש.

גילוי האלקי שנתגלה לנביאים :

לכל הנביאים נתגלה מהות אור האלקי מעולם האצי' בבחי' רא' ממש, מבחי' נו"ה דאצי'. כנ"ל סעיף ג.

אלא שבפרטיות יותר יש חילוק בין נבואת משה רבינו ע"ה לשאר הנביאים : נבואת משה שרשה מבחי' חכ', ובאה (רק) ע"י מעבר המל' בבי"ע, אבל נבואת שאר הנביאים היא מבחי' (ד"א כפי שמתלבשת ומתעצמת בבחי') המל', וע"י התלבשות גמור בבי"ע. כנ"ל סעיף ד.

(וזהו מה שמשרע"ה "נתנבא בזה" (אספה"מ), כי שרש נבואתו היא מחכ' ח"א (שלא ע"י התלבשות במל'), בחי' "זה". אבל שאר הנביאים "נתנבאו בכה", "ביד הנביאים אדמה" ו"דמות" (אספקלריא שאינה מאירה), כי נבואתם היא (לא מחכ' אלא) מבחי' נו"ה דאצי' כפי שמתלבשת במל' - בחי' "כה", ו"מראה דמות". ובזה גופא - בחי' "דמות" מבחי' מל' גופא - בחי' חיצוני' המל' כפי שמתלבשת בבי"ע. כנ"ל סעיפים ה-ו).

אבל, גם נבואת שאר הנביאים שבאה ע"י התלבשות בבי"ע - "ראיתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי'". שאע"פ ש"בכדי שתבוא הנבואה בגילוי בהנביא שלמטה א"א להיות כ"א ע"י התלבשות בי"ע", אבל ההתלבשות היתה רק בבחי' אור הנשמה דבי"ע ו"הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו". כנ"ל סעיף ז.

[ובנוגע לנבואת שאר הנביאים גופא - הנה הגילוי דאצי' שנתגלה לעצמם נתלבש רק באור הנשמה דבי"ע. והגילוי שנתגלה להם כדי למסור בדבורם לבני ישראל בזמנם - נתלבש גם בבחי' הכלים דבי"ע, שלצורך זה פעלו יחוד או"א"ס גם עם בחי' הכלים דבי"ע. וכנ"ל סעיפים ח-ט].

אופן גילוי הנבואה לנביאים :

בשאר הנביאים זה נתגלה להם ע"י ולאחרי ש"נחזקה במחשבתו ושכלו של הנביא". וענינו - שהגילוי אלקי נחקק בציור דמיונו של הנביא וכו', ולפעמים נצטייר בא' מה' חושים הנפשיים או גם בה' חושים הגשמיים. ואע"פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה "חסרון" שלא ראו עצם ומהות הדבר. אבל הגילוי שנתגלה למשה "לא הי' ע"י שנחקק בהחושים כ"א שראה עצם ומהות הדבר כו". כנ"ל סעיף י.

ובמק"א מבואר ענין זה באופן אחר (קצת), שבשאר הנביאים הי' הנביא מתעצם ומתאחד עם הנבואה (שלכן "אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד"), כמו הגילוי שבביהמ"ק שהי' מתעצם ומתאחד עם מקום המקדש. ואע"פ שזה מעלה גדולה, אבל יש בזה "חסרון" שהגילוי אינו "כמו שהוא" ממש. וזהו (גם) ענין זה לא הי' במשה רבינו, שלכן אצלר "היתה שכונה מדברת בעצמו מתוך גרונו". כנ"ל סעיף יא.

(מצד חילוקים הנ"ל בין נבואת משה לשאר הנביאים בדרגת הגילוי ובאופן שזה נתגלה להם - בא החילוק ביניהם בענין "הפשטת הגשמיות" בעת הנבואה. שמשה רבינו לא הי' צריך זה משא"כ שאר הנביאים. כנ"ל סעיף יב).

**”התלבשות האותיות בברואים”
היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים**

התלבשות הגילוי אלקי בנביאים :

מהות האלקות שנתגלה לנביא (שבזה צד השווה בכל הנביאים כנ”ל) מתלבשת בשכלו ודעתו של הנביא שעי”ז מתאחד עם זה. ו”מיסודי הדת” לידע זאת. וגם בענין זה היתה השלימות כמשה רבינו. כנ”ל סעיף יג.

ובנוגע לעיקר ענין הנבואה – נבואה שנתגלה לנביא כדי למסור לאחרים – מיתוסף בזה ענין נפלא עוד יותר – שהגילוי אלקי גופא מתלבש בדבור הגשמי של הנביא, עד שמה שיוצא מפיו הוא דבר ה’ דאצי” ! דזהו מ”ש ”רוח ה’ דבר כי ומלתו על לשוני”. וגם בענין זה ה’ מעלה כמשה רבינו. כנ”ל סעיף יד.

ונקודת הענין – בכללות ענין הנבואה יש חידוש הנפלא :

הגילוי אלקי שנתגלה לנביאים בבחי’ ראי’, ”בחי’ מהות ועצמות האור דאצי” (שהרי גם בשאר הנביאים שזה נתגלה להם ע”י התלבשות בכי”ע, הנה ההתלבשות היתה רק בבחי’ אור הנשמה דבי”ע ו”הוא בחי’ מהות אלקות ואינו מסתיר כו””) – נתלבש בשכלם ודעתם (שעי”ז נתאחדו עם זה), ועד שנתלבש גם בדבורם הגשמי – שמה שיצא מפיהם ה’ דבר ה’ דאצי” ! (”דבר ה’ שבאצי” בפה הנביא”) !

ובמשה רבינו ה’ כל זה באופן נעלה יותר :

מצד א’ היתה דרגת אלקות שנתגלה לו למעלה ממה שנתגלה לשאר הנביאים – בחי’ חכ’ ו”א דאצי” (ולא רק בחי’ מל’), וזה גופא נתגלה לו לא ע”י שנחקקה בחושים שלו אלא ראה ”עצם מהות הדבר”, וגם לא ה’ בו ה”חסרון” (מצד זה) שהנבואה ”נתעצם” עמו (כבשאר הנביאים),

וגם הענין שהתלבשות גילוי אלקי נעלה זה גופא בשכלו ודעתו ועד בדבורו של משה רבינו – ה’ באופן נעלה יותר מבשאר הנביאים.

יז. ועפ”י כל הנ”ל יש לבאר מ”ש בשער היחודה”א בענין ”וידבר ה’ ויאמר ה” לנביאים. דנקודת הענין היא – חידוש העצום והנפלא הנ”ל, שבחי’ כ”ב אותיות העליונות” דאצי” – מתלבשות בשכלו ודעתו של הנביא שעי”ז מתאחד עם זה, והחידוש העיקרי בזה – שהדבור הגשמי שיוצא מפי הנביא הוא הוא ”כ”ב אותיות העליונות”, דבר ה’ שבאצי”! וביאור ב’ הענינים ד”התלבשות” בנביאים שמוזכר כאן – (1...) ומתלבשות בשכלם והשגתם . . (2) וגם [מתלבשות] במחשבתם ודיבורם” – עפ”י מ”ש הרבי שמ”ש כאן הוא בכל הנביאים, אבל בעיקר אצל משה.

ועפ”י כל הנ”ל יש לבאר מ”ש בשער היחודה”א בענין ”וידבר ה’ ויאמר ה” לנביאים, שבחי’ הכ”ב אותיות עליונות” מתגלות לנביאי’ [באופן של] ומתלבשות וכו”” :

דנקודת הענין היא – חידוש העצום והנפלא, שבחי’ כ”ב אותיות העליונות”, בחי’ הדבר ה’ שבאצי”, מתלבשת בשכלו ודעתו של נבוא גשמי בעוה”ז, הנביא, והחידוש העיקרי בזה – לא רק שמתלבש בכוחות הרוחניים שלו, שכלו ודעתו, אלא

גם בדיבור גשמי – שהדבור הגשמי שיוצא מפי הנביא באופן שנשמע לזולת כו' הוא הוא "כ"ב אותיות העליונות", דבר ה' שבאצ"!

ובעומק יותר: תוכן הענין ד"התלבשות" בחי' האותיות העליונות נביאים אינו ש"אין כאן" מציאות הנביא בכלל ורק "האותיות עליונות", אלא שיש "שכלם והשגתם. . מחשבתם ודבורם" של הנביאים, ובה גופא מתלבשת ומתאחדת בחי' האותיות העליונות, ועד שדבורו הגשמי גופא אינו אלא דבר ה' דאצ"י⁵¹.

ובפרטיות, יש לבאר עפ"י הנ"ל ג' הענינים ד"התלבשות" של הכ"ב אותיות עליונות שאדה"ז מזכיר כאן:

"ואף שאין לו דמות הגוף הרי מקרא מלא דבר הכתוב וידבר ה' ויאמר ה' והיא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' (1) ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה (2) וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל (בשער הנבואה) . . (3) השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה".

ובהקדם, מ"ש כבר לעיל סעיף ב מלקו"ש שמ"ש כאן בשער היחודה"א הוא בעיקר במשה רבינו.

וכמ"ש בלקו"ש ח"כ שיחה ג' לפ' חיי-שרה סעיף ה' בהערה 37, לאחרי סיום הציטוט משער היחודה"א "מתלבש בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם": "אף שעיקר ענין זה הוא במשה (שמדריגת נבואתו היא

(51) ראה ד"ה באתי לגני תשט"ו ס"ה (הנחה בלתי מוגה):

"וממשיך בהמאמר, וזהו ג"כ מה שהנביא נקרא משוגע, וכמ"ש מדוע בא המשוגע הזה, דהנה בעת התגלות הנבואה ה' צ"ל בהפשטת הגשמיות (כמבואר בזהר שהשראת הנבואה היא ע"י התפשטות הגשמיות), והיינו הפשטת השכל והמדות, וזהו ג"כ ענין הפשטת הלבושים בעת הנבואה, כמ"ש בשאול ויפשט גם הוא את בגדיו ויתנבא (וכמ"ש הרד"ק שזהו לפי שיש להם ביטול ההרגשות והכחות הנפשיות), שזהו"ע הביטול שלמעלה מטר"ד, שנקרא בשם שטות. אך צריך להבין בענין הנבואה, שאע"פ שצ"ל ביטול ההרגשות והכחות הנפשיים דשכל ומדות, ועד להפשטת הלבושים כפשוטם, ומ"מ ישנו ענין הדיבור, שהרי ענין הנבואה הוא באופן שמתגלה למטה בקול ודיבור גשמי דוקא, כמ"ש רוח הוי' דיבר בי ומלתו על לשוני. וי"ל בדא"פ, ע"פ תורת המגיד בפירוש מארוז"ל אי בעו צדיקים הוו מיברי עלמא, כי הלא בדבר הוי' שמים נעשו, וכתוב ויפח באפיו נשמת חיים, ומתרגמין לרוח ממללא, והנה בהש"י לא שייך לומר חלקים, כי הוא א"ס, ובא"ס לא שייך לומר רק חלק הדיבור לבד נפח באפו, וא"כ בהדיבור הוא נכלל הכל, נמצא לפ"ז אם בעו צדיקים הוו מיברי עלמא, כי דיבורו של הצדיק היא זכה ונקי' בלי שום מסך המבדיל (שהרי רק עונותיכם היו מבדילים גו'), רק הדיבור של הצדיק הוא מדובק ומקושר לשורשו, והרי הוא ממש כמו הדיבור של הש"י אשר ממנו שמים נעשו כו'. ומזה מובן שדיבור הצדיק יכול להיות קשור עם שרשו ומקורו באופן שעל ידו יכול להיות הענין דמיברי עלמא, והרי ענין זה הוא בכח העצמות דוקא, כמ"ש באגה"ק שמציאותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו, הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו', וכח זה נמשך ומתגלה ע"י ענין הדיבור...."

היינו, שאע"פ שבנביאים (בכלל) צ"ל "הפשטת הגשמיות", הנה ביחד עם זה "ענין הנבואה הוא באופן שמתגלה למטה בקול ודיבור גשמי דוקא", עד ש"הדיבור של הצדיק [גופא] הוא מדובק ומקושר לשורשו, והרי הוא ממש כמו הדיבור של הש"י אשר ממנו שמים נעשו!"

למעלה מכל הנביאים) כברמב”ם שם ה”ו (ובפיה”מ שם היסוד הז’ ובמו”נ ח”ב סל”ה).“

ובלקו”ש חכ”ג שהובא לעיל סעיף יא בשלימות: „...אז דער אויבערשטער ווערט נתגלה ”גילה סודו” ער איז ”מנבא את בני האדם” באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא, ”מתלבשת בשכלם והשגתם כו”” – ביז צו דער שלימות בזה – נבואת משה רבינו וואָס ”מתנבא והוא ער ועומד . . . כך הי’ כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם”...⁵².

דמזה מוכן שכאן בשער היחודה”א מדובר בפרטים (1) שנמצאים בכל הנביאים, לא ענינים שישנם רק אצל משה או רק אצל שאר הנביאים (המעלה דשם צבאות וכו’, כנ”ל סעיף ט, או הענינים שהנבואה ”נחקקה בהחוששים שלהם” או שהנבואה ”נתעצם” עם הנביא, כנ”ל סעיפים י-יא). (2) אבל בזה גופא – זה בעיקר אצל משה.

ובפרטיות – ב’ ענינים ד”התלבשות” בנביאים:

(1) ”ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה”:

מפורש בלקו”ש חכ”ג שם שזה קאי על הענין בנבואה בכלל, ש”מיסודי הדת” לידע את זה, ”אז דער אויבערשטער ווערט נתגלה ”גילה סודו” ער איז ”מנבא את בני האדם” באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא”.

והשלימות שבזה גופא הי’ ”נבואת משה רבינו:

הן בנוגע לאופן שהתקבל בשכלו ונתאחד בו, ”וואָס ”מתנבא והוא ער ועומד . . . כך הי’ כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם”... כבלקו”ש שם,

והן מצד דרגת ההשגה של משה רבינו שהיתה השגה גדולה באין ערוך. וכמ”ש לעיל מד”ה כל מחלוקת שהיא לש”ש תרע”ח ”ובודאי הי’ הדבר ה’ נרגש

(52) ולהעיר, שהמעלה בנבואת משה היא הן במדריגת הנבואה והן באופן שזה התלבש בשכלו ודעתו וכו’ (”מתנבא והוא ער ועומד...”), וכנ”ל בארוכה.

והנה הכוונה בלקו”ש חכ”ג ברורה שהיא לענין הב’, וכמו שכותב בפירושו „... באופן של התאחדות אין דעם דעת הנביא, ”מתלבשת בשכלם והשגתם כו”” – ביז צו דער שלימות בזה – נבואת משה רבינו וואָס ”מתנבא והוא ער ועומד . . . כך הי’ כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם”...”. וזוהי הנקודה של כל השיחה שם – מעלה זו שבנבואה. כנ”ל סעיף יג בארוכה.

אבל הלשון בלקו”ש חכ”א ”אף שעיקר ענין זה הוא במשה (שמדריגת נבואתו היא למעלה מכל הנביאים) הי’ אפשר ללמוד שכוונתו רק למעלת מדריגת נבואת משה.

אבל לשון השיחה בפנים, שעלה קאי הערה זו, הוא ”וואָס גילוי הנבואה איז באופן אז דער נביא ווערט דבוק ומאוחד מיטן דבר ה’, ביז אז דער דבר ה’ איז זיך ”מתלבש בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם”. דמזה משמע שגם שם הכוונה היא גם למעלת נבואת משה בנוגע לאופן שבו התלבש (והתאחד) בו הדבר הוי’.

(ולהעיר שבין המעלות בנבואת מרע”ה הנמנות בהל’ יסודי התורה פ”א ה”ו (שנעתק לעיל בהערה 5) שהרבי מציינן בב’ השיחות – נכללות ב’ ענינים אלו).

למשה והשיג אותו (... רק זהו שהי' מקבל את הדבר ה' כמו שכולם מקבלים והוא קיבל יותר בהשגה גדולה באין ערוך כו'...)".

וכמ"ש כ"ז לעיל סעיף יג בארוכה.

(2) "וגם [מתלבשות] במחשבתם⁵³ ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]"⁵⁴.

שזהו חידוש הנפלא הנבואה שהנביא נשלח למסור לאחרים – שהדבר ה' עצמו מתלבש בדבור של הנביא באופן שמה שיוצא מפיו הוא דבר ה' שבאצי'!

שענין זה הוא הפלא ופלא, שהרי מדובר בבחי' האותיות מעולם האצי', וכנ"ל סעיף ג משער הנבואה שכתב בפירושו שכל הנביאים, גם אלו שנבואתם מעולם הבריאה ויצירה הנה עצם הנבואה הוא מאצילות, והרי הספירות דאצי' הן בבחי' "אחדות פשוטה בלתי מורכבת" (להלן פ"ח)⁵⁵, ו"רזא דמהימנותא" (להלן פ"ט),

(53) ואולי י"ל שעיקר הנקודה כאן הוא ההתלבשות "בדבורם", וכמו שממשיך ומביא הפסוק "כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני", והענין ד"במחשבתם" הוא כי "אי אפשר להיות דבור שלא יוקדם לו מח' בעת שמדבר" (ד"ה מה רב טובך תרצ"ב ס"ה, ובכ"מ).

(54) וראה מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' קכג:

"ענין נבואה הוא כמ"ש רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני, ולכאורה יפלא הלא בכל אדם כח הדבור שבו הוא כח מלמעלה וכמ"ש אדני שפתי תפתח, אך הענין הוא שהגם שכח הדבור שבו הוא מלמעלה אך הוא מתלבש ומתצמצם בה' מוצאות הפה הגשמי אהח"ע מהגרון כו' גיכ"ק מהח"ך כו' ונדמה לו שהוא מדבר בעצמו, אך ענין הנבואה הוא שבעת שהי' שורה עליו רוח הנבואה הי' מתבטל ממציאותו וה' מוצאות הפה היו אז נחים ושקטים רק רוח ה' דיבר בו".

ויש לעיין להתאים זה עם מ"ש כאן בשעיהיח"א פ"ב, שאדרבה – החידוש בנבואה הוא ש"היא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם [גופא] כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני".

(55) ראה ד"ה פתח אליהו בסה"מ תקס"ו, הנחת הרה"ק ר' משה בן אדה"ז, נעתק בהוספה בספר "הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח" ע' קמו:

"...כמו שהאדם מצייר כדעתו מין תפוח שהתפוח המצוייר בדמיון מחשבתו אין לו ערך אל תפוח הגשמי שזהו מחשבתו של אדם המיוחד עמו ושייך אליו ולא לזולתו, אך באצילות ימצא ענפים כהנה רבות ותולדותיהן כיוצא בהן שכולם מיוחדים במאצילן ב"ה, שאף העולמות המסתעפים מחצונות הכלי' מיוחדים עמו, דהיינו כמ"ש באדר"ק כל נימא ונימא להיט בתליסר אלפי עולמות כו' דהיינו שמחצונות כלי' החכמה דאצי' יסתעפו הנימין והשערות ומכל נימא ונימא יתהוו עלמין אין מספר שכולם כאחד מיוחדים במאצילן ב"ה שהם בחי' אלקות ממש דאיהו וחייהו וגרמוהי חד כנודע, שיש אף בחי' דומם באצי' וכנ"ל במשל ציור האדם בכל הנפעלים דעשי' שהמחשבה של כל הנפעלים דבי"ע הוא באצילות וזהו ממש מקור חיותן כמ"ש במ"א, וכולן אף הדומם דאצי' מיוחדות עמו בתכלית היחוד וד"ל".

היינו שלא רק על הספי' עצמן שבאצי' נאמר "איהו וגרמוהי חד", אלא על גם כל מה שבעולם האצי'.

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

ועל זה קאי ל’ הכתוב ”כי לא יראני האדם וחי” וכו’ וכו’ – ועם כל זה כ’ האריז”ל שענין הנבואה הוא התלבשות בחי’ אלקות מעולם האצי’ בקול ודיבור הגשמי של הנביא! ולא כדרך וסדר השתלשלות העולמות, שמצד הצמצומים והפרסאות נתצמצם האור האלקי עד ששייך להתלבש בנבראים בכל עולם לפי ערכו וכו’, אלא שהנביא בעוה”ז מקבל את דברי הנבואה באופן ש”משה ידבר והאלקים יעננו בקול, ואמרו חז”ל בקולו של משה, כי משה ה’ עתה מדבר, והקב”ה יעננו ומדבר עמו”!

וכמ”ש ”רוח ה’ דבר בי ומלתו על לשוני”. שהפירוש בזה הוא לא שהנביא מגלה לאחרים בדיבורו את הדבר ה’ שנתגלה לו עפ”י רוח הקודש, וכמ”ש ברוב

ולהעיר ממש”כ באגה”ק סי’ כ’ (ע’ קל): ”ונבראו מבחי’ הנשמה די”ס דבי”ע שהוא אלקות והן הלמ”ד כלים דמל’ דאצילות וכן באצילות מחיצוניות הכלים די”ס דאצי’ שהן אלקות נבראו ההיכלות דאצילות שמתלבש בהן בחי’ העיגולים די”ס וגם גופות המלאכים דאצי’ שהן בחי’ יש וכמ”ש ובמלאכיו ישים תהלה. שאינן בבחי’ ביטול לגמרי כעלול לגבי עילתו אך נשמות המלאכים שיצאו מזיווג הנשיקין וכן נשמת האדם שיצאו מזיווג דזו”ג דאצי’ קודם שירדו לבי”ע אינן בכלל יש ודבר נפרד בפ”ע אלא הן מעין בחי’ אלקות בצמצום עצום וכעין הכלים די”ס דאצי’ שהן בבחי’ גבול ע”י צמצום אור הא”ס הוא הקו המלוכש בנר”ג שלהם וכמו צמצום הראשון להיות חלל וכו’ (ואף גם לאחר שירדו הנר”ג דאצי’ לעולם הזה לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות ולכן היו מסתלקות כשרצו לחטוא בטרם יחטאו וקרוב לומר שגם האלפים ורבבות עלמין דיתבא בגולגלתא דא”א וז”א אינן עלמין ממש כעין ההיכלות דאצי’ ובחינת יש אלא כעין נשמות המלאכים שיצאו מזיווג הנשיקין ונקראו עלמין לגבי בחי’ הגולגלתא ודיקנא) אך אינן אלקות ממש לברוא יש מאין מאחר שכבר יצאו ונפרדו מהכלים די”ס...”. עכ”ל.

הרי שמ”ש בספה”מ תקס”ו הנ”ל הוא חידוש לגבי מ”ש באגה”ק. שהרי באגה”ק כ’ שיש חילוקי מדרגות ב”אלקות” של נאצלים השונים שבעולם האצי’ וכו’, אבל בתקס”ו כ’ על הכל ”שכולם כאחד מיוחדים במאצילן ב”ה שהם בחי’ אלקות ממש דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד”.

ובאמת, בנוגע ל”התלבשות האותיות בברואים” כותב להלן בשער היחודה”א ספ”א שהן מיוחדות כמו הספירות, כביאור הרבי שכבר הבאנו בביאורים על פרק א’, אבל בנוגע כ”ב אותיות העליונות דנבואה לא כתוב בפירוש. וכדי להדגיש שגם הם נכנסים באותו גדר של בחי’ אחדות פשוטה דעולם האצי’ – נעתק כאן מספה”מ תקס”ו.

מפרשי התורה⁵⁶, אלא – "כמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]"⁵⁷ (שנעתק לעיל יד) שמה שיוצא מפה ולשונו של הנביא הוא רוח ה' ומלתו גופא, דבר ה'⁵⁸.

(עד שכאשר הנביאים היו צריכים להוכיח את בני ישראל במצב נמוך ביותר ובק"נ וכו' ולפעול עליהם – הנה מה שפעל עליהם הוא זה שהדבור שיצא מפי הנביא בזמנם לא ה' אלא דבר ה' שבאצי').

וגם בזה גופא ה' מעלה במשה רבינו:

שהאופן שהדבר הוי' יצא מתוך גרונו של משה ה' בלי שום הרגש כלל ולא "נתעצם" עמו כלל (כמו בשאר הנביאים), ולכן ה' זה "דבר הוי' ממש".

וכמ"ש כ"ז לעיל סעיף יד בארוכה.

יח. ונוסף ל'ב' ענינים הנ"ל ב"התלבשות" הגילוי אלקי נביאים, מזכיר כאן אדה"ז גם את ענין ה"התלבשות" בנוגע לגילוי אלקי עצמו – "השגת הנביא" היא באצ"ל המתלבשת בעולם הבריאה". וכנ"ל סעיף ג שהגילוי

56) כנ"ל הערה 44.

57) ולהעיר, שרואים דבר פלא שבספר "מ"מ, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים", שבכל מקום שאדמו"ה מביא מ"שער הנבואה" מציין הרבי כך: ("), ואינו מציין המקור שם. ונוסף לזה, על מ"ש באגה"ק סכ"ה – תוכן הענין המבואר כאן בשער היחוד א – "וכמו נשמות האבות והנביאים וכיוצא בהן (שהיו מרכבה לה' ממש ובטלים ממש במציאות אליו כמארו"ל שכינה מדברת מתוך גרונו של משה וכן כל הנביאים ובעלי רוה"ק היה קול ודבור העליון מתלבש בקולם ודבורם ממש כמ"ש האר"י ז"ל) – מציין הרבי רק לשער רוה"ק (שנעתק לעיל סעיף טו), ולא לשער הנבואה, שאדה"ז מציין לשם בשער היחוד א כאן!

ולהעיר, שבהערות של הרבי על השיעורים בספר התניא של הר"י וויינבערג ע"ה שמסר על גלי הרדיו, שמסרם לרבי לפני זה להגהה – כותב הרבי בקונטרס אחרון ד"ה "להבין מ"ש בשער היחודים פ"ב" שהספר שער הנבואה אינו תח"י. הרי שלפחות עד זמן שיעורי התניא הנ"ל על קונטרס אחרון, תחילת שנות הממ"ץ, עדיין לא ה' הספר שער הנבואה תחת ידו!

58) בפשטות, ציין אדה"ז כאן "כמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה] קאי על רק פרט השני "וגם [מתלבשות] במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני", ולא גם על פרט הראשון "ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה", שהרי הענין ד"מתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה" לא נמצא שם (בגלוי) בשער הנבואה שם. עיי"ש.

ומה שאדה"ז לא מציין כלום על פרט ד"ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה – י"ל בפשטות, כי ענין זה אינו חידוש כ"כ כי ה"ז מפורש ברמב"ם, ועד ש"מיסודי הדת" לידע זה, וכנ"ל בארוכה (אף שגם בזה יש חידוש עפ"י קבלה דוקא – ש"בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביא"י" והו מה ש"מתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה", כי לפי מ"ש הרמב"ם במו"נ הנה מה שמתלבשת בשכלם והשגתם אינו ענין של דבור וכו' אלא "ענין המובן מאת ה'" וכיו"ב. ראה לעיל הערה 3).

"התלכשות האותיות בברואים"
היא "כעין" התלכשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים

מאצי' לכל נביאים בא כהתלכשות (לפחות) בבריאה. וגם בזה הי' מעלה במשה רבינו שזה גופא הי' "בדרך מעבר בלבד".

ונוסף לב' ענינים הנ"ל ב"התלכשות" הגילוי בנביאים, מזכיר כאן גם את ענין ה"התלכשות" בנוגע לגילוי אלקי עצמו שנתגלה לנביא – "השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה". דגם את זה יובן עפ"י כל מה שנת' לעיל.

דהנה הובא לעיל סעיף ג מ"ש בהמשך זאת התורה אדם תרמ"ז סכ"ב, מיוסד על כתיב האריז"ל וכו', ש"מ"ש שהנביאים מקבלים מבחי' מל', אין הכוונה מבחי' מל' דאצי' כמו שהוא למעלה באצי' כ"א לאחר התלכשותה בבריאה. וראיית ישעי' הי' בעולם הבריאה היינו בנו"ה דבריאה, ויחזקאל בנו"ה דיצי', וזכר"ה בנו"ה דעשי', ומ"מ ראייתם הי' בבחי' מהות ועצמות האור דאצי' רק שהוא ע"י התלכשות ב"ע כו"ל. היינו, שהיו נביאים שראייתם בבחי' מהות ועצמות האור דאצי' היתה לא רק כפי שהיא מתלבשת בבריאה אלא גם ביצירה ועשי' וכו'.

וי"ל שזה שאדה"ז כותב כאן ש"השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה" (לבד) הוא כי זה הי' בכל הנביאים.

ואע"פ שהעיקר המדובר כאן הוא במשה רבינו, והרי נת' שם שנבואת משה היתה רק בדרך מעבר בבריאה ולא בדרך התלכשות –

הרי ראה מ"ש להלך בשער היחוד והאמונה פ"ה⁵⁹: "השגת משרע"ה בנבואתו לא היתה בעולם האצי' אלא ע"י התלכשותו בעולם הבריאה".

וכמו שהרכי בעצמו מבאר זה ב"מכתב מכ"ק אדמו"ר שליט"א שנדפס בלקו"ש ח"ו בהוספות ע' 244 ואילך⁶⁰ שבו מבואר בארוכה "מדרי' משה", כולל גם "נבואת משה":

"נבואת משה... תו"א פ' בא ד"ה בעצם היום ס"ב ולקו"ת סוף הבי' דצאו"ר⁶¹: נבואתו מאצי' רק דרך מעבר נמשך ע"י הבריאה, שער היחוד והאמונה פ"ה: השגת משרע"ה בנבואתו לא היתה בעולם האצי' אלא ע"י התלכשותו בעולם הבריאה.

(59) וז"ל שם בשלימות יותר: "והנה על זה אמרו בזהר דלעילא בסטרא דקדושה עלאה אית ימינא ואית שמאלא דהיינו חסד וגבורה פ"י דשתייהן הן מדות א-להות למעלה משכל הנבראים והשגתם דאיהו וגרמוהי חד בעולם האצילות ואף השגת משה רבינו עליו השלום בנבואתו לא היתה בעולם האצילות אלא על ידי התלכשותו בעולם הבריאה ואף גם זאת לא בשתי מדות אלו חו"ג אלא על ידי התלכשותן במדות שלמטה מהן במדרגה שהן מדות נצח הוד יסוד [כמ"ש בשער הנבואה]."

ולהעיר שמ"ש אדה"ז שם "כמ"ש בשער הנבואה" קאי רק על מ"ש "ואף גם זאת לא בשתי מדות אלו חו"ג אלא על ידי התלכשותן במדות שלמטה מהן במדרגה שהן מדות נצח הוד יסוד", שזה נמצא בשער הנבואה, ולא על מ"ש לפני פניו "ואף השגת משה רבינו עליו השלום בנבואתו לא היתה בעולם האצילות אלא על ידי התלכשותו בעולם הבריאה". כי לכאור' זה לא נמצא שם, אלא בשערי הקדושה כבפנים.

(60) הנ"ל בהערה 6.

(61) נעתק לעיל הערה 12.

... ואעתיק מה שמצאתי מבואר בזה ועי"ז יתיישבו ממילא כל מרז"ל הנ"ל ויבוארו עוד פרטים בנבואת מרע"ה:

(ד...) ז"ל שעה"ק להרח"ו ח"ג ש"ו [שנעתק לעיל סעיף ג] (נסמן עליו בתו"א ולקו"ת דס"ג הנ"ל): מרע"ה הי' עולה עד האצי' ומשם רואה ממש אלא הוא ע"י התלבשות בכריאה לבדה וג"ז אינו אלא בדרך מעבר לבד כי האצי' לבדו הוא נמנע וזהו סוד כי לא יראני האדם וחי [ושאר הנביאים היו רואים באצילות על ידי התלבשות גמור באורות הכריאה] - ולהעיר - למ"ש בהל' "התלבשות" "מעבר" - ממ"ש בקו"א (לסס"ב) ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנח, א) "ע"י מעבר חסד דיצירה ועשי' הנק' ג"כ התלבשות".

הרי שגם בנוגע לנבואת משה נאמר הלשון (בשעה"ק) ש"הוא ע"י התלבשות בכריאה". וכיחד עם זה - הי' מעלה במשה רבינו, שזה גופא הי' "בדרך מעבר בלבד".

ונמצא, שענין ד"וידבר ה' ויאמר ה' והיא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאים" בכלל הוא חידוש נפלא ועצום - ש"בחי' אותיות העליונות" דאצי' נתגלה לנביא באופן שהיא מתלבשת "בשכלם והשגתם במראה הנבואה", ו[נעוד והוא העיקר -] גם במחשבתם ודיבורם" הגשמי!

אלא שהשלימות שבזה היתה במשה רבינו:

שהענין דהתלבשות הגילוי אלקי [הנעלה ביותר שנתגלה לו - בחי' "זה", בחי' חכ' וד"א דאצי' עצמה (שלא בבחי' התלבשות במל' ובכריאה וכו'), וזה גופא נתגלה לו לא ע"י שנחקקה בחושים שלו אלא ראה "עצם מהות הדבר", וגם לא הי' בו ה"חסרון" (מצד זה) שהנבואה "נתעצם" עמו (כבשאר הנביאים)] בו - הן בשכלו ודעתו והן במחשבתו (ודבורו - הי' באופן נעלה יותר מבשאר הנביאים, עד שהקול והדבור הגשמי שיצא מפיו לא הי' אלא "דבר ה' ממש"!

יג. ויש להוסיף עוד בזה, שהמעלה בחידוש הכללי שבענין הנבואה הנ"ל [התלבשות והתאחדות של מהות אלקות עם בשר ודם עד בדבור הגשמי שיוצא מפיו] במשה רבינו גופא - מודגש גם בזה שבמשה לא הי' צ"ל "הפשטת הגשמיות", וכנ"ל סעיף יב.

ויש להוסיף עוד בזה - שהמעלה בחידוש הכללי שבענין הנבואה הנ"ל - התלבשות והתאחדות של מהות אלקות עם גוף בשר ודם עד בדבור הגשמי שיוצא מפיו - במשה רבינו גופא, מדוגש גם בזה שמה לא הי' צ"ל "הפשטת הגשמיות", וכנ"ל סעיף יב.

וראה ד"ה פקדת תרנ"ט (ספה"מ תרנ"ט דפוס חדש ע' פז):

"וידוע שיש שילוב אד' בהוי', ושילוב הוי' באד', דבחי' שילוב אד' בהוי' הוא כענין עליות דשבת, שעולם התחתון עולה ונכלל בעולם העליון, וכמו אלי' שעלה בסערה השמים שגופו נעשה מלאך כו', ושילוב הוי' באד' הוא כמו משה שהי'

היא "כעין" התלכשות הכ"ב אותיות עליונות בנביאים

בהר ארבעים יום שהי' גופו כמו שהוא ואעפ"כ לחם לא אכל שהי' ניוון מרוחניות כו', וכן כמו שהי' למטה האיר בו האור האלקי בכליו וחושיו, כמו שהי' מלובש בגוף, דזהו ההפרש בין נבואת משה לשאר הנביאים דכל הנביאים בעת גילוי הנבואה היו מתבטלים החושים שלהם וכמו ואראה ואפול על פני וכמו ויפשט גם הוא את בגדיו, שהו"ע הפשטות החושים הגשמיים וביטל הגוף כו' משא"כ משה הי' עומד על עמדו עם כל חושיו בשלימות, וכמו שהי' בגופו הי' מאיר בו אלקות ממש כו'.

ולהעיר גם ממ"ש בלקו"ש ח"כ שיחה ג' לפ' חיי-שרה, שלאחרי שמבאר בס"ה החידוש בנבואה, "...דער גילוי שכינה צו בני אדם (באופן של התאחדות) - איז דער ענין הנבואה, גלה סודו אל עבדיו הנביאים, וואָס איז אויך אַן ענין עקרי באמונתנו, וכלשון הרמב"ם "מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם", וואָס גילוי הנבואה איז באופן אַז דער נביא ווערט דבוק ומאוחד מיטן דבר ה', ביז אַז דער דבר ה' איז זיך "מתלבש בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם" ["שער היחוד והאמונה ספ"ב בשם האריז"ל..."], מבאר בס"ו:

"דער גילוי אלקות וואָס ווערט נמשך בהנביא, ועד"ז בביהמ"ק, איז עס - צוויי זאַכן וואָס ווערן נתאחד יחד...משא"כ תורה איז מלכתחילה איין זאַך מיט אלקות - אורייתא וקוב"ה כולא חד..."

ובהערה 63 שם על "איז עס - צוויי זאַכן וואָס ווערן נתאחד יחד:

"ראה בארוכה המשך תער"ב (... לקו"ש ח"י"ז ע' 94 ובהערות) שגילוי הנבואה בנביאים וגילוי אלקות שבבהמ"ק אי"ז אמיתית הענין דגילוי אלקות בדרך פשיטות, והוי כעין חידוש והוספה בעולם. ע"ש".

ובלקו"ש ח"י"ז ע' 94 שם:

"...וועט ער דאָן זיין בגילוי אין אַן אופן פון "וראו כל בשר" - אין אַ ראי' מוחשית פון בשר הגשמי, ביז אַז דער גילוי בחי' כבוד הוי' וועט זיין (ניט בדרך חידוש, נאָר) בדרך פשיטות אין עולם הגשמי.

ד.ה. אַז דאָס וואָס דער בשר הגשמי וועט זען "כבוד הוי'", וועט עס זיין מצד די תכונות און טבע פון זיין (דאָמאָלסדיקער) גשמיות'דיקער מציאות, וואָס דעמאָלט איז עס דער אמת'ער אופן פון "בדרך פשיטות":

בשעת דער בשר "זעט" כבוד הוי' נאָר מצד דעם וואָס דער "כבוד הוי'" איז בלי גבול און דערפאַר קען ער אַראָפקומען אויך למטה מטה ביז צו "געזעען" ווערן אויך דורך בשר הגשמי [דאָס נעמט זיך אָבער ניט מצד די תכונות של הבשר גופא] - דעמאָלט איז דער גילוי אלקות אין וועלט (אפילו ווען דאָס קומט אין ראי' מוחשית) אין אַן אופן פון "חידוש": ס'איז אַ אויפטו און אַ הוספה אין עולם, וויבאַלד אַז דאָס וואָס דער בשר "זעט" כבוד הוי' איז עס ניט מצד זיין טבע.

דער (אמת'ער) פירוש פון "בדרך פשיטות" איז, אַז דאָס וואָס דער בשר וועט זען "כבוד הוי'" וועט עס זיין מצד די תכונות און טבע פון דעם בשר גופא אין דעם

זעלבן אופן ווי עיני בשר זעען דברים גשמיים, וואָס דאָס איז מצד דער טבע ותכונה פון די עיני בשר גופא".

ובהערה 19 על "אפילו ווען דאָס קומט אין ראי' מוחשית):

"בכללות כשהגילוי הוא באופן של ראי' הו"ע של פשיטות ולכן הובא הדוגמא לזה (המשך תער"ב שם [ח"ב] ע' תתקלה) מקי"ס וביהמ"ק: בשעת קי"ס ראו הכל גילוי האוא"ס כו' וכן בביהמ"ק דכשם שבא לראות כך בא ליראות...

אמנם אמיתית הענין דבררך פשיטות הוא כאשר בא מצד טבע הבשר גופא, משא"כ בעת קי"ס הי' זה "מצד הגילוי דאוא"ס" ועד"ז בביהמ"ק ש"הי' גילוי אוא"ס" ולכן אמיתית הפשיטות תהי' לעת"ל. וראה שם ע' תתקלו "וביותר מזה יהי' לעתיד כו'". וראה שם ח"ג ס"ע א'רסג ואילך".

ובהערה 20 על "וועט עס זיין מצד די תכונות און טבע פון דעם בשר גופא":

"וכמו"כ בגילוי הנבואה שיהי' לעתיד בכאו"א וכמ"ש ואשפוך את רוחי על כל בשר גו' ולא כמו גילוי הנבואה בנביאים שיש בזה כמה תנאים כו' ואחר כ"ז הי' גילוי הנבואה כדבר פלא שלמעלה מהטבע כו' משא"כ לעתיד יהי' הנבואה כמו דבר טבעי" (המשך שם ע' תתקלו). והיינו, אף שגילוי הנבואה הוא באופן של ראי' הרי מכיון שצריך לזה כמה תנאים כהקדמה לזה "אין הנבואה חלה אלא על כו'" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"א) וגם לאחר כל התנאים אלו אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם וכו' (שם ה"ד), וגם כשמכוונים דעתם אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה" (שם ה"ה), וגם בזמן גילוי הנבואה צריך להיות ההכנה וכמו ויפשוט גו' ואראה ואפול על פני (כהובא בהמשך שם), הרי מוכח, שלא רק שאי"ז בדרך פשיטות מצד טבע המטה אלא גם ש"הטבע לא יוכל לקבל זאת וע"כ צ"ל הפשטת הגשמי וביטול החושים כו'" - דבר חידוש".

דלכאו' משמע מכ"ז, שבנבואת משה, שלא הי' צ"ל כל התנאים האלו ולא הי' צ"ל הפשטת הגשמית וכו' - שגילוי הנבואה אצלו הוא כן "בדרך פשיטות", "מצד די תכונות און טבע פון דעם בשר גופא", כמו הגילוי דנבואה שיהי' לעתיד בכאו"א!

כ. ועפ"י כהנ"ל י"ל מ"ש אדה"ו ש"כעין זה היא התלכשות האותיות בברואים וכו'", שגם הענין ד"התלכשות האותיות בברואים וכו'" הוא "התלכשות" פלאית כמו בנבואה: (1) שגם האותיות המתלכשות בברואים הגשמיים ע"י חילופים ותמורות וכו' הרי הן בעצם אותיות ד"עשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקב"ה כולא חד". (2) שביטול הנבראים שמצד זה אינו באופן שאין להם מציאות כלל - אלא שיש אמיתיות למציאותם

”התלבשות האותיות בברואים”
היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

כ”זולת”, ומציאותם גופא אינו אלא הדבר הוי' המהווה אותם ומתלבש בהם.

ועפ”י כל הביאור הנ”ל בתוכן הענין ד”וידבר ה’ ויאמר ה” לנביאים, דנקודת הענין היא – חידוש העצום והנפלא, שבחי’ כ”ב אותיות העליונות” דבאצ” – מתלבשות בשכלו ודעתו של הנביא ועד לדבור הגשמי של הנביא, שמה שיוצא מפיו הוא בחי’ כ”ב אותיות העליונות”, דבר ה’ שבאצ”! – יש לבאר מה שאדה”ז כותב ש””וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה’ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו””.

דהנה, אף שמשמע ששאלת אדה”ז בתחלת הענין ”ואף שאין לו דמות הגוף” – שבא בהמשך למ”ש לפנ”ז ש”כח הפועל בנפעל . . . הן הן בחי’ אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו וכו””, ועד כדי כך שהענין שהקב”ה ”מחי’ [תמיד] את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה דהיינו יש מאין” מונח בתיבת ”ואתה”, שקאי על ”בחי’ האותיות מאל”ף ועד תי”ו והה”א היא ה’ מוצאות הפה מקור האותיות”, דוקא – היא על בחי’ ”אותיות” דלמע’ בכלל,

אבל י”ל שאין עיקר הענין מה שרוצה ללמוד מהענין ד”וידבר ה’ ויאמר ה” לנביאים – ש”מקרא מלא דבר הכתוב” שיש בחי’ ”אותיות העליונות” בכלל. ובפרט, שענין זה אינו חידוש של קבלה אלא זה כתוב בספר יצירה, (וכמ”ש גם לעיל בפ”א שישנם ”צירופים וחילופי אותיות המתגלגלות ברל”א שערים פנים ואחור כמ”ש בס’ יצירה”) –

אלא שתוכן הענין ד”התלבשות האותיות בברואים” הוא ע”ד הענין ד”התלבשות” של בחי’ האותיות העליונות בנביאים”. וכמו שמודגש גם בזה שלאחרי ביאור הענין ד”וידבר ה’ ויאמר ה” לנביאים, שבחי’ ”הכ”ב אותיות עליונות” מתגלות לנביאי’ ומתלבשות וכו””, ממשיך ומסיים ש”וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים וכו””.

שכ”ז בא בהמשך למ”ש בפ”א ”ופי’ הבעש”ט ז”ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו’ תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם [וכן ממשיך שם] . . . וז”ש האר”י ז”ל שגם בדומם ממש כמו אבנים ועפר ומים יש בחי’ נפש וחיות רוחנית דהיינו בחי’ התלבשות אותיות הדבור מעשרה מאמרו’ המחיות ומהוות את הדומם להיות יש מאין ואפס שלפני ששת ימי בראשית...”, וכנ”ל מ”ש הרבי בלקר”ש חכ”ה וחכ”ט ונת’ לעיל בארוכה, שזה שההתהוות תמידית יש מאין הוא באופן שהדבר הוי’ מתלבש בתוך הנבראים – הוא נקודה עקרית בחידוש הבעש”ט,

ובהמשך למ"ש לפני זה כאן "אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיות ולקיימו והן הן בחי' אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו וע"ז נאמר ואתה מחיה את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה דהיינו יש מאין..."⁶² –

וע"ז מבאר אדה"ז כאן שהענין ד"התלבשות האותיות בברואים" הוא כמו הענין ד"וידבר ה' ויאמר ה'" לנביאים – עפ"י מה שכתב האר"זל בשער הנבואה, שזה קבלה אלקית, מפנימיות התורה – ש"היא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם וגם [ובעיקר, כנ"ל] במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה].

ובפרטיות:

1) דכמו בנבואה, הנה "בחי' האותיות העליונות" דאצ"י מתלבשות בשכלו ודעתו של נברא גשמי בעוה"ז, הנביא, והחידוש העיקרי בזה – גם בדיבור גשמי – שהדבור הגשמי שיוצא מפי הנביא באופן שנשמע לזולת כו' הוא "כ"ב אותיות העליונות", דבר ה' שבאצ"י, וזהו פי' הפסוק "רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני" לפי "מ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה]",

היינו, שגם לאחר "ירידת" הגילוי אלקי עד לדרגת הנביא הגשמי בעוה"ז הגשמי והתלבשות בקולו ודבורו הגשמי – "נשאר" הגילוי בבחי' "אותיות עליונות" דאצ"י, מה ששיצא בדבורו הגשמי של הנביא,

הנה "וכעין זה – סוג "התלבשות" הפלאית שבנבואה – היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם"⁶³ – שגם האותיות המתלבשות (וכפי שמתלבשות) עד בברואים הגשמיים בעוה"ז ומהווים

62) וכמ"ש הרבי בעצמו בהערה 80 בלקו"ש חכ"ג שיחה ג' לפ' בהעלותך, על מ"ש שם בפנים "דער גילוי הנבואה צו נביאים איז באופן אַז דער נביא ווערט דובק ומאוחד מיטן דבר ה', ביז אַז דער דבר ה' איז זיך מתלבש "בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני": "שער היחוד והאמונה ספ"ב בשם האר"זל. ולהעיר שבתניא שם הובא זה בהמשך להמבואר שם שצריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיות ולקיימו. ע"ש. וכמ"ש לעיל הערה 36.

63) דאולי י"ל שבפסוק זה רואים הדמיון לענין הנבואה ש"רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני", שעד"ז הוא בבריאה ש"בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו'".

ולהעיר, שבהערות של הרבי על השיעורים בספר התניא של הר"י וויינבערג ע"ה כאן בפ"ב דשער היחודה"א, הנה לאחר שתרגם הכתוב "בדבר ה' שמים נעשו גו'" הוסיף בחצי ריבוע "איז עס דאָך אַן ענין פון דיבור און רוח פה, אַזוי ווי ביי נבואה איז אַן ענין פון דבור" הוסיף הרבי בכי"ק: "און רוח ה'". וכנראה כדי להדגיש שגם חלק הכ' "וברוח פיו" שבנוגע לנבראים קשור עם בחי' "רוח ה'" שבנבואה.

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

אותם – ע”י חילופים ותמורות וכו’ – הרי הן בעצם אותיות ד”עשרה מאמרות⁶⁴ שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקב”ה כולא חד”65.

(2) וכמו שענין ד”התלבשות” האותיות בנביאים תוכנו אינו ש”אין כאן” מציאות הנביא בכלל ורק ”האותיות עליונות”, אלא שיש ”שכלם והשגתם . . . מחשבתם ודבורם” של הנביאים, ובוה גופא מתלבשת ומתאחדת בחי’ האותיות העליונות, ועד שדבורו הגשמי גופא אינו אלא דבר ה’ דאצי’,

הנה ”כעין” זה היא התלבשות האותיות בברואים”, שתוכנו אינו כיטול הנבראים באופן שאין להם מציאות כלל – אלא שיש אמיתיות למציאותם כ”זולת”, ומציאותם גופא בטלים לגמרי לדבר הוי’ המהווה אותם ומתלבש בהם, עד שכל מציאותם גופא אינו אלא הדבר הוי’⁶⁶.

(64) וכבר הובא ונת’ בארוכה אצלנו בפרק א’ מ”ש בקור”א ד”ה להבין איך הקורא בספודי מעשיות: ”למ”ד כלים דאצי” ירדו לבי”ע (והן יו”ד מאמרות שבהן נברא העולם).”

וכמ”ש שם שבחי’ ”למ”ד כלים דאצי” (ש)ירדו לבי”ע” זו, היא בחי’ ”למ”ד כלים דאצי” שנעשו נר”ג לבי”ע – בחי’ ”אור הנשמה דכלים דבי”ע” שע”ז הובא לעיל סעיף ז מהמשך זאת התורה אדם תרמ”ז ש”כלים דמל’ דאצי” נעשים נשמה לבי”ע וכמו שהכלים דאצי’ הם בחי’ אלקות ממש דאיהו וגרמוהי חד בהון כמו”כ כשנמשכי’ ונעשים נשמה לבי”ע הוא בחי’ אלקות ממש שאינו נמשך בדרך בריאה יש מאין”, וזהו בחי’ ”בריאה” שבו מתלבשת הנבואה דאצי’, שלכן לבוש זה ”אינו מסתיר” וכו’.

ולפי”ז, יש חילוק בפרטיות בין דרגת בחי’ אותיות העליונות שנתגלו ונתלבשו בנביאים לאותיות דעשרה מאמרות”. שאע”פ ששניהם הם בחי’ אלקות דאצי’, אבל הגילוי לנביאים הי’ מבחי’ נו”ה דאצי’ כפי שמתלבשת במל’ וכו’. ובחי’ (למ”ד כלים דמל’ שנעשו בחי’) ”אור הנשמה דבי”ע” הי’ הלבוש שבו נתלבש גילוי זה.

אבל האותיות ד”עשרה מאמרות” שבהם נתהווה הברואים ונתלבש בהם – היא בחי’ (למ”ד כלים דמל’ שנעשו בחי’) ”אור הנשמה דבי”ע” עצמה.

אבל ביחד עם זה יש מעלה עצומה דוקא בבחי’ האותיות ד”עשרה מאמרות” שמתלבשות בברואים, וכמ”ש בפרק א’ בארוכה, שדוקא בבחי’ ”עשרה מאמרות” שהן ”עשרה מאמרות שבתורה . . . ואורייתא וקוב”ה כולא חד” – יש בהם [עצמם] כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם” וכו’.

(65) ובאמת, רואים נקודה חשובה זו בהמשך הפרקים שלאח”ז, שבכל השתלשלות האותיות דהעש”מ בחילופים ותמורות וכו’ הנה תמיד נשארה כח ההתהוות בעצם האותיות דהעש”מ המקוריים, וכמו שמסיים בסוף פ’ ז’ שכל השינויים וצירורים בהאותיות שבאים בחילופים צירופים ובתמורתן כו’ נשאר בהם – בצירוף ה”חדש” – כח הבלי גבול להוות בל”ג נבראים ולהחיותם לעולם, כי שינויי הצירופים הם רק בנוגע לאיזה סוג נברא – אבן או נברא אחר – יתהווה מצירוף אותיות זה.

(66) בכל אופן כבר מובן פירוש תיבת ”התלבשות” בחלק זה של ספר התניא, ושאי”ז רק כהתלבשות חיות הנפש בגוף, שבכל אופן ה”נפש” וה”גוף” הם ב’ ענינים. אבל הענין ד”התלבשות” האותיות בנביאים הוא באופן שהדבור הגשמי עצמו שיוצא מפה הנביא אינו אלא דבר ה’ דאצי’! ועד”ז בנוגע ל”התלבשות האותיות בברואים” שמציאותם גופא אינו אלא האותיות של עשרה מאמרות שבתורה המתלבשות בהן.

ולעיל בפרק א' נתבאר בארוכה ב' נקודות אלו שבענין "התלבשות" האותיות דעשרה מאמרות שבתורה", וההפלאה של ביטול הנבראים שיוצא מזה.

כא. אבל רק "כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים וכו'", כי "היא ע"י השתלשלות רבות ועצמות עד שיורדות לעשיה גופנית משא"כ השגת הנביאי" היא באצילו המתלבשת בעולם הבריאה". וי"ל הביאור בזה: שהגילוי אלקי בנביאים, שבא בהם ע"י התלבשות ב"אור הנשמה" דב"ע ש"אינו מסתיר", הי' נרגש בגלוי, משא"כ בחי' האותיות ד"עשרה מאמרות שבתורה" כפי שמתלבשת בברואים, שבא בהם ע"י בחי' חילופים ותמורות וכו' שמסתרת ע"ז, אינו נרגש בגלוי בנבראים.

והנה, בנוגע הדמיון של "התלבשות האותיות בברואים" לענין "התלבשות" של בחי' האותיות העליונות בנביאים", כותב אדה"ז שרק "כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים וכו'",

ובפשטות זהו מה שממשיך לבאר אח"כ (וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם) רק שהיא ע"י השתלשלות רבות ועצמות עד שיורדות לעשיה גופנית משא"כ השגת הנביאי היא באצילו המתלבשת בעולם הבריאה".

וי"ל הביאור בזה:

דאף שבנוגע לחידוש שב"התלבשות" בחי' האותיות העליונות בנביאים – בכלל, שבחי' "האותיות העליונות" דאצי' גופא מתלבשת ו(כאופן ש)מתאחדת עם נברא גשמי – הנה ענין "התלבשות האותיות בברואים" דומה לזה, וכנ"ל בארוכה, אבל בזה גופא יש חילוק ביניהם.

דבנביאים הי' הגילוי אלקי כפי שנתלבש בהם – אלקות בגלוי, עד שהשומע הרגיש שזה דבר ה' דאצי' שיוצא מפיו, וכנ"ל מד"ה ויהי בעצם היום הזה שבתור"ח, שזה שדבור הנביא "עשה רושם גדול גם בן"ק"נ ד[עשי' כמו בלב כ"א מישראל וגם כגוים לאתהפכא חשוכא לנהורא ממש" הי' ע"י ה"דבר ה' שבאצי' בפה הנביא ה"ז בחי' גילוי ובקיעת האור מאצי' לבי"ע עד עוה"ז השפל בפה הנביא", "שהי' דבר ה' בפי הנביא בזה העולם החומרי", "שהי' בוקע האור מאצי' לבי"ע כמו שהוא בלי הפסק מסך"!

וזהו מה ש"השגת הנביאים" הי' "באצילו המתלבשת [רק] בעולם הבריאה". (וכנ"ל בסעיף יז שבכל הנביאים באה הגילוי דאצי' בהתלבשות לפחות בבריאה, ובכמה נביאים גם ביצירה ועשי').

וכמו שנת' לעיל סעיף ז בארוכה שמה שהנבואה באה בהתלבשות כבי"ע הי' זה רק בהתלבשות בבחי' אור הנשמה דבי"ע ש"הוא בחי' מהות אלקות ואינו מסתיר כו". וכ"ש בנוגע לנבואת משה רבינו – שגם בבחי' אור הנשמה דכריאה זה לא באה בדרך התלבשות ממש אלא בדרך מעבר וכו'.

”התלבשות האותיות בברואים”
 היא ”כעין” התלבשות הכ”ב אותיות עליונות בנביאים

וגם בנבואת שאר הנביאים לצורך מסירתו לבני שבדורם, שנבואה זו אכן הי' צריך להתלבש גם בכלים דבי”ע כדי שזה יהי' בערכם וכו' – פעלו הנביאים (לצורך זה) יחודו ית' גם עם הכלים דבי”ע וכו', ובמילא זה לא הסתיר וכו'. וכמ”ש לעיל סעיף ט בארוכה.

ועפ”ז מובן מה שהגילוי אלקי כפי שנתלבש בהם – הי' אלקות בגלוי.
 אבל בנוגע ל”התלבשות האותיות בברואים”, הרי זה בא בהם ע”י השתלשלות רבות ועצמות עד שיורדות לעשיה גופנית”.

וכמ”ש בפרק א' שבחי' ה”עשרה מאמרות שבתורה” מתלבשות בנבראים הפרטים ע”י חילופים ותמורות האותיות וגימטריאות שהן חשבון האותיות עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש ולהתהוות ממנו נברא פרטי”, שזהו כללות הענין דבחי' השתלשלות חילו”ת כו' שמסתרת על בחי' האותיות ד”עשרה מאמרות שבתורה” עצמן ”עד שיורדות לעשיה גופנית” ומתהווים נבראים בבחי' ”יש” ”זולת” וכו'.

ואע”פ אשר, כמו שנת' בארוכה בפרק א', בכל הנבראים הפרטים עד בברואים הגשמיים בעוה”ז מתלבשת בחי' ה”עשרה מאמרות שבתורה” עצמה, ”שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיות לעולם דאורייתא וקב”ה כולא חד”, שבענין זה ה”ז כמו ההפלאה שבהתלבשות בחי' האותיות העליונות בנביאים, וכנ”ל – אבל האופן שזה בא בנבראים הוא שהאור האלקי הזה מוסתר מהם ואינו נרגש.

ולכן ”התלבשות האותיות בברואים” הוא רק ”כעין” התלבשות בחי' האותיות העליונות בנביאי שזה בגלוי בהם.

ואולי יש לומר הפירוש שרק ”כעין זה היא התלבשות האותיות בברואים”, כי ב”התלבשות האותיות בברואים” יש חידוש ומעלה יתירה לגבי התלבשות בחי' האותיות העליונות בנביאים.

כי בנביאים, אע”פ שבחי' האותיות העליונות דאצי' נתלבשה בהם בהיותם נשמה בגוף ועד בדבורם הגשמי – אבל היו אז במצב של ”הפשטת הגשמיות”, שהי' ”צריך להפשיט נשמתו מכל וכל ולהפרידה מכל עניני החומר”. ובנוגע למשה רבינו שלא הי' צריך ”הפשטת הגשמיות” – הרי גופו הי' בכלל ”חומר דך לגמרי ונשתנה ע”י קדושת מעשיו להיות במדרגת הנפש כי הוסר זוהמתו ונשאר הטוב והזך אשר בגופו(”), וכנ”ל סעיף יב.

אבל בנוגע ל”התלבשות האותיות בברואים” – הרי החידוש שכזה הוא שבחי' ”עשרה מאמרות שבתורה” מתלבשת עד לברואים הגשמיים כפי שהם בבחי' ”יש” והרגשת ה”זולת” וכו'. שמצד זה גופא באה ההפלאה בבחי' ביטול הנבראים – שגם מציאות נברא כזה בעצם אינו אלא הדבר הוי' המהווה אותו תמיד מאין ליש ומתלבש בו וכו'. וכמ”ש כ”ז בארוכה בפרק א'.

